TITI
PETRO

I^u 10

TITI PETRONII ARBITRI, EQUITIS ROMANI SATYRICON:

CUM

FRAGMENTIS.

Albæ Græcæ recuperatis anno 1688.

COLONIÆ AGRIPINÆ,
Apud JOSEPHUM GOOTH.
M. DC. XCI.

RESTITVTIONES

Quæ Italico Caractere excudi debuerunt.

Pagina.	Linea.	Novæ lectiones.
7	23	cortina diſtincta
14	6	deducerem
15	9	que
31	14	natantia
41	1	plenè
45	17	detumuit
Ibidem	22	anteceſſa
49	16	&
50	15	totum
51	17	gauſapina
Ibid.	27	lecythino
52	18	ſopitis titionibus
54	6	procace
60	3	ſparciva
Ibid.	13	quas
Ibid.	28	madefacti
62	17	Romam
65	5	cubicoria

Pagina.	Linea.	Novæ lectiones.
68	13	ſelibras
71	11	otopetam
Ibid.	18	tenerrima
Ibid.	20	extorſit
73	23	valant
75	15	ſcito
Ibid.	25	phantaſma
76	19	ille
80	14	Dioniſi
Ibid.	28	es
83	7	auriculariꝙ
84	2	buccam
Ibid.	8	iſtæ
88	3	addixit
Ibid.	28	partes
89	28	Primigenie
90	8	fabulas
Ibid.	9	deterſa frontis
Ibid.	15	e tæda & aceto
92	10	potentia
94	17	mittas
97	6	martellum
100	4	Trimalchionem
Ibid.	27	maxima
106	11	canes
107	8	Genij

Pagina.	Linea.	Novæ lectiones
Ibid.	12	mercurialem
Ibid.	25	at
108	4	ciceris
Ibid.	24	neſcio
110	3	habebas
115	16	aperire
Ibid.	27	de hoc
116	11	ipſe
117	28	diverbia
120	17	videtur
223	13	craſſiſſimas
Ibid.	23	debent
124	21	ah, ah !
125	18	certus iter
126	1	audiebam
Ibid.	11	emi
Ibid.	15	agapa
132	2	facies
134	9	enovatus
138	6	domita
139	9	arti-
Ibid.	14	facias
141	9	fit
147	6	furioſorum
148	1	que
149	18	exitio

Pagina.	Linea.	Novæ lectiones.
Ibid.	23	togam virilem
150	2	tractu
153	1	inquam
160	5	partas
165	12	e
168	5	aridius
171	25	fictilem
174	22	vinculie
176	9	proditione
Ibid.	15	te proditum
181	5	levi
Ibid.	6	dilabuntur
Ibid.	25	alutam
182	2	perdet
Ibid.	17	exciperem
184	25	ipſe
186	9	videſis
188	28	colorem
210	10	obedit
220	19	Poëtam
228	21	intexto
236	7	perfudimus
Ibid.	26	rebullit
238	7	ſubſedit
239	9	repens
241	4	empta

Pagina.	Linea.	Novæ lectiones.
250	20	&
253	8	debeat
256	25	placuit
265	21	alijs
267	14	comprecantis
270	9	cogitationem
272	16	ſuis
276	15	ideos
278	16	clavos agreſtes
279	1	Hecales
Ibid,	25	fædo
280	21	reſolutam
281	11	quaſſis.

ERRATA.

Pag.	Lin.	Errores.	Lege.
6	9	mitigaretur	mitigarentur
Ibid.	26	polleat	palleat
12	17	ſinxit	finxit
Ibid.	27	præcepris	præceptoris
14	not. 3	nimis	nimia
21	7	ſentieramus	ſenſeramus
24	13	Aſcyltos	Aſcylton
25	16	præcipicè	præcipuè
27	not. 5	rigida	rigidæ

Pag.	Lin.	Errores.	Lege.
31	not. 3	his verbis	ad hæc verba
32	1	Napolim	Neapolim
33	17	flatuimus	ſtatuimus
38	16	timerè	temerè
41	1	penè	benè
43	8	in nobis	nobis in
45	22	anteceſſura	anteceſſa
50	not. 4	his	ad hæc
52	18	tionibus	titionibus
61	13	luppus	lippus
62	24	rapiebar	rapiebat
87	26	Vinciturnm	victurum
88	2	buſtarios	buſtuarios
91	28	vacati	vocati
98	2	intelligere	,intellige,
99	3	modo	modo ad
102	28	piumato	plumato
105	26	naſcutur	naſcuntur
108	18	alogia	alogias
109	11	aut	at
113	1	naſcio	neſcio
118	1	dules	nulces
123	4	ſuccta	ſuccincta
129	10	praſianus	praſinus
132	23	forſis	fortis
150	23	excicitu	exercitu
162	9	Lacoon	Laocoon
166	7	cæcidiſſe	cecidiſſe
Ibid.	25	ſuperci-	ſupercilium
168	5	acidius	aridius
173	3	Lectum	lecto
176	13	proditum	te proditum

Pag.	Lin.	Errores.	Lege.
186	17	qui	quis
197	15	Lycæ	Lyca
205	20	nitet	Nidet
215	8	blanditas	blanditias
217	not. 2	fæderi in nave ſignata	ad fædus in navi ſignatum
241	27	omnia	omina
242	8	omnibus	ominibus.
247	5	lacerata	lacerâ
248	24	ſaguineam	ſanguineam
249	18	rebellant	rebellent
255	25	babes	habes
257	20	clamavit	clinavit
257	20	qualis	talis
265	3	qui	quid
270	1	lenti	lentæ
272	9	Numinæ	Numina
280	not. 2	his	ad ea.

TYPOGRAPHUS LECTORI.

EN tibi Lector erudite, Titum Petronium Romani quondam leporis Arbitrum, at eum, non ut antehac mancum, aut mutilum: ſed ſanum, ſed incolumem, ſed ſuis omnibus membris reſtitutum. Vellem unum, maturiùs prodiiſſet in lucem. Fuiſſet illud utrique noſtrum jucundius; tibi quidem legendi illius avidiſſimo; mihi, cui hoc unum in vitâ propoſitum eſt, ut commodis quà licet inſerviam tuis. Verum ne citius ederetur opus omni invidiâ majus, obſtitere non pauca: quæ quia referre videtur ut ſcias qualia fuerint; rem totam paucis abſoluo. Qui novis hiſce fragmentis primus omnium potitus eſt, Doctiſſimus quidem ille vir, ſed negotiis militaribus occupatiſſimus. Huic cum nec otium

adeſſet, ut ea vel tranſcurſim perle-
geret, malebat tenebris aliquandiù
premere, quam edere non ſatis emen-
data; Vix enim fieri poſſe putabat, ut
communem Manuſcriptorum codi-
cum ſortem effugiſſent, quibus nihil
familiarius quam ut innumeris undi-
que ſcateant erroribus. Quid quod
authorem ſatis intellectu difficilem
nudum a ſe nolebat dimittere, hoc
eſt ſine commentario, quo juvari poſ-
ſent ii qui mediocri doctrina ſeſe ad
iſtius ſatyrici lectionem accingerent.
Iis ille adductus rationum momen-
tis, & Petronium apud ſe detinuit
hactenus, & diutius tenuiſſet niſi
continuis eruditorum precibus fati-
gatus illum ſibi tandem paſſus eſſet
avelli, ſed nudum qualem vides,
nullis que notarum ſuffultum præſi-
diis. Quas enim vides ad marginem
adfixas notulas, quando ad authoris
intelligentiam aut parum, aut nihil
faciunt, ne notarum quidem titulo
decorârim. Quiſquis eas, Erudite
Lector, in unum congeſſit, volupta-
tis ſuæ, non tui commodi rationem
videtur habuiſſe. Iam ſi quæras, quâ

ide partes meas executus ſim, ſic habeto, nihil a me prætermiſſum quo tibi ſatisfieret. Nec id tamen adeô dictum velim, ut nullum huic meo labori irrepſiſſe mendum exiſtimes. Occurrent quippe inter legendum, & verò ſatis multa, quæ tu pro inſita humanitate huic feſtinationi lubenter condonabis. Emendatior prodibit quæcunque poſt hanc cudetur Editio. Vale.

MONITUM.

NE quid eſſet, Amice Lector, quod deſideraſes, Epiſtolas ſubjecimus duas, quarum quæ prior totam novorum fragmentorum hiſtoriam, quibus ſcilicet artibus recuperata ea ſint, breviter ſimul exponit ac dilucide. Iterum vale.

ILLUSTRISSIMO
DOCTISSIMOQ; D. FR.
CARPENTARIO
ACADEMIÆ GALLICÆ
MODERATORI.
FRANCISCUS NODOTIUS
S. P. D.

Vtiliſſimum Rei litterariæ theſaurum nuperis hiſce diebus nactus ſum, Vir illuſtriſſime. Ne verò te morer diutius mirâ quadam expectatione ſuſpenſum, Petroniana narrabo, mihi apud me eſſe fragmenta, quotquot ea deſiderabantur. Quæ quibus artibus adeptus ſim, paucis exponam.

Cum primum accepiſſem à Dynaſtâ Germano, nobilem Gallum Dom. Dupin, quï jam ab ipſis belli Turcici initijs in Imperatorio exercitu merverat, ea penes ſe habere fragmenta, nihil non egi quo mihi illum conciliarem. Quî vero id aſſequerer? cum & apud hoſtes verſaretur loco remotiſſimo, nec, præcluſis itineribus, ſcribendi facultas ulla ſupereſſet.

Vicit tamen labor improbus, mihique viam ipſe munivi, qua, litteris interpretibus, cum eo agerem. Reſcripſit ille quoad potuit humaniſſimè, tum de manuſcripto codice pluribus declaravit, eo ſe donatum ab Apoſtatâ Græco apud quem in Albæ Græcæ expugnatione hoſpitij cauſâ di-

verterat: Cujus quidem Apoſ-
tatæ patrem virum imprimis
eruditum fuiſſe memorabat ;
ſe,cum eum librum inter com-
plures alios jacentem reperiſ-
ſet, vetuſtatem ipſius, cujus
præ ſe notas ferebat haud du-
bias, primo demiratum, mox
curioſitate ductum, (erat enim
litteris lectu difficillimis exa-
ratus) neruos animi omnes in-
tendiſſe quô quis ille foret de-
prehenderet, verum ſuperva-
cuâ operâ ; quare alienam in-
duſtriam, cum ſua non ſucce-
deret, adhibere coactum, pac-
ta etiam mercede, atque ita
comperiſſe, ope cujuſdam A-
manuenſis, Petronium ſibi eſſe
præ manibus; mox notis Itali-
cis dediſſe tranſcribendum,
quem, veluti rem quâ non aliâ
facilè præſtantior, domi aſſer-

varet: lubentiſſimè tamen me-
cum eo communicaturum ſi Francofordiæ,ubi ſe ſe hyematurum ſperabat, quoquo modo poſſem ſe convenirem.

Longior ſpatio mora viſa eſt Petronij egregié ſtudioſo: tum demum quâ viâ miſeram litteras ab eo accepi, quibus ſe Francofordiam veniſſe ſignificabat, hyemen ſolidam illic traducturum, nihil ipſe omitterem quo commeatum impetrarem. Verumenimvero,cum nulli darentur, viris preſertim militaribus, nec ipſe impetravi. Favit optatis fortuna. Cum enim nullos non aditus ſcrutarer ut cæpta perficerem, in quemdam incidi mercatorem Francofordianum, ſolertem ædepol virũ,cui cum memet inſinuaſſẽ, continuô ſpopondit,

ſe manuſcripti codicis exem-
plar ad me miſſurum, rem de cœtero ceſſuram feliciter: qui domum regreſſus ita cum Amanuenſi illo egit, ut, quod ſummopere cupiebam, pecuniâ ab eo redemerit, tum paucis ab hinc diebus ad me tranſmiſerit. Atqui ego, quanta quanta ſunt iſtiuſmodi fragmenta jamnunc ad te deferri curarē ſi tuto id poſſem; quod quia non licet, partem eorum optimam mitto, reliqua ipſe perlaturus hybernis proximis, cum plura eaque potiora ſpem inijciunt Lutetiæ me fore.

Plurima in his fragmentis profectò reperies ex quibus incredibilem hauſurus es voluptatem. Mirus ſtyli candor, quem Petronij peculiarem Tacitus facit, cum ubique,

tum initio potiſſimum elucet; ſerie minimè interruptâ quidquid ſibi evenerat narrat Encolpius. Quid quod fragmentum primoribus paginis ſe ſe offert ampliſſimum, in quo genuinam Lycæ Tryphænæque hiſtoriam legas: Mutui cauſas eos inter, Encolpium Gitonaque, odij: Furtum in navi Iſidis perpetratum: Quis Lycurgus ille; cujus quamobrem villa direpta ſpoliataque ſit: Quibus legibus in navi Lycæ pax ſtatuta; tum demum quo fato miſer ille Eumolpus perierit, qui Crotoniatarum ſumptibus tam diu, tam lautè vixerat.

Quæ quidem ita apté inter ſe cohærent, ut mirum videri debeat, ſi tu, qui fragmentorum jacturam tantopere dole-

bas, toto opere jam in integrum reſtituto non impenſiùs ſolito gaudeas exulteſque. Nec ego Criticos, ſuperciliosam gentem, legitimos hoſce fætus repudiaturos puto, Valeſij, Vuagenſeiliique exemplo fretos, qui in id conjuraſſe videbantur ut Traguriensi Fragmento ante 27. annos reperto, cum ſpuriam Pſeudo-Petronij prolem eſſe contenderent, jure, an injuria, generis nobilitatem præriperent. Id, inquam, ego, minimè eos auſuros puto, quos & par ſtyli puritas, elegvantia, tum ubique Petroniana dictio, planèque ſibi conſtans, falſi protinus arguerent. Tutè illud per te melius intelliges, qui Petroniana lectione mirum quam ſemper delectatus es! Quanquam nec

ipſe mihi defui, qui pares iſtas dicendi formulas ſedulò adnotarim, tum notis aliquot tibi, ut ſpero, non injucundis veluti ſtiparim.

Iſtud ego non prætermittam, Mercatorem illum Francofordianum, hominẽ non planè illitteratum, mihi inſuper ſcripſiſſe, ab Amanuenſi illo ſe plurima ſciſcitatum de manuſcripti codicis, tum ordine, tum figurâ, ſibi hunc reſpondiſſe in autographo vidiſſe ſe zifras quaſdam, quibus paragraphorum inſtar, in tot quaſi capita totum opus diſtingueretur; Se vero eas minimè affixiſſe quas non ita neceſſarias eſſe duxiſſet; quod ſi præſtitiſſet benè nobiſcum actum putaremus, qui eas cum diſtinctionibus Traguriensib. conferre poſſemus

mus, quas Statilius in ſuâ adverſus Valeſium Uvaguenſeilliumq; apologiâ rubras fuiſſe teſtatur.

Tu ſi me amas, de recuperatis fragmentis primi fac audiant Academici tui Illuſtriſſimi. Res profectò digniſſima, quam primi illi reſciant Reip. Litterariæ Patres Conſcripti.

Mihi vero non uſquequaque videbor infelix, quem unum Fortuna ſelegerit, per quem nobiliſſimũ opus tranſmitteret ad poſteros, quod tandiù occultatum, actæ retrò ætates venientibus ſæclis videri poſſint invidiſſe. Tum illud ſpero, me qui in hoc theſauro inveſtigando tantum operæ poſuerim, eo majorem ab omnibus gratiam initurum, quod id unum adnixus videar, ut pu-

blico Rei litterariæ ornamento conſulerem; tum ut tibi omnium primo, tam præclarum ſpectaculum, tam jucundum, exhiberem: Tibi, inquam, homini Doctiſſimo, amiciſſimoque. Vale.

Argentorati quarto idus Octobris 1690.

FR. CARPENTARIUS D. FR. NODOTIO S. P. D.

SI qua mihi, hoc tempore, tot negotiis occupato, voluptate frui contigit, quæcũque tandem ea fuit, litteris a me tuis deberi ultró fateor, litteris inquam tuis dulciſſimis, quibus quam feliciter tuus tibi ceſſerit in evulgando Petronio labor, certiorem me facis. Jam ergo Petronius ille jucũdiſſimus, qui ſexdecim atque adeo amplius ſæculis in

umbra latuerat, prodibit in lucem, nulla ſui parte mulctatus: nec prolixior annorum ſeries, quâ r.bus etiam pulcherrimis ſuus decor ſubripitur, de nativo illo lepore quidquam ei detraxerit. Egregium profecto munus quo litteratã tibi gentem devincire paras. An tu juſtiori nomine promereri poteras τὴν σίτησιν ἐν πρυτανείῳ. Miror ego Fatorum ordinẽ quibus ita proviſum fuerat ut tu olim in Germanico exercitu munus aliquod obires, quô theſaurum tam pretioſum nanciſcerere. Ecquis verô fuerit qui non id laudi maximæ ducat, ſi celeberrimi iſtius Authoris duas treſve lacunas, data fortuitô veteris manuſcripti codicis occaſione, ſupplere potuerit? Tu theſau-

rum, cujus vel minima pars omni æſtimatione ſuperior, totum nobis, integrumque reſtituis. Ut exclamare hîc libeat. Quam bene operam tuam, quam bene impēſas collocaſti! Ego quidem, niſi modeſtiæ fines tranſgredi verear, indubiè exiſtimem, ut nihil etiam aliud a Germanica illa expeditione anni ſupra milleſimum ſexcēteſimum nonageſimi, retuliſſemus, futurum tamen non fuiſſe, cur de Fortunâ quereremur. Haud alia certe melius ratione & Cæſari & Palatino conſuli potuiſſet. Verumenimuerò Regiorum armorum non una ſimplexque felicitas eſſe ſolet, ſed varia, ſed multiplex. Illud igitur totis viribus enitere, ut

promiſſa quam primum exequaris. Eorum quibuſcum de Petronio tuo redivivo verba contuli, nemo unus eſt, qui non a me quotidie novi de eo quidpiam efflagitet. Priora quæ ad me miſiſti folia legentium curioſitatem non explent, ſed accendunt; nec minor tui apud Batavos quam Lutetiæ expectatio eſt: populique armis invicem diſſidentes, miro in id unum conſenſu feruntur. Communis denique omnium fere gentium cupiditas ea eſt, cui te ſatisfacere æquiſſimum fuerit. Ad illud interim etiam atque etiam te hortor, ne notas in nova fragmenta tam doctè a te auſpicatas antea omittas, quam ad finem perduxeris. Vale.

Lutetiæ 9. Novemb. 1690.

DE PETRONIO Reſtituto.

EPIGRAMMA.

GAudeat Orator, lepidi gaudete Poëtæ,
Nobilis Ingenij quos major gloria tangit.
ARBITER ecce redux, per naufraga ſecula truncus
Colligit amiſſos quos ætas ſparſerat artus:
Integer & nobis damno meliore reſurgit.

SANTEÜIL.

AD CLAR. DOCTISS. D.

NODOTIUM

De Petronio ipſius operâ reſtituto.

EPIGRAMMA.

Reddidit Hippolytum vitæ Phœbeïa proles.
ARBITER ad vitam te revocante redit.
Hic tulit audacis mercedem Tartara facti,
Tu decus egregium, perpetuumque feres.

DE CAEN Doctor Medicus Pariſienſis.

PETRONIUS REDIVIVUS

SUUM IPSIUS SUSCITATOREM

NODOTIUM alloquitur.

CARMEN.

MVltiplici quiſquis lacerum me vulnere vidit,
Indoluit damnis quiſquis & ante meis.
Aſpiciat diſperſi artus ut corpus in unum
Iam coëant, proprias ſuſtineantque vices:
Vt nullum jam vulnus hiet, ſit nulla Cicatrix
Præteriti quæ det triſtia ſigna mali.
Scilicet ut nebulâ cum Sol ſe condidit atrâ,
Poſtmodò, detecto pulchrius Orbe nitet.

Sic mihi poſt clades quas ſum perpeſſus acerbas,
Dignior acceſſit forma, novuſque lepor.
Inclyte, Nodoti, *præclaris artibus Heros,*
Deſuetum video quo tribuente diem;
Et quæ pro tantis voveam tibi præmia donis?
Nulla, puto, meritis non ſequiora tuis.
Quod tamen ipſe jubet Phœbus ſperare futurum,
Hoc precor: Ambobus fama perennis eat;
Vt, cum ſera meos olim celebrabit honores
Poſteritas, laudes jactet & illa tuas;
Tum ſæclis leget hanc Satyram quicumque futuris,
Quòd leget, hoc munus prædicet eſſe tuum.

Jos. Olivier.

NOva fragmenta ut faciliùs diſtinguantur Italico charactere excuſa ſunt. Numeri vero notularum, quæ cuique paginæ ſubjectæ ſunt referuntur ad numeros Petronij Bourdelotiani Pariſijs Impreſſi apud Quinet anno 1677.

TITI PETRONII ARBITRI EQUITIS ROMANI SATYRICON.

1 IAM dudum 2 quæ mihi acciderunt vobis ita narrare pollicitus ſum, ut hodiè promiſſis ſtare decreverim: nobis, ad ſcientias non ſolum explicandas, ſed etiam ad hilaria colloquia, 3 fabulis jucundioribus animanda, oportunè congregatis.

4 Fabricius Vejento de Religionis

1. *Iam dudum.*] frequens in Petronio vide pag. 9. 63. 79.
2. *quæ mihi acciderunt.*] Idem *leg.* p. 6.
3. *fabulis.*] Hac voce ſæpius utitur Petr.
4. *Fabr. Vejento*] C. Tacit. l. 14. Annal. de Fabricio Vejentone dicit eum ſcripſiſſe contra Sacerdotes: inde Petr. ut arbitror, ipſum Vejentoné introducit diſſerentem de Religionis erroribus; i. e. de mimico vaticinandi furore, doloſoque entouſiaſmo, cui Declamatorum orationes emphatica

5 *erroribus jam nunc ingenioſè locutus eſt, & detexit quo doloſo 6 Vaticinandi furore Sacerdotes miſteria, illis ſæpe ignota, audacter publicant.* Sed num alio genere furiarum Declamatores inquietantur? qui clamant: Hæc vulnera pro libertate publica excepi, hunc oculum pro vobis impendi: date mihi ducem, qui me ducat ad liberos meos, nam ſuccisi poplites membra non ſuſtinent.

7 Hæc ipſa tolerabilia eſſent, ſi ad eloquentiam ituris viam facerent: nunc, & rerum tumore, & ſententiarum vaniſſimo ſtrepitu, hoc tantum proficiunt, ut, cùm in forum venerint, putent ſe in alium terrarum orbem delatos. Et ideo ego Adoleſcentulos exiſtimo in ſcholis ſtultiſſimos fieri, quia nihil ex iis, quæ in uſu habemus, aut audiunt, aut vident; ſed Piratas cum catenis in litore ſtantes, & Tyrannos edicta ſcribentes, quibus im-

comparat.

5 *Religionis erroribus.*] Ut Haruſpicia, &c.

6 *Vaticinandi furore.*] Idem p. 147. *furentis animi Vaticinatio.*

7 Oratio de corrupta Eloquentia.

perent filiis, ut patrum ſuorum capita præcidant; ſed reſponſa in peſtilentiam data, ut virgines tres, aut plures immolentur; ſed mellitos verborum globulos, & omnia dicta, factaque quaſi papavere & ſeſamo ſparſa.

Qui inter hæc nutriuntur, non magis ſapere poſſunt, quam benè olere, qui in culina habitant. Pace veſtra liceat dixiſſe, primi omnium eloquentiam perdidiſtis. Levibus enim adque inanibus ſonis ludibria quædã excitando effeciſtis, ut corp⁹ orationis inervaretur, & caderet.

Nondum juvenes declamationibus continebantur, cùm Sophocles, aut Euripides invenerunt verba, quibus deberent loqui. Nondum umbraticus doctor ingenia deleverat, cùm Pindarus, novemque Lyrici Homericis verſibus canenere timuerunt. Et ne Poëtas quidem ad teſtimonium citem, certè neque Platona, neque Demoſthenem ad hoc genus exercitationis acceſſiſſe video. Grandis, &, ut ita dicam, pudica Oratio non eſt macu-

ioſa, nec turgida, ſed naturali pulchritudine exſurgit.

Nuper ventoſa iſthæc & enormis loquacitas Athenas ex Aſia commigravit, animoſque juvenum ad magna ſurgentes, veluti peſtilenti quodam ſidere, adflavit, ſimulque corrupta eloquentiæ regula ſtetit, & obmutuit.

Quis poſtea ad ſummam Thucydidis, quis Hyperidis ad famam proceſſit? ac ne carmen quidem ſani coloris enituit: ſed omnia, quaſi eodem cibo paſta, non potuerunt uſque ad ſenectutem caneſcere. Pictura quoque non alium exitum fecit, poſtquam Ægyptiorum audacia tam magnæ artis compendiariam invenit.

1 *Hæc taliaque olim declamabam, cum* Agamemnon *nobis ſe* 2 *admovit,&* 3 *oculo curioſo inſpiciens quem* 4 *Conciones tam* 5 *diligentius an-*

1 *Hæc taliaque*] locutio Petroniana p. 138.

2 Id. p. 9. *Se foribus admovit.*

3 Id. p.22. *Oculum curioſum.*

4 *Conciones*] p. 12.

5 Id. p. 5. *diligentius audio* p. 10. & alibi.

diebant, non paſſus eſt me diutius declamare in porticu, quam ipſe in ſchola ſudaverat: ſed Adoleſcens, inquit, quoniam ſermonem habes non publici ſaporis, &, quod rariſſimum eſt, amas bonam mentem, non fraudabo te arte ſecreta. Minimum in his exercitationibus Doctores peccant, qui neceſſe habent cum inſanientibus furere. Nam ni dixerint, quæ adoleſcentuli probent, ut ait Cicero, SOLI IN SCHOLIS RELINQVENTVR: ſicut ficti adulatores, cùm cœnas divitum captant, nihil prius meditantur, quam id quod putant gratiſſimũ auditotibus fore (nec enim aliter impetrabunt, quod petunt, niſi quaſdam inſidias auribus fecerint.) Sic eloquentiæ magiſter, niſi, tanquam piſcator, eam impoſuerit hamis eſcam, quam ſcierit appetituros eſſe piſciculos, ſine ſpe prædæ moratur in ſcopulo.

Quid ergo eſt? Parentes objurgatione digni ſunt, qui nolunt liberos ſuos ſevera lege proficere. Primum enim, ſicut omnia, ſpes

quoque ſuas ambitioni donant: deinde, cùm ad vota properant, cruda adhuc ſtudia in forum propellunt, & eloquentiam, qua nihil eſſe majus confitentur, pueris induunt adhnc naſcentibus. Quod ſi paterentur laborum gradus fieri, ut ſtudioſi juvenes lectione ſevera mitigaretur, ut ſapientiæ præceptis animos componerent, ut verba atroci ſtilo effoderent, ut quod vellent imitari, diu audirent, ſibi nihil eſſet magnificum, quod pueris placeret: jam illa grandis oratio haberet majeſtatis ſuæ pondus. Nunc pueri in ſcholis ludunt, juvenes ridentur in foro; & quod utroque turpius eſt, quod quiſquis perperam diſcit, in ſenectute confiteri non vult. Sed ne me putes improbaſſe ſchedium Lucilianæ humilitatis, quod ſentio, & ipſe carmine effingam:

Artis ſeveræ ſiquis amat effectus,
Mentemque magnis applicat, prius more
Frugalitatis lege polleat exacta:
Nec curet alto regiam trucem vultu,

Clienſque cœnas Impotentium captet:
Nec perditis addictus obruat vino
Mentis calorem, neve plauſor in ſcena
Sedeat redemitus hiſtrioniæ addictus.
Sed ſive armigeræ rident Tritonidis arces,
Seu Lacedæmonio tellus habitata colono,
Sirenumque domus, det primos verſibus annos,
Mæoniumque bibat felici pectore fontem.
Mox, & Socratico plenus grege, mutet habenas
Liber, & ingentis quatiat Demoſthenis arma.
Hinc Romana manus circumfluat, & modò, Graio
Exonerata ſono, mutet ſuffuſa ſaporem.
Interdum ſubducta foro det pagina curſum,
Et cortina ſonet celeri diſtincta meatu.
Dent epulas, & bella truci memorata canore:
Grandiaque indomiti Ciceronis verba minentur.

His animum ſuccinge bonis, ſic flumine largo
Plenus, Pierio diffundes pectore verba.

Dum hæc diligentius audio, non notavi mihi Aſcylti fugam: & dum in hoc dictorum æſtu totus incedo, ingens ſcholaſticorum turba in porticum venit, ut apparebat, ab extemporali declamatione neſcio cujus, qui Agamemnonis ſuaſoriam exceperat. Dum ergo juvenes ſententias rident, ordinemque totius dictionis infamant, opportunè ſubduxi me, & curſim Aſcylton perſequi cœpi. Sed nec viam diligenter tenebam, nec quo loco ſtabulum eſſet, ſciebam. Itaque quocumque ieram, eodem revertebar. donec in curſu fatigatus, & ſudore jam madens, accedo aniculam quandam, quæ agreſte olus vendebat: Et, rogo, inquam, mater, numquid ſcis, ubi ego habitem? Delectata illa urbanitate tam ſtulta, &, Quidni, ſciam? inquit. conſurrexitque, & cœpit me præcedere. Divinam ego putabam: at ſubinde, ut in locum

ſecretiorem venimus, centonem anus urbana rejecit: &, Hîc, inquit, debes habitare.

Cùm ego negarem me cognoſcere domum, video quoſdam, inter titulos, nudaſque meretrices furtim conſpatiantes. Tardè, imo jam ſero, intellexi, me in fornicem eſſe deductum: execratus itaque aniculæ inſidias, operui caput, & per medium lupanar fugere cœpi in aliam partem: cùm ecce in ipſo aditu occurrit mihi æque laſſus, ac moriens Aſcyltos, putares, ab eadem anicula eſſe deductum. Itaque ut ridens eum conſalutavi, quid in loco tam deformi faceret, quæſivi. Sudorem ille manibus deterſit, &, Si ſcires, inquit, quæ mihi acciderunt.

Quid novi, inquam ego?

At ille deficiens, Cùm errarem, inquit, per totam civitatem, nec invenirem, quo loco ſtabulum reliquiſſem, acceſſit ad me Paterfamilias, & ducem ſe itineris humaniſſimè promiſit. Per anfractus deinde obſcuriſſimos egreſſus, in hunc locum me perduxit, prolatoque pecu-

lio cœpit rogare ſtuprum. Jam pro cellâ meretrix aſſem exegerat, jam ille mihi injecerat manum; & niſi valentior fuiſſem pœnas dediſſem.

Dum ſortem ſuam mihi narrat Aſcyltos ipſe Paterfamilias, comitatus 1 muliere haud inculta, ſupervenit, & 2 reſpiciens ad Aſcylton rogavit ut domum intraret, certiorem faciens nil timendum; ſed cum 3 Patiens eſſe nolet ſaltem Agens foret. Aliundè mulier vrgebat conſenſum, & ſecum venire. Subſequimur ergo, & conducti inter 4 titulos aſpicimus complures utriuſq; ſexus 5 ludentes in cellis, & adeo ubique omnes mihi videbantur ſatyrion bibiſſe.

Vt conſpicimur, nos 6 cynadicâ pe-

1 *Mulier haud inculta*] Id. p. 185.

2 *Reſpiciens ad Aſcylton.*] Locutioquæ plurib. in locis legitur & preſertim de Aſcylto. p. 79.

3 *Muliebris patientia.* p. 7. *annis ad patiendum geſtientib.* p. 97.

4 *Titulos*] ut ſupra p. 6.

5 *ludentes*] obſcæniter in Autore. p. 9. & p. 22. nuptias Pannichis cum Gitone *luſum* vocat.

6 *cynadica petulentia*] ſunt laſcivi motus corporis de quibus deſcriptio p. 17.

tulantiâ allicere conati ſunt, ſtatimque unus 1 *altè ſuccinctus invadit Aſcylton, & 2 ſuper eum, 3 grabato proſtratum, molere conatus eſt. Succurro ſtatim patienti, &* junctis viribus moleſtum contempſimus. *Egreditur Aſcyltos, & fugit, meq; eorum libidini* 4 *obnoxium relinquit: Sed* 5 *valentiorem viribus & animo illeſum dimiſit.*

6 *Luſtratâ penè urbe*, quaſi per caliginem vidi Gitona in crepidine ſemitæ, *limineq; diverſorij* ſtantem, & in eundem locum me conjeci. Cùm quærerem numquid nobis in prandium frater paraſſet, conſedit puer ſuper lectum, & manantes

extortis nos clunib. cecidit p. 12. & de *Spatalocynædis* p. 19.
1 *altè ſuccinctus*] paratus ad opus veneris. Metapſora ſũpta à militib. qui ad præliandum altè ſuccingebantur p. 17 *cinguloque ſuccinctus*. & p. 162. *Statores altius cinctos* obſcæniter.
2 *Super eum &c.*] Id. de Embaſicætâ Cynædo. p. 20.
3 Id. p. 108. 111.
4 *obnoxium.*] Id. p.
5 *Valentiorem.*] In eadem actione leg. p. 7.
6 *Luſtrata*] Subaud. *oculis*, ut legitur p. 9.

lacrymas pollice exterſit. Perturbatus ego habitu fratris, quid accidiſſet, quæſivi. At ille tarde quidem & invitus; ſed poſtquam precibus & iracundiam miſcui: Tuus, inquit, iſte frater, ſeu comes, paulo ante in conductum accucurrit, cœpitque mihi velle pudorem extorquere: Cum ego proclamarem, gladium ſtrinxit; &, Si Lucretia es, inquit, Tarquinium inveniſti.

Quibus ego auditis, intentavi in oculos Aſcylti manus: &, Quid dicis, inquam, muliebris patientiæ ſcortum, cujus ne ſpiritus purus eſt?

Inhorreſcere ſe ſinxit Aſcyltos, mox, ſublatis fortius manibus, longè majore niſu clamavit: Non taces, inquit, Gladiator obſcœne, quem *hoſpitis homicidam* de ruina arena dimiſit? non taces, nocturne percuſſor, qui, ne tum quidem, quum fortiter faceres, cum pura muliere pugnaſti? cujus eadem ratione in viridario frater fui, quâ nunc in diverſorio puer eſt?

Subduxiſti te, inquam, à Præceptris colloquio? Quid

Quid ego, homo ſtultiſſime, facere debui, quum fame morerer? an videlicet audirem ſententias, id eſt, vitrea fracta, & ſomniorum interpretamenta? Multo me turpior es tu, Hercule, qui, ut foris cœnares, Poëtam laudaſti. Itaque ex turpiſſimâ lite in riſum diffuſi, pacatius ad reliqua ſucceſſimus.

Rurſus in memoriam revocatus injuriæ, Aſcylte, inquam, intelligo nobis convenire non poſſe, itaque communes ſarcinulas partiamur, ac paupertatem noſtram privatis quæſtibus tentemus expellere. Et tu literas ſcis, & ego, ne quæſtibus tuis obſtem, aliquid aliud promittam: alioqui mille cauſæ nos quotidiè collident, & per totam urbem rumoribus different.

Non recuſavit Aſcyltos, &, hodiè, inquit, quia tanquam Scholaſtici ad cœnam promiſimus, non perdamus noctem: cras autem, quia hoc libet, & habitationem mihi proſpiciam, & aliquem 1 fratrem.

1 *Fratrem.*] Sæpè utitur Petronius obſ-

Tardum eſt, inquam, differre quod placet. Hanc tam præcipitem diviſionem libido faciebat: Jamdudum enim cupiebam amoliri cuſtodem moleſtum, ut veterem cum Gitone meo rationem deducerem.

1 *Contumeliam ægrè ferens Aſcyltos, & ſilens, cum impetu egreditur. Tam præceps erruptio* 2 *lævum augurabat: etenim nota erat mihi ejus animi* 3 *impotentia, notus & amor impotens.* 4 *Subſequor ergo abeuntem, exploraturus conſilia, illiſque obſtiturus, ſed occulis ſe ſubripuit meis, &* 5 *fruſtra illum diù quæſivi.*

Poſtquam luſtravi oculis totam urbem, in cellulam redij, oſculiſque tandem bonâ fide exactis, alligo

cæniter. *In viridario frater fui.* p. 8. & alibi.

1 p. 109. *Eumolpus contumelia impatiens*, & p. 124. 125. & alibi.

2 *levum*. i. e. ſiniſtrum.

3 *impotentia*] i. e. nimis potentia, p. 4. *Cenas impotentium captet.*

4 *Sequitur abeuntem.* p. 109. *perſequar abuntem.* p. 112.

5 *diù multumque fruſtrà* p. 20.

arctiſſimis complexibus puerum, fruorque votis uſque ad invidiam felicibus. Nec adhuc quidem omnia erant facta, cùm Aſcyltos furtim ſe foribus admovit, diſcuſſiſq; fortiſſimè clauſtris juvenit me cum fratre ludentem: riſu itaque plauſuque cellulam implevit, opertumque amiculo evoluit. Et quid agebas inquit, Fater ſanctiſſime? Quid veſti-contubernium facis. Nec ſè ſolum intra verba continuit, ſed lorum de perâ ſoluit, & me cæpit non perfunctoriè verberare; adjectis etiam petulantibus dictis: Sic dividere cum fratre nolito?

Res tam inopinata injuriam, ictuſq; ſilere, conſtrinxit: 1 caſum igitur irrideo, & prudenter: aliter enim præliandum erat cum 2 æmulo. Hilaritate 3 mentiâ animum; illius ſedavi. Subriſit etiam Aſcyltos. Et 4 Tu, inquit, Encolpi, deliciis 5 ſepul-

1 *Caſum*] vox frequens in Autore p. 97 & alibi.

2 *Sine æmulo complexus.* p. 93. 109.

3 *Mentitâ*] Idem p.

4 Idem p. 138. *& tu inquit, Encolpi.*

5 *Sepultus*] alludit

tus, non cogitas nos 1 *pecuniam deficere, & quæ ſuperſunt nullius eſſe pretii? In æſtivis temporibus Vrbs ſterilis eſt, rus erit fortunatius: eamus ad amicos.*

Conſilium probare coëgit neceſſitas, dolorisque ſenſum cohibere: Itaque, 2 *onerato Gitone ſarcinulis, urbe egredimur, & ad caſtellum* 3 *Lycurgi, Equitis Rom. pergimus. Cùm olim illi Frater fuiſſet Aſcyltos* 4 *pulcrè nos accepit; Cætuſque ibi congregatus iucundiora effecit oblectamenta.* 5 *Imprimis erat* 6 *Tryphæna,*

ad *veſti - contubernium*, quod ſuprà.

1 Semper hâc eadem mente Nebulones iſti loquntur in Petronio.

2 Servi officio ſemper fungitur Giton. Vid. p. 23. 110. & moraliter, ut arbitror, illum ſic vilem introducit Petr. tanquam libidini ſervientem i. e. libidinantium ſervum & ſubditum.

3 Hæc eſt hiſtoria Lycurgi adhuc ignota: de illo ſolum legitur p. 93. hominem fuiſſe crudeliorem. & p. 144. latrones iſtos ejus villam expilaſſe.

4 *Pulcrè*] honêtement, agreablement. *Pulchrè ridentem* Horatius.

5 Exordium hiſtoriæ Tryphænæ & Lycæ.

6 *Tryphæna*] p.116.

pulcherrima mulier, quæ venerat cum Lycâ, navigii Domino, & fundorum in viciniâ maris poſſeſſore.

Quas in hoc loco gratiſſimo voluptates hauſimus 1 *nulla vox comprehendere poteſt, quamvis Lycurgi menſa frugalis eſſet.* 2 *Scias oportet Venerem nos omnes quam-primùm conjunxiſſe. Formoſa Tryphæna placuit mihi, & vota mea libens audivit: Sed vix eam* 3 *amplexui jungebam cum Lycas indignatus raptas ſibi furto* 4 *delicias me de repetundis inſimulavit. Illa enim erat* 5 *vetus amor illius: itaque mercedem* 6 *jacturæ ſic feſtivè aggreſſus eſt.* 7 *Libidine concitatus me proſequitur. Tryphæna*

vocatur *omnium feminarum pulcherrima.* & ibidem de dignitate, opibuſq; Lycæ loquitur.

1. *Nulla vox* &] Id. p. 163.

2 Id. 44. plures alloquendo. *Scias oportet.*

3. *Iunxit amplexui* p. 97.

4. *Delicias Domini* Virgil.

5. Idem p. 164.

6. *Iactura*] Id. p. 27. 181.

7 Hoc relativum eſt p. 115, ubi leg. *ergo me deriſit,* & p. 121. 124. 137. ubi Encolpius de Lycâ dicit *in partem voluptatis tẽtabat admitti.*

autem cor meum 1. *poſſidente aures Lycæ negavi : denegatione tamen* 2 *ardentior factus me* 3 *quoquò ſequebatur, & meam* 4 *noctu* 5 *cellulam intravit; ſed, precibus faſtiditis, ad violentiam in me converſus, tam vehementer* 6 *exclamavi, ut, excitatâ* 7 *familiâ; & Lycurgo favente, à* 8 *moleſti impetu liberatus evaſi.*

Vt denique Lycurgi domus illius votis non commoda videbatur, mihi ſuadere tentavit, ut 9 *hoſpitium ejus peterem; ſed repudiatâ propoſitione, autoritate Tryphænæ uſus eſt: eò libentiùs illa me rogavit Lycæ voluntati* 10 *conſentirem, quod ibi liberius vivere ſperaret : ſequor igitur*

1. Adhoc de Tryphæna ipſe Encolp. ait p. 137. *amicam mihi auferret.*

2. *Ardentior factus,*] Id. p. 171.

3 *Quoquò*, Id. p. 162.

4 Vide pacis fædera p. 130.

5 *Cellula*] frequens in Petr.

6 *exclamavi,*] id. p. 123.

7 Id. p. 172. & alibi.

8 *Moleſtus*] in eadem actione p. 7.

9 *Hoſpitium*] vox uſitata in Petr. p. 103,

10 ſubauditur *ut* cõſentirem. Sic dicitur *rogo facias.*

amorem; ſed Lycurgus, cum Aſcylto, 1 veteri ratione renovatâ, eum diſcedere 2 non paſſus eſt: Propterea pacti ſumus, quod ille cum Lycurgo remaneret, nos autem Lycam ſequeremur. Inſuper & decrevimus quod unus quiſque ſecundum occaſionem 3 prædaretur in communem uſum.

Acceptâ propoſitione incredibilis fuit Lycæ lætitia: acceleravit diſceſſum, & 4 continuò valere jubemus amicos, eodemque die ad eius domum pervenimus.

Tam gnaviter res diſpoſuerat Lycas, ut in itinere ſecundum me ſederet, Tryphæna vero aſſideret Gitoni; idque propter notiſſimam ſibi huius mulieris inconſtantiam ita ſtruxerat, 5 nec deceptus: 6 Arſit enim Illa puerum

1 veteri &] *ut veterem cum Gitone meo rationem deducerem* p. 9. *ratio* obſcæniter.

2 *non paſſus eſt.* Id. p. 3.

3 Eadem mente ſemper loquuntur nebulones iſti.

4 *continuò*] adverb. frequens in Petro. rarò in aliis. p. 33. & alibi.

5 *nec deceptus*] eodem ſenſu leg. p. 107. *nec fefellit.*

6 Tryphæna ardebat puerum. vid. p. 115. 124. 130. 132.

ſtatim, & id de facili perſpexi. Lycas quoque illud mihi accuratè 1 *notavit,* 2 *juſſitque credere: Quamobrem gratioſius illum accepi, & gaudio perfuſus fuit; certus ſcilicet ex illatâ mihi à* 3 *ſorore injuriâ contemptum naſciturum:* 4 *quo facto, Tryphænæ ſuccenſus, eum libentius acciperem.*

Sic 5 *res ſe habebat in ædibus Lycæ: Tryphæna Gitonem amore deperibat, Gito ei ſerviebat toto pectore, &* 6 *utrumque oculis meis minimè gratum erat, dum Lycas mihi placere cupidus, quotidiè nova excogitabat oblectamenta; quæ* 7 *Doris, ejus formoſa uxor, certatim augebat; & tam concinnè, ut Tryphænam è corde meo*

137. *ardebat Alexin.* Virg.

1 *notavit*] Vox Petroniana p. 5. 133. & alibi.

2 frequentes in Petr. *juſſitque* : *cæpitque.*

3 *ſoror*) in eodem ſenſu accipitur ac *frater* p. 164. & ambo obſcæniter.

4 *quo facto*] Id. p. 32.

5 *res &*] eadem locutio p. 174.

6 in ſimili occaſione Encolp. de Tryphæna & Gitone dicit. p. 137. *trucibus oculis utrumque ſpectabam.*

7 Hæc illa eſt Do-

ſtatim expulerit oculorum 1 nictu meus innotuit amor Doridi, & mihi blandâ oculorum petulantiâ Doris annuit, adeo ut hæc tacita loquela, linguam 2 antecedens, quam animorum propenſionem eodem momento ſentieramus, 3 furtim expreſſerit.

4 Zelotipia Lycæ, iam mihi nota, cauſa erat ſilentij, & Amor ipſe animum mariti erga me patefecerat uxori. Vbi primum nobis 5 licuit colloqui, quod deprehenderat retulit, & 6 candidè faſſus ſum, narravique quâ ſeveritate ſemper illum 7 exceperam. At mulier 8 prudentiſſima, & nunc

ris de quâ p. 164. quamque ipſe Encolp. viſâ Circe, cōtemnit.

1 *oculorum nictus*] Gallicè ſig. un coup d'œil.

2 *furtim*) adverb. freq. in Petr.

3 *antecedens*) hujus vocis energia invenitur p. 169.

4 *Zelotipia*) p. 74. Zelotipus erat Lycas p. 136. *redierat in animum mœchile.* Sicet Doridis cum Encolpio: ut leg. p. 125. *memor uxoris corruptæ.*

5 *liquit*] frequens etiam in Petr. p. 25. *conſiderare licuit.* p. 62. *mirari licuit.*

6 *candidè*) Id. 127.

7 *exceperam*] frequens in Petro. & in bonam, malamque partem accipitur. p. 115.

8 *prudentiſſima*] in hiſt. Matronæ p. 139.

1 *ingenio utendum eſt inquit; ſecundumque ejus conſilia Vnius* 1 *conceſſio fuit & 2 poſſeſſio Alterius.*

Interim dum attritus Giton vires reficit Tryphæna ad me rediit, ſed repulſa 3 *ex amore in rabiem efferata eſt. Ardens ergo* 4 *ſecutuleïa meum cum utroque conjuge commercium detexit. Petulantiam erga me mariti, nihil ſibi* 5 *auferentem, ſprevit. Doridis autem furtivos amores aggreſſa eſt, notavitque Lycæ, qui amorem Zelotipia ſuperante* 6 *ad vltionem decurrit: at Doris, ancillâ Tryphænæ admonitâ, ut procellam averteret,*

& ibidem *ingenio.*

1 *conceſſio*] multum ſignificat, & verè eſt Petroniana locutio. Encolpius p. 103. vocat Gitona *Peregrini amoris conceſſio*. quia ſe dederat Aſcylto.

2. De hoc agendi modo inter conjuges, hodiè certè extraordinario, ſic Iuvenalis.

Dives erit magno quæ dormit tertia lecto.

3. *Ex amore in rabiem efferata*. p.

4. *Secutuleïa* mulier quæ ſequitur homines *tentigine vulvæ*. Id. p. 91.

5. *Auferentem*] p. 144.

6 *ad ultionem decurrit* p. 171.

à ſecretâ 1 *familiaritate abſtinuit.*

Hæc ut intellexi, Tryphænæ perſidiam, 2 *ingratumque animum Lycæ* 2 *execratus,* 3 *abeundi formavi conſilium; & favit Fortuna: pridiè enim ſacrum* 4 *Iſidi navigium,* 5 *manubiis oneratum, vicinis ſcopulis alliſerat.*

Conſiliô igitur cum Gitone habitô, libenter ille aſſenſus eſt, quia Tryphæna exhautum eum negligere videbatur: multò manè ergo ad mare proficiſcimur, & navigium conſcendimus eò facilius, quòd cuſtodibus, Lycæ miniſtris, noti eramus; ſed cùm nos comita-

1 ***Familiaris.*** i. e. Amanſ. p. 136. familiaritas, amor.

1 ***ingratitudo***] egregiè dicitur inter amantes

2 ***Execratus.***] Id. p. 6.

3. ***abeundi formavi conſilium*** p. 180.

4. Iam nunc detegitur ſacrilegium ab Encolpio perpetratum in navigio Iſidis de quo p. 138. In calendario ruſtico legimus hoc ce nagium, manubiis oneratum, portu egredi ſingulis annis menſe Martio & illud vocari ***Feſtum Iſidis.*** Idem refert Apulejus.

5. ***Manubia***] propriè ſig. ***des veſtemens precieux***, ſed hîc generaliter ſumuntur pro divitijs.

tu ſemper honorarent, nec ideò nobis prædandi locus eſſet, Gitone cum eis relicto, oportunè me 1 *ſubduxi, ſubrepſique in puppim, ubi Iſidis ſimulacrum erat, quod* 2 *veſte precioſâ, ſiſtroque argenteo, ſpoliavi, & alias* 3 *manubias è dietâ* 4 *Magiſtri ſuſtuli, furtimque deſcendi* 5 *per funem, Gitone ſolo advertente; qui ſe quoque cuſtodibus ſubduxit, & clam me ſequutus eſt.*

Vt illum vidi furtum oſtendi, & Aſcyltos celeriter adire decrevimus nec antè poſterum diem Lycurgi domum licuit pervenire. Aſcylton igitur

1 *me ſubduxi.*) Illud freq. in Petr. p. 6. *oportunè ſubduxi me* p. 8. & alibi.

2 de veſte Iſidis, ſiſtroque rapto, v. p. 138.

3 de hoc furto p. 88. *poſtquam partiti manubias ſumus.*

4 *Diata*) à græco. Gal. *chambre, & ſale à manger.* Vnde Diætarius, *Valet de chambre*, & diætarij fures, *voleurs domeſtiques.* In navi autem *diata* quod libet cubiculum ſignif. Athenæus dicit. *In Hieronis navigio triginta fuiſſe diatas, quatuor lectis ſtratas.* Vide p. 140. de hac diæta Magiſtri.

5 de hac *fune*: i. e. Scala in navibus conſtratis, p. 118.

6 *ac-*

1 accedens paucis narravi latrocinia, & quomodò amoris ludribrium fueramus. Nobis conſilium dedit Lycurgi animum in noſtri gratiam occupare, & aſſerere novam Lycæ petulantiam 2 migrationis noſtræ furtivæ, & præcipitis, cauſam fuiſſe: quibus auditis Lycurgus 3 iuravit ſe nobis adverſus inimicos in præſidio ſemper futurum.

Fuga noſtra latuit donec Tryphana Doriſque experge-factæ ſurrexerunt: nos enim ad earum ornamentum matutinum quotidiè urbaniſſimé aſſidebamus cum ergo præter morem defuimus, Lycas exploratores miſit, & præcipicè ad maris littus, accepitque nos ad navigium iviſſe, ſed de latrocinio nihil, latebat quippe, nam puppis pelagus reſpiciebat, & Magiſter in navigium nundum redierat.

Fugâ denique noſtrâ prô certò habitâ, & Lycas pertæſus fugæ, in Dori-

1 *accedens*) ſubaud. ad. *accedens aniculam*. p. 6.

2 *Migrationis*) hac eadem voce utitur Petr. quando Encolpij fugam deſcribit, noto cum Doride commercio, illam vocat *migrationem*.

3 *Juravit verbis conceptiſſimis*. p. 138.

da, quam diſceſſus cauſam autumabat, vehementer furit. Tacebo verborum, manuſue, atrocitates, 1 *ſingulas ignoro; dicam tantum Tryphænam, perturbationis* 2 *materiam, Lycæ ſuaſiſſe, ut apud Lycurgum, refugium fortaſſé noſtrum perquireret* 3 *fugitivos; ſeque ipſam comitem voluit, ut contumeliâ nos, pro meritò, obruëret.*

Poſtero die proficiſcuntur, & in caſtellum pervenere. Aberamus; nam Lycurgus ad 4 *Herculea ſacra, quæ celebrabantur in opidulo vicino, nos duxerat. Quod ut intellexerunt, obuiam venerunt veloces, & in porticu templi occurrerunt. Quibus conſpectis valdè turbati fuimus: Lycas de fugâ noſtrâ apud Lycurgum vehementer conqueſtus eſt: ſed tam* 5 *conſtrictâ fronte,*

1 *Singulas*) Id. p. 24.

2 *Materiam*) *Ego omnium ſcelerum materia.* ait Giton. p. 113.

3 Fugitivos] freq. in Petr. p. 120 124 & alibi.

4. Hæc Napoli aguntur, ut autor fingit. Romam vero intelligit, & de Tibure *opidulô vicinô* loquitur; ubi templum erat Herculi conſecratum. hodiè *Tiuoli.*

5 *Conſtricta fronte*] Id. p. 174.

1 *altoque ſupercilio, exceptus fuit: ut ego, audacior factus, gravia & turpia probra altâ voce* 2 *jeci in ejus libidinoſos impetus, tum in Lycurgi, tum in propriis ædibus, in me factos: & Tryphæna obluctans etiam pœnas dedit, me turpitudinem eius* 3 *prædicante* 4 *Concionibus, quæ ad clamorem confluxerant: &, pro veritatis argumento, Gitona exſuccum, meque* 5 *tentigine meretricis propè enectum, prodebam.*

Ad Concionum riſus inimici obſtupuere, mæſtique, meditantes ultionem, receſſerunt. Vt ergo Lycurgi animum notarunt a nobis eſſe circumventũ domi eum expectare voluerunt, ut ab errore averterent. 6 *Solemniis tardius finitis caſtellum adire non potuimus, & Ly-*

1 *Altoque ſupercilio*] p. 104. *ſupercilium altius ſuſtutulit*
2 *Vt*] cum. judicativo audacter ponitur. Idem invenies p. 185. Audax eſt etiam Petroniana latinitas.
3 *Prædicante*) p. 8. *dedecus prædicare.*
4 De hâc injuriâ in porticu templi illatâ dicitur. p. 125 *cujus dignitas in Concione proſcripta ſit.*
5 *Tentigine*] de utroq; ſexu Juvenal. ſat. 6. *rigida tentigine vulua.*
6 *Solemnia.* orum, gal. de *grandes Fêtes* Virg. Æn. l. 5.

curgus in 1 *villam, medio itinere diſtantem, nos conduxit, poſteroque die adhuc dormientes reliquit, caſtellum petiturus ad negotia* 2 *expedienda: ibi Lycam, Tryphænamque invenit expectantes, qui tam blandè eum allocuti ſunt, ut nos ſuis* 3 *manibus imponere eum incitaverint. Lycurgus naturâ* 4 *crudelis, & fidem ſervare neſcius, quâ ratione nos traderet jam meditans, Lycæ perſuaſit, ut auxilium iret quæſitum, dum ipſe in villâ nos daret cuſtodiendos.*

In villam venit, primâque fronte nos excepit ut Lycas ipſe excepiſſet, & poſtquam, 5 *manibus inter ſe contritis, noſtrum in Lycam mendacium exprobravit, in* 6 *cella, quâ diſcumbebamus,*

1 De villa Lycurgi vide p. 144.

2 *Expedienda*] p. 64. Id.

3 *Suis manibus imponere*) p. 115 *ſiquis Deus manib. meis imponeret Gitona.*

4 De crudilitate Lycurgi p. 93.

5 *Manib. inter ſe contritis*] uſus erat Magnatum. gallicè *l'air grave*, ut hodie Concionatores imitantur. Freq. eſt in Petr. vid. p. 14 de Quartilla; & alibi.

6 *Cella*) a celando

Aſcylto excluſo, nos includi juſſit, noluitque etiam illi in defenſionem noſtram aures præbere, & poſtea Aſcylton ſecum abducens in caſtellum cuſtodibus, uſque ad reditum, nos tradidit.

Iter faciens in caſſum Aſyltos Lycurgi animum tentat effrangere: nihil præces, nihil amor, nihil lacrimæ, promoverunt. Fratri ergo in mentem venit nos a vinculis liberare: & certè, Lycurgi contumacia ſuccenſus, dormire cum eo noluit, ſicque, quod animo conceperat, facilius executus eſt.

Familiâ primo ſumno 1 *ſepultâ, Aſcyltos noſtras ſarcinulas* 2 *humeris impoſuit, & per muri ruinam, antea obſervatam, tranſiens diluculo ad villam pervenit, quam, nullo obſtante, intravit, cubiculumque petiit noſtrum, quod cuſtodes claudi curaverant. Apertura verò non difficilis; ligneum erat clauſtrum, cujus* 3 *firmitatem,*

autor ſic vocat cubicula perditorum utriuſq. ſexuſ. p. 7, 9, 21, 107 & 109.

1 Idem p. 101.

2 *Humeris impoſuit*) mos antiquis, & frequens in Petronio.

3 *Firmitatem* &c.] Id. p. 111. *clauſtrorum firmitatem la-*

inſerto ferro, laxavit; 1 *& ſera delapſa nos excitavit :* 2 *ſtertebamus enim invitâ fortunâ.*

Vtque 3 *ob peruigilium,* 4 *altus cuſtodes habebat ſumnus, ad fragorem ſoli expergiſſimur: & Aſcyltos ingreſſus paucis narravit quæ noſtri gratia fecerat. Pluribus non opus fuit. Dum* 5 *amicimur diligenter mihi in mentem venit* 6 *occidere cuſtodes, villamque expilare. Concilium Aſcylto declaravi:* 7 *expilatio placuit, ſed abſque ſanguine obtabilem exitum dedit: omnes enim noſcens ædium aditus in receſſum ſupellectarium, quem ipſe reſeravit, nos conduxit; & quod pretioſius erat ſubducimus, dein ſum-*

cavit. & p. 9. *diſcuſſis fortiſſimè clauſtris.*

1 Id. p. 13 *ſera. ſua ſponte delapſa.* ſeræ iſtæ, ut abitror, pares erant illis, quas Galli vocant *des cadenas.*

2. Idem p. 19.

3. Idem p. 18.

4 Locutio Petroniana p. 167.

5. Idem p. 23.

6 *Occidere*] de Encolpio homicidâ v. p. 8. & 118. ubi de occidendo nautâ ſermo habetur. & p. 90 ipſe Encolp. dicit hoſpitem ſuum occidiſſe.

7 De hac expilatione p. 144.

mo manè egredimur; & vias publicas declinantes, non quievimus donec nos ſecuros eſſe credidimus.

Tunc Aſcyltos, 1 *collecto ſpiritu, exagerauit quantâ cum lætitiâ villam Lycurgi, hominis avariſſimi, expilaverat: de cujus parſimoniâ juſtè conquerebatur: nullam enim mercedem* 2 *noctium acceperat, menſâque* 3 *ſiccâ & ſterili victitarat: adeo quippè ſordidus erat Lycurgus, ut, invitis opibus immenſis, etiam quæ ſunt vitæ neceſſaria ſibi denegaret.*

4 *Nec bibit inter aquas, nec poma natantia carpit*
Tantalus infelix, quem ſua vota premunt.
Divitis hæc magni facies erit, omnia cernens,
Qui timet, & ſicco concoquit ore famem.

1 *Collecto ſpiritu*) Id. p. 25.

2 *Noctium*] verè Petronia locutio. *noctes Neronis.*

3 *Siccâ*] refertur his verbis ſicco ore, quæ leguntur verſu 4. *ſicca* propter potionem, & *ſterili* propter manducationem.

4 Illi verſus de Tantalo vagantur in antiquis fragmentis: hîc verò multum conveniunt.

1 *Napolim eodem die intrare volebat Aſcyltos; ſed imprudenter eſt, inquam, eò nos recipere, ubi, quantum conjicere licet, perquirendi ſumus: abſentes ergò pro tempore peregrinemur: habemus ut* 2 *benè ſit. Placuit conſilium, & ad pagum progredimur prædiorum amænitate* 3 *formoſiſſimum, ubi non pauci ex noſtris familiaribus voluptate tempeſtivâ fruebatur: ſed vix ad medium itineris pervenimus,* 4 *ecce* 5 *nimbus* 6 *urceatim detumens in vicum proximum fugere nos coëgit, & diverſorium ingreſſi, notavimus ſe plures, imbris vitandi cauſa, eò recepiſſe. Impediebat frequentia ne obſervaremur, ſic faciliùs in turba quid furari. poſſemus* 7 *curioſis inveſtigabamus oculis, cum Aſcyltos humi* 8 *ſaccellum, nemine adverten-*

1 Napolis ſola, ut urbs Græca, *Cryptam* habebat, de qua mox mentio.

2 P. 104. *oportet hodiè benè ſit.*

3 *Formoſiſſimus* annus Virgil. Ecl. 3.

4 *Eccè*] in hoc loquendi modo legitur p. 6. & 146.

5 P. 20. *nimbus*: une grande pluye.

6 Idem p. 42.

7 P. 22 *oculum curioſum.*

5 *Saccellum*] eadem vox p. 188. Saccus,

te, collegit, in quo multos invenit 1 *aureos. Hoc primo fauſtoque omine plurimum exultamus, timentes tamen ne quis illos repeteret per* 2 *pſeudothirum clam egredimur, ibique ſervum* 3 *ephippijs equos inſtruentem vidimus, qui aliquid oblitus, domum repetens ab equis diſceſſit, &, eo abſente, ſuperbum pallium ephippio alligatum, loris ſolutis, ſubripui: dein ſecundum* 4 *mapalia in ſyluam proximam effugimus.*

In nemoris receſſu, magis in tuto poſiti, de occultando auro 5 *jactavimus multa; ne aut latrocinij argui poſſemus, aut ipſimet expilari: tandem ſtatuimus illud pannis tunicæ detritæ intus conſuere, quam ego poſtea* 6 *ſcapulis impoſui, curâque pallii*

ſacculus, ſaccellus.

1 De iſtis *aureis* in tunicâ repertis vid. p. 10.

2 *Pſeudothirum*] Hoc verbo etiam utitur Cicero: ſicq. græci vocant *une porte de derriere.*

3 Ephippium] a græco, quod gallicè *ſelle de cheval.* Complures græcæ voces latino adaptatæ repериuntur in Petronio.

4 *Mapalia*) p. 61.

5 Idem p. 138.

6 Turcarum more Armeniorum-ve.

Aſcylto commiſſâ, viis obliquis urbem petere deſtinamus : aſt egredientes 1 lævâ hæc audivimus : non effugient, nemus ingreſſi ſunt, 2 diverſis perquiramus, ut facilius prehendi poſſint. His auditis terror ingens ita nos invaſit, ut Aſcyltos, Gitonque, ſecundum dumos ad urbem fugerint, ego vero tantâ feſtinatione 3 reduxi gradum, ut ex humeris, me 4 non ſentiente, pretioſa tunica ceciderit: feſſuſque tandem, & ulterius progredi impotens, ſub tegmine arboris recubui, ubi primum jacturam tunicæ notavi : tum dolor vires reſtituit, ſurrexique ad theſaurum perquirendum, & diù fruſtrà diſcurri, donec labore triſtitiaq; 5 attritus in tenebroſius nemoris latibulũ penetravi, ubi quatuor horis commoratus, & in tam 6 horrendâ 7 ſolitudine mæſtus, exitum quæſivi:

1 *Lævâ*] p. 25.
2 Subauditur vijs.
3 P. 181. *reduxi igitur gradum*
4 *Non ſentiente* p. 96.
5 *Attritus*. p. 91.
6 *Horrendâ.*) horror nemorum.
7 De hac ipſâ *ſolitudine* loquitur Encolp. p. 10.

ſed procedens 1 *Ruſticum quemdam conſpexi: tunc omni conſtantiâ mihi opus fuit, nec defuit: audacter ad illum progreſſus ſum, & quà ad urbem iretur petii, conquerens me diù in ſilvâ deerrare.* 2 *Ille habitum meum miſeratus, quia læthô pallidior eram, lutoque oblitus, interrogavit, num aliquem in ſilvâ vidiſſem. Neminem, inquam: dein* 3 *humaniſſimè ad viam regiam me conduxit, ubi duobus ſibi familiaribus offendit, qui retulerunt ſe per omnes ſilvæ ſemitas* 4 *diſcurriſſe, nihilque præter* 5 *tunicam, quam offenderunt, inveniſſe.*

Illam repetere audacia non valuit, ut fas eſt credere, licet quanti erat probè noſſem: tunc vehementius dolere cœpi, raptumque gemens theſau-

1 De eodem Ruſtico vid. p. 10. Ruſticus hic; ut videbis infrà, erat quod Galli vocant, *un Campagnard*, *un Gentil'homme de campagne*, cui pallium pertinebat. vide ad huc p. 49. de ipſis met Ruſticis Phaſiacos manducantibus.

2 *Habitum*) eadem vox in eadem ſignif. invenitur p. 7. *habitus* in hoc loco l'air & la figure d'une perſonne.

3 *Humaniſſimè*] Id. p. 7.

4 Idem p. 33.

5 *Tunicam*) hoc

rum, Ruſticis non advertentibus, & ingraveſcente debilitate, ſolito lentius gradiebar.

Tardius igitur in urbem perveni, & 1 *ſtabulum intrans Aſcylton ſemimortuum grabatoq;* 2 *reſolutum inveni,* 3 *in alium quoquè lectum ipſe decidi; & nequidem verbum proferre potui.* 4 *Perturbatus ille quod tunicam mihi ereditam non videret præcipiti voce illam a me petiit: ſed ego* 5 *deficiens quod vox negabat oculorum langore explicui, viribus tandem paulatim redeuntibus Aſcylto infortunium declaravi: at me* 6 *iocari putavit; & quamvis* 7 *ambitioſus lacrimarum imber Sacramenti teſtis foret planè revocavit in dubium,* 8 *credens ſe au-*

relativum eſt ad illud p. 10. *ille qui tunicam in ſolitudine invenerat.*

1 *Stabulum* frequens in Autore.

2 Idem p. 171.

3 P. 89. *in lectulum decidi.*

4 P. 7. *perturbatus ego.*

5 P. 6. *at ille deficiens.*

6 P. 88. *iocari putabam.*

7 *Ambitioſus.* &c. de lacrimis legitur p. 14 *ambitioſus, de tumuit imber*

8 *Credens* &c.) refertur ad illud p. 10 *me a turpiſſimâ ſuſ-*

veis me fraudare velle. 1 *Giton inter hæc ſtans æque mæſtus erat ac ego ipſe, & dolor Pueri triſtitiam augebat meam : ſed perquiſitio quæ de nobis fiebat magis torquebat animum : rem Aſcylto declaravi, qui leviter commotus fuit, quia ſe feliciter a negotio expedierat. Perſuaſus inſuper nos eſſe ſecuros, ignotos ſcilicet, & a nemine viſos.* 2 *Morbum tamen mentiri voluimus, ut diutiùs in cubiculo morari liceret; ſed deficiente pecuniâ citius, quam ſtatueramus, migrare, &, cogente neceſſitate, manubias vendere oportuit.*

Veniebamus in forum deficiente jam die, in quo notavimus frequentiam rerum venalium, non quidem preciofarum, ſed tamem quarum fidem malè ambulantem obſcuritas temporis facillimè tegeret. Cùm ergo & ipſi raptum latrocinio pallium detuliſſemus, uti occaſione opportuniſſimâ cæpimus, atque in quodam

picione dimiſerat.
1 P. 20 *ſtabat inter hæc Giton.*

2 Sic morbum ſæpè mentitur Encolpius v. p. 172 & alibi.

angulo laciniam extremam concutere, ſi quem fortè emptorem ſplendida veſtis poſſet adducere. Nec diù moratus, Ruſticus quidam, familiaris oculis meis, cum mulierculâ comite propius acceſſit, ac diligentius conſiderare pallium cœpit: invicem Aſcyltos injecit contemplationẽ ſuper humeros Ruſtici emptoris, ac ſubito exanimatus conticuit. Ac ne ipſe quidẽ ſine aliquo motu hominem conſpexi: nam videbatur ille mihi eſſe, qui tuniculam in ſolitudine invenerat; planè is ipſe erat. Sed cum Aſcyltos timeret fidem oculorum, ne quid timerè faceret, prius tanquam emptor propius acceſſit, detraxitque humeris laciniam, & diligentius tenuit. O luſum Fortunæ mirabilem! Nam adhuc nec ſuturæ quidem attulerat Ruſticus curioſas manus, ſed tanquam mendici ſpolium etiam faſtidioſè venditabat.

Aſcyltos, poſtquam depoſitum eſſe inviolatum vidit, & perſonam vendentis contemptam, ſeduxit me paululum à turbâ: &, Scis, inquit, Frater, rediiſſe ad nos theſaurum de

quo querebar; Illa eſt tunicula adhuc, ut apparet, intactis aureis plena. Quid igitur facimus; aut quo jure rem noſtram vindicamus?

Exhilaratus ego, non tantum quia prædam videbam, ſed etiam, quod fortunâ me à turpiſſimâ ſuſpicione dimiſerat, negavi circuitu agendum, ſed planè jure civili dimicandum, ut ſi nollet alienam rem domino reddere, ad interdictum veniret.

Quid faciunt leges, ubi ſola pecunia
regnat,
Aut ubi paupertas vincere nulla po-
teſt?
Ipſi qui Cinicâ traducunt tempora
cœnâ,
Non numquam nummis vendere ver-
ba ſolent.
Ergo judicium nihil eſt niſi publica
merces,
Atque Eques in cauſâ qui ſedet, emp-
ta probat.

Contra Aſyltos leges timebat: &, quis, aiebat, hoc loco nos novit; aut quis habebit dicentibus fidem? Mihi planè placet emere, quamvis noſtrum ſit, quod agnoſcimus, & par-

vo ære recuperare potius theſaurum, quam in ambiguam litem deſcendere. Sed præter unum dupondium, ſicilicumque, quibus lupinos deſtinaveramus mercari, nihil ad manum erat. Itaque ne interim præda diſcederet, vel minoris pallium addicere placuit, ut pretium majoris compendii leviorem faceret jacturam.

Cùm primùm ergo explicuimus mercem, mulier operto capite, quæ cum Ruſtico ſteterat, inſpectis diligentius ſignis, injecit utramque laciniæ manum, magnâque vociferatione, latrones tenere, clamavit.

Contra, nos perturbati, ne videremur nihil agere, & ipſi ſciſſam & ſordidam tenere cœpimus tunicam, atque eadem invidiâ proclamare, noſtra eſſe ſpolia, quæ illi poſſiderent. Sed nullo genere par erat cauſa noſtra, & Conciones, quæ ad clamorem confluxerant, noſtram, ſcilicet de more, ridebant invidiam; quod pro illa parte vindicabant pretioſiſſimam veſtem, pro hac pannuciam ne centonibus quidem bonis

dignam. Hîc Aſcyltos plenè riſum diſcuſſit : qui, ſilentiô factô, Videmus, inquit, ſuam cuique rem eſſe cariſſimam, reddant nobis tunicam noſtram, & pallium ſuum recipiant.

Etſi Ruſtico, mulierique placebat permutatio, Advocati tamen, jam penè nocturni, qui volebant pallium lucrifacere, flagitabant, uti apud ſe utraque deponerentur, ac poſtero die Iudex querelam inſpiceret. Neque enim res tantum, quæ viderentur in controverſiam eſſe, ſed longe aliud quæri, in utra parte ſcilicet latrocinii ſuſpicio haberetur.

Jam ſequeſtri placebant, & neſcio quis ex Concionibus calvus, tuberoſiſſimæ frontis, qui ſolebat aliquando & ad cauſas agere, invaſerat pallium, exhibiturumque craſtino die, affirmabat. Ceterum apparebat nihil aliud quæri, niſi ut ſemel depoſita veſtis inter prædones ſtrangularetur, & nos metu criminis non veniremus ad conſtitutum. Idem planè & nos volebamus. Itaque utriuſque partis votum caſus adjuvit. Indignatus enim Ruſticus, quod nos cent-

nem exhibendum poſtularemus, miſit in faciem Aſcylti tunicam, & liberatos querelâ juſſit pallium deponere, quod ſolum litem faciebat. Ergo recuperatô, ut putabamus, theſaurô in diverſorium præcipites abimus, præcluſiſque foribus, ridere acumen non minus Concionum, quam calumniantium, cœpimus, quod nobis ingenti calliditate pecuniam reddidiſſent.

Quùm aureos extraheremus, tunicam diſſuendo, audivimus aliquem a diverſitore petentem 1 *quod hominum genus ſtabulum jam nunc intraverat. Hâc voce perterritus, eô egreſſô, ad ſciendum quid eſſet, deſcendi, accepique Prætoris* 2 *Lictorem, qui prò officiô curabat Exterorum nomina inſcribi in publicis codicibus, duos vidiſſe Advenas domum ingredi, quorum nomina nundum in* 3 *acta retulerat, & id circò de illorum patriâ, & occupatione inquirere.*

1 Idem p. 161 *quod genus hominum.*
2 *Lictorem Prætoris*) vid. p. 69. de Lictore Habinâ precedente.
3 Idem p. 53.

Hæc ita 1 perfunctoriè narravit Diverſitor, ut mihi ſuſpitionem dederit nos hic non in tuto eſſe; atque, ne deprehenderemur, placuit egredi; nec, niſi noctu, domum repetere: itaque diſcedentes 2 officium cænæ Gitoni mandavimus.

Vt in nobis animô erat vias publicas declinare, per ſolitarias urbis regiones gradimur, & ſub veſperum in locô ſemotô obvias habuimus duas mulieres 3 ſtolatas haud indecores, quas lento gradu ſecuti ſumus uſque ad ſacellum, quod ingreſſæ ſunt, & undè 4 murmur inſolitum, quaſi voces ex antri penetralibus erumpentes, audivimus. Curioſitas 5 ſacellum intrare etiam nos impulit; ibique complures, Bacchantium inſtar, mulieres vidimus, quæ in manu dextrâ 6 Priapinos

1 Idem p. 9.
2 P. 103. *mando adicularum cuſtodi canula officium.*
3 Idem p. 42.
4 Idem p. 140, & de vocum concurſu.
5 Deſcriptio ſacrorum *Cryptæ* Neapolitanæ quæ Encolpius & Aſcyltos turbarant vid. p. 13.
6 Pyiapinos] gallicè *de petites figures de Priape.*

1 *faſcinoſos geſtabant.* 2 *Plus videre non licuit: nam, ut nos animadverterunt,* 3 *tam magnum clamorem ſuſtulere, ut* 4 *intremuerit templi* 5 *camara, & nos corripere conatæ ſunt: ſed velociter ad* 6 *diverſorium confugimus.*

Ut primum beneficio Gitonis præparatâ nos implevimus cœnâ, oſtium ſatis audaci ſtrepitu impulſum exſonuit. Cum & ipſi ergo pallidi rogaremus: Quis eſſet, Aperi, inquit, jam ſcies. Dum loquimur, ſera ſuâ ſponte delapſa cecidit, recluſæque ſubito fores admiſerunt intrantem. Mulier autem erat operto capite, illa ſcilicet, quæ paulo antè cum Ruſticô ſteterat: & Me deriſiſſe, inquit, vos putabatis? Ego

1 *Faſcinoſus*) Idem ac mentulatus. v. p. 105. de faſcinoſo Aſcylto.

2 P. 25. *non multa conſiderare licuit.*

3 P. 181. *tam magnum æquè clamorem ſuſtulit.*

4 P. 62. *triclinium intremuit.*

5 *Camara,*) & camera, *une voute* p. 37. *ſublatis manibus ad camaram.* i. e. ad cælum.

6 *Diverſorium*) ſemper refugium erat nebulonum iſtorum p. 92. & alibi.

ſum ancilla Quartillæ, cujus vos ſacra antè Cryptam turbaſtis. Ecce ipſa venit ad ſtabulum, petitque, ut vobiſcum liceat loqui: nolite perturbari: nec accuſat errorem veſtrum, nec punit: imo potius miratur, quis Deus juvenes tam urbanos in ſuam regionem detulerit.

Tacentibus adhuc nobis, & ad neutram partem aſſentionem flectentibus, intravit ipſa unâ comitata virgine, ſedenſq; ſuper thorum meum, diù flevit. Ac ne tunc quidem nos ullum adjecimus verbum, ſed attoniti expectavimus lacrymas ad oſtentationem doloris paratas. Vt ergo tam ambitioſus detumuit imber, retexit ſuperbum pallio caput, & manibus inter ſe uſque ad articulorum ſtrepitum contritis. Quænam eſt, inquit, hæc audacia? aut ubi fabulas, & anteceſſura latrocinia didiciſtis? miſereor, medius fidius, veſtri: neque enim impunè quiſquam, quod non licuit, aſpexit. Vtique noſtra regio tam præſentibus plena eſt Numinibus, ut facilius poſſis Deum, quam Hominem invenire. Ac

ne me putetis ultionis cauſâ huc veniſſe, ætate magis veſtra commoveor, quam injuriâ meâ. Imprudentes enim, ut adhuc puto, admiſiſtis inexpiabile ſcelus.

Ipſa quidem illa nocte vexata, tam periculoſo inhorrui frigore, ut tertianæ etiam impetum timerem: & ideo medicinam ſomno petii, juſſaque ſum vos perquirere, atque impetum morbi, monſtratâ ſubtilitate, lenire. Sed de remedio non tam valdè laboro: major enim in præcordiis dolor ſævit, qui me uſque ad neceſſitatem mortis deducit: ne ſcilicet juvenili impulſi licentiâ, quod in ſacello Priapi vidiſtis, vulgetis, Deorumque conſilia proferatis in populum. Protendo igitur ad genua veſtra ſupinas manus, petoque, & oro, ne nocturnas religiones, jocum riſumque faciatis, neve traducere velitis tot annorum ſecreta, quæ Myſtæ vix omnes noverunt.

Secundum hanc deprecationem lacrymas rurſus effudit, gemitibuſque largis concuſſa, tota facie, ac pectore, thorum meum preſſit. Ego eo-

dem tempore & miſericordia turbatus, & metu, bonum animum habere eam juſſi, & de utroque eſſe ſecuram. Nam neque ſacra quemquam vulgaturum, & ſi quod preterea aliud remedium ad tertianam Deus illi monſtraſſet, adjuvaturos nos divinam providentiam, vel periculo noſtro.

Hilarior poſt hanc pollicitationem facta mulier, baſiavit me ſpiſſiùs, & ex lacrymis in riſum mota deſcendentes ab aure capillos meos dentata manu duxit: &, Facio inquit, inducias vobiſcum, & à conſtitutâ lite dimitto. Quod ſi non annuiſſetis de hac medicina, quam peto, jam parata erat in craſtinum turba, quæ & injuriam meam vindicaret, & dignitatem.

Contemni turpe eſt; legem donare, ſuperbum.
Hoc amo, quod poſſum qualibet ire via.
Nam ſane ſapiens contemptus jurgia flectiit:
Et, qui non jugulat, victor abire ſolet.

Complosis deinde manibus in tantum repentè riſum effuſa eſt, ut timeremus. Idem ex alterâ parte & ancilla fecit, quæ prior venerat. Idem virguncula, quæ una intraverat. Omnia mimico riſu exſonuerant: cum interim nos, quæ tam repentina eſſet mutatio animorum facta, ignoraremus, ac modo noſmetipſos, modo mulieres, intueremur.

Tandem, inquit Quartilla, vetui, hodiè, in hoc diverſorio quemquam mortalium admitti, ut remedium tertianæ, ſine interpellatione, à vobis acciperem.

Ut hæc dixit, Aſcyltos quidem pauliſper obſtupuit: ego autem frigidior hieme Gallicâ factus, nullum potui verbum emittere. Sed ne quid triſtius expectarem, comitatus faciebat. Tres enim erant mulierculæ, ſiquid vellent conari, infirmiſſimæ, ſi nil aliud quod auxiliaretur. Et præcincti certè altius eramus: imo ego ſic jam paria compoſueram, ut ſi depugnandum foret Ipſe cum Qurtillâ conſiſterem, Aſcyltos cùm Ancilla, Giton cum Virgine.

Dum

rexit, correptumque Gitona in cubiculum traxit. Sine dubio non repugnaverat puer, ac ne puella quidem triſtis expaverat nuptiarum nomen. Itaque, cum incluſi jacerent, conſedimus ante limen thalami, & imprimis Quartilla per rimam improbè diductam applicuerat oculum curioſum, luſumque puerilem libidinoſâ ſpeculabatur diligentiâ: me quoque ad idem ſpectaculum lentâ manu traxit: & quia conſiderantium hæſerant vultus, quidquid à ſpectaculo vacabat, commovebat valgiter labra, & me tanquam furtivis ſubinde oſculis verberabat.

Libidine Quartillæ ita fatiguatus eram, ut recedendi vias meditarer. Aſcylto mentem declaravi, quæ multum placuit: cupiebat ſe ex Pſyches vaxationibus expedire: id que nobis non difficile, ni Giton cubiculô fuiſſet incluſus: volebamus enim eum abducere, & meretricũ petulantiæ ſubſtrahere. Hoc ipſũ anxiè meditabamur cũ Pannychis lectô cecidit, Gitonaque ſuo traxit 1 pondere, illæſum tamen, puella au-

1 Idem p. 179.

tem capite leviter læſa tantò 1 *exclamavit, ut concitatâ terrore præcipiti greſſu accurrens Quartilla nobis effugiendi locum dederit: nec morâ celeres in* 2 *hoſpitium pervolamus noſtrum; & continuò* abjecti in lectis ſine metu reliquam exegimus noctem.

Poſtero die egredientes duos ex noſtris raptoribus offendimus, quos ut conſpexit Aſcytos 3 *alterum animoſè agreſſus eſt, quô victô, & graviter vulnerato, mihi alterum urgenti* 4 *præſtò fuit: Ille verò tam ſtrenuè ſe gerebat, ut nos ambos, ſed leviter, vulneraverit, illæſuſque effugerit.*

Venerat jam tertius dies, id eſt, expectatio liberæ cœnæ *apud Trimalcionem*; ſed *aliquot* vulnerib⁹ confoſſis fuga magis placebat quam quies. Itaque 5 *in diverſorium citiſſimè abimus, &*, 6 *haud altè vulne-*

1 Idem de capite læſo ancillæ p. 19.

2 P. 103. *in hoſpitium meum pervolo.*

3 Alterum] & *alterum* eleganter. Idem invenies p. 17: *altera pedes, altera manus.*

4 Idem p. 25. *præſtò erat.*

5 P. 13. *in diverſorium præcipites abimus.*

6 P. 180. *vulnus haud altum.*

vati, in lecto plagas 1 *oleo & vino medemur.*

Raptor tamen debellatus humi jacebat, & ne agnoſceremur timebamus: Cùm *igitur* mæſti deliberaremus, quonam genere præſentem evitaremus procellam, unus ſervus Agamemnonis interpellavit trepidantes: &, Quid? vos, inquit, neſcitis hodiè apud quem fiat? Trimalchio lautiſſimus homo horologium in triclinio, & buccinacorem habet ſubornatum, ut ſubinde ſciat quantum de vitâ perdiderit. Amicimur ergò diligenter, obliti omnium malorum, & Gitona libentiſſimè ſervile officium tuentem uſque hoc, jubemus in balneo ſequi.

Nos interim veſtiti errare cœpimus, imò jocari magis, & circulis ludentum accedete; cum ſubito videmus ſenem calvum, tunicâ veſtitum ruſſeâ, inter pueros capillatos ludentem pilâ. Nec tam pueri nos, quamquam erat operæprecium,

1 *Araneis oleo madentibus vulnus cearctavit* p. 113.

ad ſpectaculum duxerant, quam ſolcatus ipſe Paterfamiliæ, qui pilâ ſparſivà exercebatur: nec eam amplius repetebat, quæ terram contigerat, ſed follem plenum habebat ſervus, ſufficiebatque ludentibus.

Notavimus etiam res novas. Nam duo ſpadones in diverſâ parte circuli ſtabant, quorum alter matellam tenebat argenteam, alter numerabat pilas: non quidem eas, quas inter manus luſu expellente vibrabant; ſed eas, quæ in terram decidebant. Cum has miraremur lautitias, accurrit Menelaus: &, Hic eſt, inquit, apud quem cubitum ponetis; & quid? jam principium cœnæ videtis? Etiamnum loquebatur Menelaus, cum Trimalchio, lautiſſimus homo, digitos concrepuit: ad quod ſignum matellam ſpado ludenti ſuppoſuit. Exoneratâ ille veſicâ, aquam popoſcit ad manus, digitoſque paululum aſperſos in capite Pueri terſit. Longum erat, ſingula excipere: Itaque intravimus balneum, &, ſudore madefacti, momento tem-

lagenam, triclinium intraverunt: dumque inter argentum avidiùs rixantur, diductam fregerunt lagenam: cecidit etiam menſa cum argento, & ancillæ ſuper torum marcentis excuſſum fortè altius poculum, caput fregit: ad quem ictum exclamavit illa, pariterque & fures prodidit, & partem ebriorum excitavit. Syri illi, qui venerant ad prædam, poſtquam ſe deprehenſos intellexerunt, pariter ſecundum lectum conciderunt, ut putares huc conveniſſe, & ſtertere, tanquam olim dormientes, cæperũt. Iam & Tricliniarches experrectus, lucernis occidentibus oleum infuderat; & Pueri, deterſis pauliſper oculis, redierant ad miniſterium, cum intrans Cymbaliſtria, & concrepans æra, omnes excitavit. Refectum igitur eſt convivium, & rurſus Quartilla ad bibendum revocavit. adjuvit hilaritatem comiſſantis Cymbaliſtria.

Intrat Cinædus homo omnium inſulſiſſimus, planè illa domô dignus, qui, ut infractis manibus congemuit, ejuſmodi carmina effudit:

Huc, huc convenite nunc Spataloci-
nædi,
Pede tendite, curſum addite, convola-
te plantâ,
Femore facili, clune agili, manu
procace
Molles, Veteres, Deliaci manu re-
ciſi.

Conſumptis verſibus ſuis, immundiſſimô me baſiô conſpuit: mox & ſuper lectum venit, atque omni vi detexit recuſantes. Super inguina mea diù, multumque, fruſtrà moluit. Perfluebant per frontē ſudantis acaciæ rivi, & inter rugas malarum tantum erat cretæ, ut putares detectum parietem nimbô laborare. Non tenui ego diutiùs lacrymas: ſed ad ultimam perductus triſtitiam, Quæſo, inquam, Domina, certe Embaſicœtam juſſeras dari.

Comploſit illa teneriùs manus, &, O, inquit hominem acutum, atque urbanitatis vernulæ fontem! Quid? tu non intellexeras Cinædum Embaſicœtam vocari? Deinde ne contubernali meo melius ſuccederet. Per fidem, inquam, veſtram, Aſcyltos in

hoc triclinio ſolus ferias agit?

Ita inquit Quartilla, & Aſcylto Embaſicœtas detur. Ab hac voce equum cinædus mutavit, tranſituque ad comitem meum facto, clunibus eum baſiiſque diſtrivit. Stabat inter hæc Giton, & riſu diſſolvebat ilia ſua. Itaque, conſpicatâ eum Quartillâ, cujus eſſet puer diligentiſſimâ ſciſcitatione quæſivit. Cum ego fratrem meum eſſe dixiſſem, Quare ergo, inquit, me non baſiavit? vocatumque ad ſe in oſculum applicuit: mox manum etiam demiſit in ſinum, & pertracto vaſculo tam rudi, Hoc, inquit, belle cras in promulſide libidinis noſtræ militabit: hodie enim poſt aſellum diaria non ſumo. Cum hoc diceret, ad aurẽ ejus Pſyche ridens acceſſit, & cum dixiſſet neſcio quid, Ita, ita, inquit Quartilla, benè, monuiſti: cur non, quia belliſſima occaſio eſt, devirginetur Pannychis noſtra? Continuòque producta eſt Puella ſatis bella, & quæ non plus quam ſeptem annos habere videbatur, & ea ipſa, quæ primum cum Quartillâ in cellam ve-

nerat noſtram. Plaudentibus ergo univerſis, & poſtulantibus, nuptias fecerunt. Obſtupui ego, & nec Gitona, verecundiſſimum puerum, ſufficere huic petulantiæ affirmavi; nec puellam ejus ætatis eſſe, ut muliebris patientiæ legem poſſet accipere. Ita, inquit Quartilla; minor eſt iſta, quam ego fui, cum primum virum paſſa ſum? Junonem meam iratam habeam, ſi umquam me meminerim virginem fuiſſe. nam & infans, cum paribus inquinata: ſum, & ſubinde prodeuntibus annis, majoribus me pueris applicui, donec ad hanc ætatem perveni. Hinc etiam puto proverbium natum illud. [*tollere taurum.*

Quæ tulerit vitulum Illa poteſt &

Igitur ne majorem injuriam in ſecretô frater acciperet, conſurrexi ad officium nuptiale.

Iam Pſyche puellæ caput involverat flammeolô; jam Embaſicœtas præferebat facem; jam ebriæ mulieres longum agmen plaudentes fecerant, thalamumque injeſtâ exornaverant veſte: Tum Quartilla jocantium quoque libidine accenſa, & ipſa ſur-

Dum hac mente voluebam acceſſit Quartilla, ut tertianæ mederer; ſed deluſa ſpe furibunda egreditur, & reverſa paulo-poſt nos inuadi ab ignotis, & in palatium ſuperbiſſimum transferri juſſit.

Tunc vero excidit omnis conſtantia attonitis, & mors non dubia miſerorum oculos cœpit obducere.

Aſt Ego, inquam, Domina, ſi quid triſtius paras, celerius confice: neque enim tam magnum facinus admiſimus, ut debeamus torti perire. Ancilla, quæ Pſyche vocabatur, lodiculam in pavimento diligenter extendit, Et ſollicitavit inguina mea mille jam mortibus frigida. Operuerat Aſyltos pallio caput, admonitus ſcilicet, periculoſum eſſe alienis intervenire ſecretis Interim duas inſtitas ancilla protulit de ſuris: alteraque pedes noſtros alligavit, altera manus.

Conſtrictus ita viculis, non, inquam, hac ratione frui poterit votis Domina tua. Fateor, inquit Ancilla, ſed alia

1 *medicamenta ſunt mihi* 2 *ad manum, & certiora : ſubitòque vas* 3 *ſatyriô plenum attulit, & jocoſè,* 4 *fabuloſeque : multa jactitans ita effecit, ut ferè totum liquorem exhauſerim, &, quià nuper ejus blanditias* 5 *ſpreverat Aſcyltos,* 6 *extremâ ſatirij portione ejus dorſum, illo non ſentiente,* 7 *ſparſit.*

Aſcyltos jam deficiente fabularum contextu, Quid ergo, inquit, non ſum dignus, qui bibam ? Ancilla riſu meô prodita comploſit manus, &, Appoſui quidem, inquit, adoleſcens : ſolus totum medicamentum ebibiſti?

1 *Medicamentum*] une potion. p. 17. *ſolus totum medicamentum ebibiſti.*

2 Idem p. 11. *nihil ad manum erat.*

3 *Satyrion*] ſuccus herbæ calidiſſimæ, cui nomen impoſitum à petulantibus Satyris. vid. p. 7.

4 *Fabuloſè*] refertur his quæ infrà p. 17. *Jam deficiente fabularum contextu.*

5 *Spreverat.*] de illô contemptu. p. 18.

6 Idem p. 131. *extremâ parte portionis ſpargebat.*

7 *Sparſit*] propter illud jam dicet ludens ancilla : *appoſui quidem adoleſcens.* i. e. appoſui potionem, vel appoſui dorſo.

Itane eſt, inquit, Quartilla, quidquid ſatyrii fuit Encolpius ebibit? non indecenti riſu latera commovit. Ac ne Giton quidem ultimò riſum tenuit, utique poſtquam virguncula cervicem ejus invaſit, & non repugnanti puero innumerabilia oſcula dedit.

Volebamus miſeri exclamare, nec in auxilio erat quiſquam, & hinc Pſyche acu comatoria cupienti mihi invocare Quiritium fidem, malas pungebat; illinc puella penicillo, quod & ipſum ſatyrio tinxerat, Aſcylton opprimebat.

Ultimo Cinædus ſupervenit myrtea ſubornatus gauſapina, cinguloque ſuccinctus, modò extortis nos clunibus cecidit, modò baſiis olidiſſimis inquinavit; donec Quartilla ballenatiam tenens virgam, altèque ſuccincta, juſſit infelicibus dari miſſionem. Uterque noſtrum religioſiſſimis juravit verbis, inter nos periturum eſſe tam horribile ſecretum.

Intraverunt Palæſtricæ quam plures, & nos lecythino perfuſos oleo refecerunt. Utcumque igitur laſſitu-

dine adjecta, cœnatoria repetimus, & in proximam cellam ducti ſumus; in qua tres lecti ſtrati erant, & reliquus lautitiarum apparatus ſplendidiſſimè expoſitus. Juſſi ergo diſcubuimus, & guſtatione mirifica initiati, vinô etiam falernô inundamur. Excepti etiam pluribus ferculis cum laberemur in ſomnum, Itane eſt? inquit Quartilla, etiam dormire vobis in mente eſt, cum ſciatis Priapi genio pervigilium deberi? Cum Aſcyltos gravatus tot malis in ſomnum laberetur, illa, quæ injuriâ depulſa fuerat, ancilla totam faciem ejus fuligine longâ perfricuit, & non ſentientis labra, humeroſque ſopitis tionibus pinxit.

Jam ego etiam tot malis fatigatus minimum veluti guſtum hauſeram ſomni: idem & tota intra foriſque familia fecerat: atque alii circà pedes diſcumbentium ſparſi jacebant, alii parietibus appliciti, quidam in ipſo limine conjunctis marcebant capitibus: lucernæ quoque humore defectæ, tenue, & extremum lumen ſpargebant, cum duo Syri expiraturi

temporis ad frigidam eximus. Jam Trimalchio unguento perfuſus tergebatur, non linteis, ſed palliis ex molliſſimâ lanâ factis. Tres interim Jatraliptæ in conſpectu ejus falernum potabant: & cum plurimum rixantes effunderent, Trimalchio hoc ſuum propinaſſe dicebat. Hinc, involutus coccinâ gauſapâ, lecticæ impoſitus eſt, præcedentibus phaleratis curſoribus IIII, & chiramaxio, in quo deliciæ ejus vehebantur, puer vetulus, luppus, domino Trimalchione deformior. Cum ergo adferretur, ad caput ejus cum minimis ſymphoniacis tibiis acceſſit, & tanquam in aurem aliquid ſecreto diceret, toto itinere cantavit. Sequimur nos jam admiratione ſaturi, & cum Agamemnone ad januam parvenimus, in cujus poſte libellus erat, cùm hac inſcriptione fixus.

QUISQUIS SERVUS SINE DOMINICO JUSSU FORAS EXIERIT, ACCIPIET PLAGAS CENTUM.

In aditu autem ipſo ſtabat oſtiarius praſinatus, ceraſino ſuccinctus

cingulo, atque in lance argenteâ piſum purgabat. Super limen autem cavea pendebat aurea, in quâ pica varia intrantes ſulutabat. Cæterum ego dum omnia ſtupeo, penè reſupinatus cruta mea fregi. Ad ſiniſtram enim intrantibus, non longè ab oſtiarii cellâ, canis ingens catenâ vinctus, in pariete erat pictus, ſuperque quadratâ literâ ſcriptum. CAVE CANEM. Et collegæ quidem mei riſerunt. Ego autem collecto ſpiritu, non deſtiti totum parietem perſequi. Erat autem venalitium titulis pictum, & ipſe Trimalchio capillatus caduceum tenebat, Minervaque ducente tænia, Romam intrabat. Hinc quemadmodum ratiocinari didiciſſet, dein Diſpenſator factus eſſet, omnia diligenter curioſus pictor cum inſcriptione reddiderat. In deficiente verò jam porticu levatum mento in tribunal excelſum Mercurius rapiebat. Præſtò erat Fortuna cornu abundanti copioſa, & tres Parcæ aurea penſa torquentes.

Notavi etiam in porticu gregem curſorum cum magiſtro ſe exercen-

cem. Præterea grande armarium in angulo vidi, in cujus ædiculâ erant Lares argentei poſiti, Veneriſque ſignum marmoreum, & pixis aurea non puſilla, in quâ barbam ipſius conditam eſſe dicebant. Interrogare ego atrienſem cœpi: quas in medio porticu picturas haberent? Iliada & Odyſſeam, inquit, ac *lavâ bis* gladiatorium munus. Non licebat multa etiam conſiderare. Nos, jam ad triclinium perveneramus, in cujus parte primâ Procurator rationes accipiebat: & quod præcipuè miratus ſum, in poſtibus triclinii faſces erant cum ſecuribus fixi, quorum imam partem, quaſi embolum navis æneum, finiebat: in quô erat ſcriptũ,

G. POMPEIO TRIMALCHIONI VI VIRO AUGUSTALI CINNAMUS DISPENSATOR.

Sub eodem titulo, etiam lucerna bilychnis de camerâ pendebat, & duæ tabulæ in utroque poſte defixæ, quarum altera, ſi bene memini, hoc habbebat inſcriptum:

III. ET PRIDIE KAL. JAN. G. NOSTER FORAS CŒNAT.

altera Lunæ curſum, Stellarumque VII. imagines pictas; & qui dies boni, quique incommodi eſſent, diſtinguente bullâ notabantur.

His repleti voluptatibus, cum conaremur in triclinium intrare, exclamavit unus ex pueris, qui ſuper hoc officiũ erat poſitus: DEXTRO PEDE. Sine dubiô pauliſper trepidavimus, ne contra præceptũ aliquis noſtrum tranſiret. Cæterum, ut pariter movimus dextros greſſus, ſervus nobis diſpoliatus procubuit ant: pedes, & rogare cœpit, ut ſe pœnæ eriperemus: nec magnum eſſe peccatum ſuum, propter quod periclitaretur. Subducta enim ſibi veſtimenta Diſpenſatoris in balneo, quæ vix fuiſſent xHS.

Retulimus ergò dextros pedes, Diſpenſatoremque in 1 *precariô* aureos numeratem deprecati ſumus, ut

1 *Precariô*] leg. in manu-ſcripto Albæ græcæ, non *prætoriô*, ut quidam volunt. *Precarium*: le Bureau d'un Treſorier: ſic dicebatur quià ibi preces accipiebat, unde Cicero Verr. 6. *etiamſi in precariô eſſent rogandi.*

ſervo remitteret pœnam. Superbus ille ſuſtulit vultum, &, Non tam jactura me movet, inquit, quam negligentia nequiſſimi ſervi. Veſtimenta mea cubitoria perdidit, quæ mihi natali meo cliens quidam donaverat, Tyria ſine dubio, ſed jam ſemel lota. Quidquid ergo eſt, dono vobis.

Obligati tam grandi beneficio, cum intraſſemus triclinium, occurrit nobis ille idem ſervus prò quô rogaveramus, & ſpiſſiſſima baſia ſtupentibus impegit, gratias agens humanitati noſtræ. Ad ſummam, ſtatim ſcietis, ait, cui dederitis beneficium. Vinum dominicum Miniſtratoris gratia eſt.

Tandem ergo diſcubuimus, pueris Alexandrinis aquam in manus nivatam infundentibus, aliiſque inſequentibus ad pedes, ac paronichia cum ingenti ſubtilitate tollentibus. Ac ne in hoc quidem tam moleſtô tacebant officiô, ſed obiter cantabant. Ego experiri volui, an tota familia cantaret. Itaque potionem popoſci: paratiſſimus puer: non minùs

me acidô canticô excepit : & quiſquis aliquid rogatus erat, ut daret, Pantomimorum non Patris-familiæ triclinium crederes.

Allata eſt tùm guſtatio valdè lauta : Nam jam omnes diſcubuerant præter unum Trimalchionem, cui locus, novô more, primus ſervabatur. Cæterum in promulſidari aſellus erat Corinthius cum biſaccio poſitus, qui habebat olivas, in alterâ parte albas, in alterâ nigras. Tegebant aſellum duæ lances, in quarum marginibus nomen Trimalchionis inſcriptum erat, & argenti pondus. Ponticuli etiam ferruminati ſubſtinebant glires melle, & papavere, ſparſos, Fuerunt & tomacula ferventia ſupra craticulam argenteam poſita, & infra craticulam Syriaca pruna cum granis punici mali.

In his eramus lautitiis, cum ipſe Trimalchio ad ſymphoniam allatus eſt, poſituſque inter cervicalia minutiſſima expreſſit imprudentibus riſum. Pallio enim coccineo adraſum excluſerat caput, circàque oneratas veſte cervices laticlaviam immiſerat

mappam, fimbriis hinc atque illinc pendentibus. Habebat etiam in minimo digito ſiniſtræ manus annulum grandem ſubauratum; extremo verò articulo digiti ſequentis minorem, ut mihi videbatur, totum aureum, ſed planè ferreis veluti ſtellis ferruminatum. Et ne has tantum oſtenderet divitias, dextrum nudavit lacertum, armillâ aureâ cultum, & eboreo circulo lamina ſplendente connexum. Ut deindè ſpina argentea dentes perfodit, Amici, inquit, nondum mihi ſuave erat in triclinium venire, ſed ne abſentivus moræ vobis eſſem, omnem voluptatem mihi negavi. Permittitis tamen finiri luſum. Sequebatur puer cum tabula terebinthina, & cryſtallinis teſſeris: notavique rem omnium delicatiſſimam. Pro calculis enim albis, ac nigris, aureos, argenteoſque habebat denarios.

Interim dum ille omnium *calculorũ* agmẽ inter luſum conſumit, guſtantibus adhuc nobis, repoſitorium allatũ eſt cum corbe, in quâ gallina erat lignea patentibus in orbem alis, qua-

les eſſe ſolent, quæ incubant ova. Acceſſere continuò duo ſervi, & ſymphoniâ ſtrepente, ſcrutari paleam cœperunt; erutaque ſubinde pavonina ova diviſere Convivis.

Convertit ad hanc ſcænam Trimalchio vultum: &, Amici, ait, pavonis ova gallinæ juſſi ſupponi. Et, me Hercules, timeo, ne jam concepta ſint: temptemus tamen, ſi adhuc ſorbilia ſunt.

Accipimus nos cochlearia non minus ſelibras pendentia, ovaque ex farinâ pingui figurata pertundimus. Ego quidem penè projeci partem meam: nam videbatur mihi jam in pullum coiſſe. Deinde ut audivi veterem Convivam: hic neſcio quid boni debet eſſe, perſecutus putamen manu, pinguiſſimam ficedulam inveni, piperato vitello circumdatam. Jam Trimalchio eadem omnia, luſu intermiſſo, popoſcerat; feceratque poteſtatem, clarâ voce, ſi quis noſtrum iterum vellet mulſum ſumere: cum ſubito ſignum ſymponiâ datur, & guſtatoria pariter à choro cantante rapiuntur. Cæterum inter tu-

multum, cum fortè paropſis excidiſſet, & puer jacentem ſuſtuliſſet, animadvertit Trimalchio, colaphiſque objurgare puerum, ac projicere rurſus paropſidem juſſit. Inſecutus eſt Supellecticarius, argentumque inter reliqua purgamenta ſcopis cœpit vertere.

Subinde intraverunt duo Æthiopes capillati, cum puſillis utribus, quales ſolent eſſe, quibus arenam in amphitheatro ſpargunt, vinumque dedere in manus, aquam enim nemo porrexit. Laudatus propter elegantias dominus, Æquum, inquit, Mars amat: itaque juſſit ſenex ſuam cuique menſam aſſignari; addiditque, Obvii & per diſceſſum ſervi minorem nobis æſtum ſublatâ frequentiâ facient. Statim allatæ ſunt amphoræ vitreæ diligenter gypſatæ, quarum in cervicibus pittacia erant adfixa, cum hoc titulo.

FALERNUM OPINIANUM ANNORUM CENTUM.

Dum titulos perlegimus, comploſit Trimalchio manus, & Heu, heu, inquit, ergo diutiùs vivit vinum

quam homuncio! Quare tingomenas faciamus; vita vinum eſt: Verum Opimianum præſto: heri non tam bonum poſui, & multò honeſtiores cœnabant.

Potantibus ergo, & accuratiſſimas nobis lautitias mirantibus, larvam argenteam attulit ſervus, ſic aptatam, ut articuli ejus vertebræque laxatæ in omnem partem verterentur. Hanc cum ſuper menſam ſemel iterumque abjeciſſet, & catenatio mobilis aliquot figuras exprimeret, Trimalchio adjecit:

Heu, heu, nos miſeros, quam totus
Homuncio nil eſt!
Quam fragilis tenero ſtamine vita
cadit!
Sic erimus cuncti, poſt-quam nos auferet Orcus.
Ergo vivamus, dum licet eſſe benè.

Laudationem ferculum eſt inſecutum, planè non pro expectatione magnum. Novitas tamen omnium convertit oculos. Repoſitorium enim rotundum, duodecim habebat Signa in orbe diſpoſita, ſuper quæ proprium, convenientemq; materiæ,

Structor impoſuerat cibum. Super arietem cicer arietinum : ſuper Taurum, bubale fruſtum : ſuper Geminos, teſticulos, ac renes : ſuper Cancrum, coronam : ſuper Leonem, ficum africanam : ſuper Virginem, ſtericulam : ſuper Libram, ſtateram, in cujus alterâ parte ſcriblita erat, in alterâ placenta : ſuper Scorpionem, piſciculum marinum : Super Sagitarium, otopetam : ſuper Capricornum, locuſtam marinam : ſuper Aquarium, anſerem : ſuper Piſces, duos mullos. In medio autem ceſpes cum herbis exciſus favum ſuſtinebat : Circumferebat Ægyptius puer clibano argenteo panem, atque ipſe etiam tenerrima voce, de *lacerpitiato mimicum* canticum extorſit. Nos ut triſtiores ad tam viles acceſſimus cibos, ſuadeo, inquit Trimalchio, cœnemus ; hoc eſt jus cœnæ.

Hæc ut dixit, ad ſymphoniam IIII. tripudiantes procurrerunt, ſuperioremque partem repoſitorii abſtulerunt. Quo facto, videmus infra, ſcilicet in altero ferculo, altilia,

& ſumina, leporemque in medio pinnis ſubornatum, ut Pegaſus videretur. Notavimus etiam circà angulos repoſitorii Marſyas IIII. ex quorum utriculis garum piperatum currebat ſuper piſces, qui in Euripo natabant

Damus omnes plauſnm à familiâ inceptum, & res electiſſimas ridentes adgredimur, Non minus & Trimalchio ejuſmodi methodio lætus, Carpe, inquit. Proceſſit ſtatim Sciſſor, & ad ſymphoniam ita geſticulatus laceravit obſonium, ut putares Eſſedarium hydraule cantante pugnare.

Ingerebat nihilominus Trimalchio lentiſſima voce, Carpe. Ego ſuſpicatus ad aliquam urbanitatem toties iteratam vocem pertineret, non erubui eum, qui ſuprâ me accumbebat, hoc ipſum interrogare. At ille, qui ſæpius ejuſmodi ludos ſpectaverat, Vides, inquit, illum qui obſonium carpit? Carpus vocatur. Itaque quotieſcumque dicit, Carpe, eodem verbo & vocat, & imperat.

Non potui amplius quidquam guſtare

ſtare; ſed converſus ad eum, ut plurima exciperem, longè arceſſere fabulas cœpi, ſciſcitarique, quæ eſſet illa mulier, quæ huc atque illuc diſcurreret.

Uxor, inquit, Trimalchionis, Fortunata appellatur, quæ nummos modio metitur, Et modo quid fuit. Ignoſcet mihi Genius tuus, noluiſſes de manu illius panem accipere. Nunc nec quid, nec quare, in cœlum abiit, & Trimalchionis tapanta eſt. Ad ſummam, mero meridie ſi dixerit illi tenebras eſſe, credet. Ipſe neſcit quid habeat, adeo zaplutus eſt; ſed hæc eupatria providet omnia, &, ubi non putes, eſt. Sicca, ſobria, bonorum conſiliorum: eſt tamen malæ linguæ, pica pulvinaris: quem amat, amat; quem non amat, non amat.

Ipſe Trimalchio fundos habet, quam milvi volant, nummorum nummos: argentum in hoſtiarii illius cella plus jacet, quam quiſquam in fortunis habet. Familia vero babæ! babæ! non me-Hercules puto decumam partem eſſe, quæ domi-

num ſuum novit. Ad ſummam, quemvis ex iſtis bacelis in rutæ folium conjiciet. Nec eſt quod putes illum quidquam emere; omnia domi naſcuntur: lana, creta, piper, lac gallinaceum, ſi quæſieris, invenies. Ad ſummam, parum illi bonâ lanâ naſcebatur, arietes à Tarento emit; & eos curavit in gregem. Mel atticum ut domi naſceretur, apes ab Athenis juſſit afferri. obiter ut vernaculæ quæ ſunt, meliuſculæ à Græculis fiant. Ecce intra hos dies ſcripſit, ut illi ex Indiâ ſemen boletorum mitteretur; nam mulam quidem nullam habet, quæ non ex onagrô nata ſit. Vides, tot culcitras? Nulla, non aut conchyliatum aut coccineum tomentum habet. Tanta eſt animi beatitudo! Reliquos autem collibertos ejus cave contemnas. valdè ſuccoſi ſunt. Vides illum, qui in imo imus recumbit? hodie Sua octingenta poſſidet: de nihilo crevit: ſolebat collô modò ſuô ligna portare. Sed, *ut* dicũt, ego nihil ſcio, ſed audivi, quomodo Incuboni pileum rapuiſſet, & theſaurum invenit. Ego nemini invi-

deo, ſi *quis* Deus dedit, eſt tamen ſub alapa, & non vult ſibi male. Itaque proxime cum hoc titulo proſcripſit.

C. POMPEIUS DIOGENES EX KALENDIS JULIIS CŒNACULUM LOCAT, IPSE ENIM DOMUM EMIT.

Quid ille, qui libertini loco jacet quam bene ſe habuit? non impropero. Ille ſeſtertium ſuum vidit decies; ſed malè vacillavit. Non puto illum capillos liberos habere; nec me-Hercules ſua culpa, ipſô enim homo melior non eſt; ſed liberti ſcelerati, qui omnia ad ſe fecerunt. Scito autem *cum* ſociorum olla male fervet, & ubi ſemel res inclinata eſt, amici de medio. Et quàm honeſtàm negotiationem exercuit, quod illum ſic vides? ecce libitinarius fuit. Solebat ſic cænare quomodo Rex: apros gauſapatos, opera piſtoria, aves, cocos, piſtores! Plus vini ſub menſam effundebatur, quam aliquis in cella habet. Phantaſma non homo. Inclinatis quoque rebus ſuis, cum timeret, ne creditores illum conturbare exiſtimarent, hoc titulo auctionem proſcripſit.

Julius Proculus auctionem faciet rerum supervacuarum.

Interpellavit tam dulces fabulas Trimalchio; nam jam ſublatum erat ferculum, hilareſque convivæ vino, ſermonibuſque publicatis, operam cœperant dare. Is ergo reclinatus in cubitum, Hoc vinum, inquit, vos oportet ſuave faciatis. piſces natare oportet. Rogo, me putatis illa cœna eſſe contentum, quam in theca repoſitorii videratis? ſic notus Vlyxes? quid ergo eſt? oportet etiam inter cœnandum Philologiam noſſe. Patrono meo oſſa bene quieſcant, qui me hominem inter homines voluit eſſe. Nam mihi nihil novi poteſt afferri: *omnium*, ſicut ille, melleam *habeo* praxim.

Cœlus hic, in quo duodecim Dii habitant in totidem ſe figuras convertit, & modo fit Aries, Itaque quiſquis naſcitur illo ſigno, multa pecora habet, multum lanæ: caput præterea durum, frontem expudoratam, cornu acutum. Plurimi hoc ſigno ſcholaſtici naſcuntur, & arietini.

Laudamus urbanitatem Mathematici;itaque adjecit.Deinde totus cœlus Taurulus fit. Itaque tunc calcitroſi naſcuntur bubulci, & qui ſe, & ipſi paſcunt. In Geminis autem naſcuntur bigæ, & & boves, & colei, & qui utroſque parietes linunt. In Cancro ego natus ſum; ideo multis pedibus ſto, & in mari, & in terra multa poſſideo. nam cancer, & hoc, & illoc quadrat; & ideo jam dudum nihil ſuper illum poſui, ne geneſim meam premerem. In Leone cataphagæ naſcuntur, & imperioſi. In Virgine mulieres, & fugitivi, & compediti. In Libra laniones,& unguentarii, & quicumque aliquid expediunt. In Scorpione venenarii, & percuſſores. In Sagitario ſtrabones, qui holera ſpectant, lardum tollunt. In Capricornô ærumnoſi,quibus præ mala ſua cornua naſcuntur. In Aquario copones, & cucurbitæ. In Piſcibus Obſonatores, & Rhetores. Sic orbis vertitur, tanquam mola: & ſemper aliquid mali facit, ut homines aut naſcuntur, aut pereant. Quod autem in medio ceſpitem vi-

detis, & ſuper ceſpitem favum: nihil ſine ratione facio. Terra mater eſt in medio, quaſi ovum corrotundata: & omnia bona in ſe habet, tanquam favus.

Sophos univerſi clamamus, & ſublatis manibus ad camaram, juramus Hipparchum, Aratumque comparandos illi homines non fuiſſe; Donec advenerunt miniſtri, ac toralia propoſuerunt toris, in quibus retia erant picta. Subſeſſoreſque cum venabulis, & totus venationis apparatus. Nec dum ſciebamus, quò mitteremus ſuſpiciones noſtras, cum extrà triclinium clamor ſublatus eſt ingens, & ecce canes laconici etiamcirca menſam diſcurrere cœperunt. Secutum eſt hos repoſitorium, in quo poſitus erat primæ magnitudinis aper, & quidem pileatus, è cujus dentibus ſportellæ dependebant duæ palmulis textæ, altera Caryotis, altera Thebaïcis repleta. Circà autē minores porcelli ex coptoplacentis facti, quaſi uberibus imminerent; ſcropham eſſe poſitam ſignificabant: & hi quidem apophoreta fuerunt.

Cæterum ad ſcindēdum aprum non ille Carpus acceſſit, qui altilia laceraverat; ſed barbatus ingens, faſciis cruralibus alligatus, & alicula ſubornatus polymita, ſtrictoque venatorio cultro latus apri vehementer percuſſit, ex cujus plaga turdi evolaverunt. Parati Aucupes cum arundinibus fuerunt, & eos circa triclinium volitantes momento exceperunt. Inde, cum ſuum cuique juſſiſſet referri Trimalchio, adjecit: Etiam videte, quam porcus ille ſylvaticus totam comederit glandem. Statim pueri ad ſportellas acceſſerunt, quæ pendebant è dentibus, Thebaicaſque, & caryotas ad numerum diviſere cœnantibus.

Interim ego, qui privatum habebam ſeceſſum, in multas cogitationes diductus ſum: quare aper pileatus intraſſet. Poſtquam itaque omnes batologias conſumpſi, duravi interrogare illum interpretem meum, quid me torqueret. At ille: Planè etiam hoc ſervus tuus indicare poteſt: non enim ænigma eſt, ſed res aperta. Hic aper, cum heri ſummâ

cœnâ vindicaſſet,à Convivis dimiſſus: Itaque hodie tanquam libertus in convivium revertitur. Damnavi ego ſtuporem meum,& nihil amplius interrogavi, ne viderer nunquam inter honeſtos cœnaſſe.

Dum hæc loquimur, puer ſpecioſus, vitibus, hederiſque redimitus, modo Bromium, interdum Lyæum, Evhyumque confeſſus, calathiſco uvas circumtulit, & poëmata domini ſui acutiſſima voce traduxit; ad quem ſonum converſus Trimalchio: Dionyſi,inquit, LIBER ESTO.Puer detraxit pileum apro, capitique ſuo impoſuit. Tum Trimalchio rurſus adjecit: Non negabitis me, inquit, habere Liberum patrem. Laudavimus dictum Trimalchionis, & circumeuntem puerum ſanè perbaſiamus.

Ab hoc ferculo Trimalchio ad laſanum ſurrexit. Nos libertatem ſine Tyranno nacti,cœpimus invitare convivarum ſermones.

Clamat itaque primus,cum pateram acinam popoſciſſet, Dies,inquit, nihil es; dum verſas te, nox fit: ita-

que nihil eſt melius, quam de cubiculo recta in triclinium ire. Et *multum* frigus habuimus. vix me balneum calfecit; tamen calda potio veſtiarius eſt. Staminarias duxi, & planè matæus ſum; vinum mihi in cerebrum abiit.

Excepit Seleucus fabulæ partem: Et ego, inquit, non quotidie lavor; Balaniſcus enim Fullo eſt. Aqua dentes habet, & cor noſtrum quotidie liqueſcit; ſed, cum mulſi pultarium obduxi, frigori lœcos indico. Nec ſanè lavare potui, fui enim hodie in funus. Homo bellus, tam bonus Chryſanthus animam ebulliit: modò, modò me apellavit: videor mihi cum illo loqui. *Heu, aſt Heu*! Vtres inflati ambulamus, minores quàm muſcæ ſumus; tamen aliquam virtutem habent: nos non pluris ſumus, quàm bullæ. Et quid ſi non abſtinax fuiſſet? quinque dies aquam in os ſuum non conjecit, non micam panis, tamen abiit: at plures Medici illum perdiderunt, imo magis malus fatus; Medicus enim nihil aliud eſt, quàm animi conſolatio. Ta-

men bene elatus eſt, vitali lecto, ſtragulis bonis; planctus eſt optimè: manumiſit aliquot, etiamſi malignè illum ploravit uxor. Quid ſi non illam optimè accepiſſet? ſed mulier, milvinum genus: nemini nihil boni facere oportet, æquè eſt enim ac ſi in puteum conjicias. ſed antiquus amor carcer eſt.

Moleſtus fuit Phileros, qui proclamavit, Vivorum meminerimus: ille habet, quod ſibi debebatur: honeſtè vixit, honeſtè obiit. quid habet quod queratur? ab aſſe crevit, & paratus fuit quadrantem de ſtercore mordicus tollere. Itaque crevit, quidquid crevit, tanquam favus. Puto me-Hercules illum reliquiſſe ſolidum centum, & omnia in nummis habuit. De re tamen ego verum dicam, qui linguam caninam comedi. Duræ buccæ fuit, linguoſus, diſcordia non homo. Frater ejus fortis fuit, amicus amico, manu unctâ, plenâ menſâ: & inter initia malam parum pilavit: ſed recorrexit coſtas illius prima vindemia; vendidit enim vinum quantum ipſe voluit: & ,

quod illius mentum ſubſtulit, hæreditatem accepit, ex qua plus involavit, quam illi relictum eſt. Et ille ſtips, dum fratri ſuo iraſcitur, neſcio cui terræ filio patrimonium legavit. Longe fugit, quiſquis ſuos fugit. Habuit autem auricularios ſervos, qui illum peſſum dederunt. Nunquam autem rectè faciet, qui citò credit; utique homo negotians: tamen verum, quod frunitus eſt, quamdiu vixit, cui datum eſt, non cui deſtinatum. Planè Fortunæ filius, in manu illius plumbum aurum fiebat. Facile eſt autem, ubi omnia quadrata currunt. Et quot putas illum annos ſecum tuliſſe? ſeptuaginta, & ſuprà. ſed corneolus fuit, ætatem bene ferebat, niger tanquam corvus. Noveram hominem olim olearium; & adhuc ſalax erat; non, me-Hercules, illum puto in domo canem reliquiſſe. Imo etiam puellarius erat; omnis Minervæ homo: nec improbo: hoc ſolum enim ſecum tulit.

Hæc Phileros dixit; iſta Ganymedes. Narratis, quod nec ad cœlum, nec ad terram pertinet; cum interim ne-

mo curat, quid annonam arctet. Non me-Hercules hodie buccam panis invenire potui. Et quomodo? ſiccitas perſeverat. jam annum eſurio. Ædilibus malè eveniat, qui cum piſtoribus colludunt. Serva me, ſervabo te. Itaque populus minutus laborat; nam iſtæ majores maxillæ ſemper Saturnalia agunt. O ſi haberemus illos leones, quos ego hîc inveni, cum primùm ex Aſiâ veni! Illud erat vivere. Similia Sicilia interior: ſed larvas ſic iſtas peritè aptabant, ut illis Jupiter iratus eſſet. Memini Safinium; tunc habitabat ad arcum veterem me puero, piper, non homo. Is quacumque ibat tèrram adurebat; ſed rectus, ſed certus, amicus amico, cum quo audacter poſſes in tenebris micare. In curia autem quomodo? ſingulos velut pilas tractabat: nec ſchemas loquebatur, ſed dilectum ceu ageret. Porrò, in foro, ſic illius vox creſcebat, tanquam tuba; nec ſudavit unquam, nec exſpuit. Puto eum, neſcio quid Aſiataci habuiſſe. Et quam benignns reſalutare, nomina omnium reddere, tanquam unus de

no-

nobis. Itaque illo tempore annona prô lutô erat. Aſſe panem quem emiſſes non potuiſſes cum altero devorare; nunc oculum bubulum vidi majorem. Heu, Heu, quotidiè pejus hæc Colonia retroverſus creſcit, tanquam coda vituli! Sed quare? nos habemus Ædilem trium caunearum: qui ſibi mavul eſſem, quàm vitam noſtram. Itaque domi gaudet: plus in die nummorum accipit, quam alter patrimonium habet. Iam ſcio unde acceperit denarios mille aureos; ſed, ſi nos Coleos haberemus, non tantum ſibi placeret. Nunc populus eſt, Domi leones, foras vulpes. Quod ad me attinet, jam pannos meos comedi, & ſi perſeverat hæc annona, caſulas meas vendam. Quid enim futurum eſt, ſi nec Dii, nec Homines hujus coloniæ miſerentur? Ita meos fruniſcar, ut ego puto omnia illa Cælitibus fieri. Nemo enim cœlum cœlum putat, nemo jejunium ſervat, nemo Jovem pili facit; ſed omnes, opertis oculis, bona ſua computant. Anteà ſtolatæ ibant nudis pedibus in clivum, paſſis capilis, mentibus puris,

& Jovem aquam exorabant; itaque ſtatim urceatim pluebat, & omnes ridebant. Nunc Dii tanquam mures: itaque pedes lanatos habent: & quia nos religioſi non ſumus, agri jacent.

Oro te, inquit Echion Centenarius, melius loquere. Modo ſic, modo ſic, inquit Ruſticus; varium porcum perdiderat. quod hodie non eſt, cras erit: ſic vita truditur. Non meHercules patria melior dici poſſet, ſi homines haberet; ſed laborat hoc tempore, nec hæc ſua: non debemus delicati eſſe: ubique medius cœlus eſt. Tu, ſi aliubi fueris, dices hic porcos coctos ambulare. Et ecce *dies feſtos*, familia non laniſtitia, ſed plurimi liberti. Titus noſter magnum animum habet, & eſt caldior ebrius, aut hoc,aut illud erit: quod utique: nam illi domeſticus ſum.Non eſt mixias: ferrum optimum daturus eſt, ſine *fuga*; carnarium in medio ut amphitheatrum videat: & habet unde. Relictum eſt illi ſeſtertium trecenties.Deceſſit illius pater: male ut quadringenta impendat non ſen-

tiet patrimonium illius, & ſempiternò nominabitur. Jam mannos aliquot habet, & mulierem eſſedariam, & Diſpenſatorem Glyconis, qui depreſſus eſt, cùm dominam ſuam delectaret. Videbis populi rixam inter zelotypos, & Amaſiunculos. Glyco autem, Seſtertiarius homo, Diſpenſatorem ad beſtias dedit. Hoc eſt, ſe ipſum traducere. Quid ſervus peccavit, qui coactus eſt facere? magis illa matella digna fuit, quam taurus jactaret. Sed qui aſinum non poteſt, ſtratum cædit. Quid autam Glycon putabat Hermogenis filiam unquam bonum exitum facturam? Ille miluo volanti poterat ungues reſecare. Colubra reſtem non parit. Glyco, Glyco dedit ſuos: itaque, quamdiu vixerit, habebit ſtigmam, nec illam niſi Orcus delebit. ſed ſibi quiſque peccat. Subolfacio, quod nobis epulum daturus eſt Mammea; & denarios mihi, & meis: quod ſi hoc fecerit, eripiat Norbano totum favorem: ſcias oportet, plenis velis hunc victurum. Et revera, quid ille nobis boni fecit? dedit gladiatores ſeſtertiarios, jam

decrepitos, quos ſi ſufflaſſes cecidiſſent; jam meliores *buſtarios* vidi. Addixit de lucerna *pedites*. putares eos gallos gallinaceos: alter gurdus atta, alter loripes: tertiarius, *ſemimortuus* pro mortuo, qui habuit nervia præciſa. Unus alicujus ſtaturæ fuit Thrax, qui & ipſe ad dictata pugnavit; ad ſummam, omnes poſtea ſecti ſunt, adeo de magna turba ac hebete acceſſerant, planè fugæ meræ. Munus tamen, inquit, tibi dedi: & ego tibi plodo. Computa, & tibi plus do, quam accepi. Manus manum lavat. Videris mihi Agamemnon dicere: Quid iſte argutat moleſtus? Quia tu, qui potes loqui, non loquere. non es noſtræ faſciæ, & ideo pauperum verba derides. Scimus te præ literis fatuum eſſe. Quid ergo eſt? Aliqua die te perſuadeam, ut ad villam venias, & videas caſulas noſtras; inveniemus quod manducemus: pullum, ova. Belle erit; etiamſi hoc anno omnia tempeſtas diſſipare paravit. Inveniemus *tamen* unde ſaturi fiamus. Etiam tibi diſcipulus creſcit Cicaro meus, jam quatuor partes di-

cit; ſi vixerit habebis ad latus ſervulum. Nam, quidquid illi vacat, caput de tabula non tollit: ingenioſus eſt, & bono filo, etiamſi *tam navus* morboſus eſt. Ego illi jam tres cardueles occidi, & dixi, quod muſtela comedit; invenit tamen alias nervias; & libentiſſimè pingit. Cæterum jam Græculis calcem impingit. Et Latinas cæpit non male appetere, etiamſi magiſter ejus ſibi placens ſit. Nec uno loco conſiſtit, *petit* dem literas, ſed non vult laborare. Eſt & alter, non quidem doctus, ſed curioſus, qui plus docet, quàm ſcit. Itaque feriatis diebus ſolet domum venire, & quidquid dederis contentus eſt. Emi ergo nunc puero aliquot libros rubricatos, quia volo illum, ad domus rationem, aliquid de jure guſtare. Habet hæc res panem. Nam literis ſatis inquinatus eſt; quod ſi reſilierit, deſtinavi illum artificium docere, aut tonſorium, aut præconem, aut certè cauſidicum, quod illi auferre non poſſit niſi Orcus. Ideo illi quotidie clamo: Primigeni, crede mihi, quidquid diſcis

tibi diſcis. Vides Phileronē cauſidicū, ſi non didiciſſet hodie famem à labris non abigeret. Modò, modò collo ſuo circumferebat onera venalia : nunc etiam adverſus Norbanum ſe extendit. Literæ theſaurum eſt, & artificinm nunquam moritur.

Ejuſmodi fabulas vibrabant, cum Trimalchio intravit, & deterſo frontis unguento, manus lavit, ſpatioque minimo interpoſito : Ignoſcite mihi, (inquit,) amici, multis jam diebus venter mihi non reſpondit : nec Medici ſe inveniunt, profuit mihi tamen maleicorium, è tæda, ex aceto. Spero tamen jam ventrem pudere, ni ſibi imponit ; alioquin circa ſtomachum mihi ſonat, putes taurum. Itaque, ſi quis veſtrum voluerit ſua re cauſa facere, non eſt, quod illum pudeat. Nemo noſtrum ſolidè natus eſt. Ego nullum puto tam magnum tormentum eſſe, quam continere. Hoc ſolum vetare ne Jovis potes. Rides Fortunata ? quæ ſoles me nocte deſomnem facere. Nec tamen in triclinio ullum vetui facere, quod ſe juvet : & medici vetant continere;

vel, ſi quid plus venit, omnia foras parata ſunt: aqua, laſanum, & cætera minutalia. Credite mihi anathymiaſis ſi in cerebrum it, in toto corpore fluctum facit. Multos ſcio ſic periiſſe, dum nolunt ſibi verum dicere.

Gratias agimus liberalitati, indulgentiæque ejus, & ſubinde caſtigamus crebris potiunculis riſum. Nec adhuc ſciebamus nos in medio lautitiarum, quod aiunt, clivo laborare. Nam tum, mundatis ad ſymphoniam menſis, tres albi ſues in triclinum adducti ſunt, capiſtris & tintinnabulis culti, quorum unum bimum Nomenculator eſſe dicebat, alterum trimum, tertium verò jam ſenem. Ego putabam petauriſtarios intraſſe, & porcos, ſicut in circulis mos eſt, portenta aliqua facturos. Sed Trimalchio, expectatione diſcuſſa, Quem, inquit, ex eis vultis in cœnam ſtatim fieri? gallum enim gallinaceum, phaſiacum, & ejuſmodi nænias Ruſtici faciunt: *ſed* mei Coci vitulos *aheno* coctos ſolent facere. Continuóque Cocum vocari juſſit, &, non expe-

ctata electione noſtra, maximum natu juſſit occidi : & clara voce: Ex quota decuria es? cùm ille ex quadrageſima reſpondiſſet : Emptitius, inquit, an domi natus es ? Neutrum, inquit, Cocus, ſed teſtamento Panſæ tibi relictus ſum. Vide ergo, ait, ut diligenter ponas; ſi non, te jubebo in decuriam viatorum conjici. Et quidem Cocum potentiâ admonitum in culinam obſonium duxit. . . . .

Trimalchio autem miti ad nos vultu reſpexit : Et vinum, inquit, ſi non placet mutabo, vos illud oportet bonum faciatis. Deorum beneficio non emo, ſed nunc quidquid ad ſalivam facit in ſuburbanô naſcitur *meô*, quod ego adhuc non novi. Dicitur confine eſſe Taracinenſibus, & Tarentinis. Nunc conjungere agellis Siciliam volo, ut cùm Africam libuerit ire, per meos fines navigem. Sed narra tu mihi Agamemnon, quam controverſiam hodie declamaſti? Ego autem ſi cauſas non ago, in diviſione tamen literas didici, & ne mi putes ſtudia faſtidita, tres bibliothecas habeo, unam Græ-

cam, alteras Latinas. Dic ergo, ſi me amas, periſtaſin declamationis tuæ.

Cùm dixiſſet Agamemnon. Pauper, & dives inimici erant. Ait Trimalchio, Quid eſt pauper? Vrbanè, inquit, Agamemnon, & neſcio quam controverſiam expoſuit. Statim Trimalchio: Hoc, inquit, ſi factum eſt, controverſia non eſt; ſi factum non eſt, nihil eſt.

Hæc aliaque cum effuſiſſimis proſequeremur laudationibus, Rogo, inquit, Agamemnon mihi cariſſime, numquid duodecim ærumnas Herculis tenes, aut de Vlyxe fabulam, quem admodum illi Cyclops pollicem penicillo extorſit? Solebam hæc ego puer apud Homerum legere. Nam Sybyllam quidem Cumis ego ipſe oculis meis vidi in ampulla pendere; & cùm illi pueri dicerent, Sibylla ti thelis? reſpondebat illa, apothanin thelo.

Nondum efflaverat omnia, cùm repoſitorium cum ſue ingenti menſam occupavit. Mirari nos celeritatem cœpimus, & jurare ne gallum quidem gallinaceum tam cito perco-

qui potuiſſe; tanto quidem magis, quod longe major nobis porcus videbatur eſſe, quàm paulo ante aper fuerat. Deinde magis, magiſque Trimalchio intuens eum: Quid? Quid, inquit, porcus hic non eſt exenteratus? Non me-Hercules eſt. Voca, voca Cocum in medio. Cum conſtitiſſet ad menſam Cocus triſtis, & diceret ſe oblitum eſſe exenterare. Quid oblitus? Trimalchio exclamat: putes illum piper, & cuminum non conjeciſſe? deſpolia. Non fit mora: deſpoliatur Cocus, atque inter duos tortores mœſtus conſiſtit. Deprecari tamen omnes cœperunt, & dicere. Solet fieri, rogamus mittes; poſtea ſi fecerit nemo noſtrum pro illo rogabit. Ego crudeliſſimæ ſeveritatis non potui me tenere, ſed inclinatus ad aurem Agamemnonis: Planè, inquam, hic debet ſervus eſſe nequiſſimus; aliquis oblivisceretur porcum exenterare: non me-Hercules illi ignoſcerem, ſi piſcem præteriſſet. At non Trimalchio, qui relaxato in hilaritatem vultu: Ergo, inquit, quia tam malæ meroriæ es, palam nobis il-

lum exentera. Recepta Cocus tunica cultrum arripuit, porcique ventrem hinc, atque illinc timida manu ſecuit. Nec mora, ex plagis ponderis inclinatione creſcentibus, tomacula cum botulis effuſa ſunt.

Plauſum, poſt hoc automatum familia dedit, & Gajo feliciter clamavit: nec non Cocus potione *honoratus* eſt, etiam argentea corona, poculumque in lance accepit Corinthia, quam cum Agamemnon propius conſideraret, ait Trimalchio: Solus ſum, qui vera Corinthia habeam.

Expectabam, ut pro reliqua inſolentia diceret, ſibi vaſa Corintho afferri. Sed ille meliùs: Et forſitan, inquit, quæris quare ſolus Corinthia vera poſſideam? quia ſcilicet ærarius, à quo emo, Corinthus vocatur; quid eſt autem Corinthum, niſi quis Corinthum habeat? Et, ne me puteris neſapium eſſe, valde bene ſcio, unde primum Corinthia nata ſint. Cùm Ilium captum eſt, Annibal homo vafer, & magnus *ſcelio* omnes ſtatuas æneas, & aureas, & argenteas in

unum rogum congeſſit, & eas incendit; factæ ſunt in unum æra miſcellanea. Ita ex hac maſſa fabri ſuſtulerunt, & fecerunt catilla, & paropſides, ſtatuncula. Sic Corinthia nata ſunt ex omnibus in unum nec hoc, nec illud. Ignoſcetis mihi *quid* dixero: ego malo mihi vitrea. certè nolunt. Quod ſi non frangerentur, mallem mihi quàm aurum; nunc autem vilia ſunt.

Faber fuit, qui vitrea vaſa fecit tenacitatis tantæ, ut non magis, quàm aurea vel argentea, frangerentur. Cùm ergo phialam hujuſmodi de vitro puriſſimo, & ſolo, ut putabat, dignam Cæſare fabricaſſet, cum munere ſuo, Cæſarem adiens admiſſus eſt. Laudata eſt ſpecies muneris, commendata manus artificis, acceptata devotio donantis. Faber, ut admirationem intuentium verteret in ſtuporem, & ſibi plenius gratiam conciliaret Imperatoris, petitam de manu Cæſaris phialam recepit, eamque validiùs projecit in pavimentum tanto impetu, ut nec ſolidiſſima & conſtantiſſima æris materia maneret

illæſa.

illæſa. Cæſar autem ad hæc non magis ſtupuit, quam expavit. At ille de terra ſuſtulit phialam; quæ quidem non fracta erat, ſed colliſa, ac ſi æris ſubſtantia vitri ſpeciem induiſſet. Deinde *martellum* de ſinu proferens, vitrum correxit aptiſſimè, & tanquam colliſum vas æneum crebris ictibus reparavit: Quo facto ſe cœlum Jovis tenere arbitratus eſt, eò quòd familiaritatem Cæſaris, & admirationem omnium ſe promeruiſſe credebat. Sed ſecus accidit. Quæſivit enim Cæſar, an alius ſciret hanc condituram vitrorum? Quod cùm negaret, eum decollari præcepit Imperator, dicens: quia ſi hoc artificium innoteſceret. aurum & argentum vileſcerent quaſi lutum.

In argento planè ſtudioſus ſum. Habeo ſcyphos urnales plus minus, quemadmodum Caſſandra occidit filios ſuos, & pueri mortui jacent ſic, uti verè putes. Habeo capidem, quam reliquit Patronus meus, ubi Dædalus Nioben in equum Trojanum includit, *&* Hermerotes, *ut* ſigna eſſent veritatis in poculis. Habeo

omnia ponderoſa; meum enim, *intellige*, nulla pecunia vendo.

Hæc dum refert, Puer calicem projecit; ad quem reſpiciens Trimalchio: Cito, inquit, te ipſum cæde, quia nugax es. Statim Puer demiſſô labrô orare. At ille, Quid me, inquit, rogas? tanquam ego tibi moleſtus ſim: ſuadeo à te impetres, ne ſis nugax. Tandem ergo exoratus à nobis miſſionem dedit Puero. Illo dimiſſo circà menſam percucurrit, &, Aquam foras, vinum intro clamavit. Excipimus urbanitatem jocantis, & ante omnes Agamemnon, qui ſciebat, quibus meritis revocaretur ad cœnam. . . . .

Cæterùm laudatus Thrimalchio, hilarius bibit. Etiam ebrio proximus, nemo, inquit, veſtrùm rogat Fortunatam meam, ut ſaltet? credite mihi, cordacem nemo melius ducit. Atque ipſe erectis ſupra frontem manibus Syrum hiſtrionem exhibebat, concinente tota familia: Ma Dia perite, ma Dia! Et prodiſſet in medium, niſi Fortunata ad aurem acceſſiſſet: & credo dixerit non decere

gravitatem ejus tam humiles ineptias. Nihil autem tam inæquale erat: nam modò ad Fortunatam ſuam revertebatur, modo ad naturam. Et planè interpellavit ſaltationis libidinem Actuarius, qui tanquam Urbis acta recitavit.

VII. Kal. Sextiles in prædio Cumano, quod eſt Trimalchionis, nati ſunt pueri XXX. puellæ XL. ſublata in horreum, ex area, tritici millia modium quingenta: boves domiti quingenti. Eodem die Mithridates ſervus in crucem actus eſt, quia Gaij noſtri genio maledixerat. Eodem die in arcam relatum eſt quod collocari non potuit, ſeſterium centies. Eodem die incendium factum eſt in hortis Pompejanis, ortum nocte ex ædibus Villici.

Quid? inquit Trimalchio: Quando mihi Pompejani horti empti ſunt; Anno priore, inquit Actuarius, & ideo in rationem nondum venerunt.

Excanduit Trimalchio: &, Quicumque, inquit, mihi fundi empti fuerint, niſi intra ſextum menſem

ſciero, in rationes meas inferri veto. Iam etiam edicta Ædilium recitabantur : & Saltuariorum teſtamenta, quibus *Trimalchionem* cum elogio *heredem ſtatuebant*. Iam nomina Villicorum : & repudiata à Circumitore Liberta, in Balneatoris contubernio deprehenſa : Atrienſis Bajas relegatus : jam reus factus Diſpenſator : & judicium inter Cubicularios actum.

Petauriſtarii autem tandem venerunt : Baro inſulſiſſimus cum ſcalis conſtitit, puerumque juſſit per gradus, & in ſumma parte odaria ſaltare, circulos deinde ardentes tranſire, & dentibus amphoram ſuſtinere. Mirabatur hæc ſolus Trimalchio dicebatque ingratum artificium eſſe. Cæterùm duo eſſe in rebus humanis, quæ libentiſſimè ſpectaret, Petauriſtarios, & coturnices : reliqua animalia & oramata tricas meras eſſe. Nam & Comœdos, inquit, emeram, & malui illos Atellanam facere, & Choraulem meum juſſi Latinè cantare.

Cùm *maxima* hæc *diceret* Puer *in eum* delapſus eſt. Conclamavit fami-

lia, nec minùs Convivæ, non propter hominem tam putidum, cujus etiam cervices fractas libenter vidiſſent, ſed propter malum exitum cœnæ ne neceſſe haberent alienum mortuum plorare.

Ipſe Trimalchio cùm graviter ingemuiſſet, ſuperque brachium tanquam læſum incubuiſſet, concurrere Medici, & inter primos Fortunata, crinibus paſſis, cum ſcypho, miſeramque ſe, atque infelicem proclamavit.

At puer, qui ceciderat circumibat jam dudùm pedes noſtros, & miſſionem rogabat. Peſſimè mihi erat, ne his precibus periculo aliquid cataſtrophæ quæreretur. Nec enim adhuc exciderat Cocus ille, qui oblitus fuerat porcum exenterare. Itaque totum circumſpicere triclinium cœpi, ne per parietem automaton aliquod exiret; utique poſt-quam Servus verberari cœpit, qui brachium Domini contuſum alba potius quàm conchyliata involverat lana. Nec longè aberravit ſuſpicio mea, in vicem enim cœnæ venit decretum Tri-

malchionis, quô puerum juſſit liberum eſſe, ne quis poſſet dicere, tantum Virum eſſe à Servo læſum. Comprobamus nos factum, & quàm in præcipiti res humanæ eſſent vario ſermone garrimus. Ita, inquit Trimalchio, non oportet hunc caſum ſine inſcriptione tranſire; ſtatimque codicillos popoſcit, & non diu cogitatione diſtorta, hæc recitavit:

Quod non expectes ex tranſverſo fit,
Et ſuper nos Fortuna negotia curat.
Quare da nobis vina falerna Puer.

Ab hoc Epigrammate cœpit Poëtarum eſſe mentio, diuque ſumma carminis penes *Marſum* Thracem memorata eſt, donec Trimalchio: Rogo, inquit Magiſter, quid putas inter Ciceronem, & Publium intereſſe? Ego alterum puto diſertiorem fuiſſe, alterum honeſtiorem. Quid enim his melius dici poteſt?

Luxuria ritu *Martis marcent Mœnia.*
Tuo palato clauſus pavo paſcitur,
Plumato amictus aureo Babilonico?

Gallina tibi Numidica, tibi gallus ſpado.
Ciconia etiam grata, peregrina, hoſpita,
Nequitia nidum in cacabo fecit tuo.
Quo Margarita cara, tribacca, Indica?
An ut Matrona ornata phaleris pelagiis
Tollat pedes indomita in ſtrato extraneo?
Smaragdum ad quam rem, viridem, pretioſum vitrum?
Quo Carchedonios optas ignes lapideos,
Niſi ut ſcintillet? *Probitas eſt* Carbunculus.
Æquum eſt induere nuptam ventum textilem?
Palam proſtare nudam in nebula linea?

Quod autem, inquit putamus ſecundum litteras difficilimum eſſe artificium? Ego puto Medicum, & Nummularium. Medicus, qui ſcit quid homunciones intra præcordia ſua habeant, & quando febris veniat,

etiam ſi illos odi poſſimè, qui mihi jubent ſæpè anatimam parari. Nummularius, qui per argentum æs videt.

Sunt mutæ beſtiæ laborioſiſſimæ Boves, & Oves: Boves, quorum beneficio panem manducamus: Oves, quià lanâ illæ nos glorioſos faciunt. O facinus indignum! aliquis Ovillam eſt, & tuncam habet. Apes enim ego divinas beſtias puto, quæ mel vomunt: etiamſi dicuntur illud à Iove afferre; ideo autem pungunt, quia ubicumque dulce eſt, ibi & acidum invenies.

Iam etiam Philoſophos de negotio dejiciebat, cum pittacia in ſcypho circumferri cœperunt. Puerque ſuper hoc poſitus officium apophoreta recitavit: Argentum ſceleratum: allata eſt perna, ſupra quam acetabula erant poſita, cervical, offla, colaris. Allata eſt *ſeria ſapæ*, & contumelia aerophagiæ, ſimul datæ ſunt & *cenchrites* cum malo, porri, & perſica, flagellum, & cultrum. Accepit paſſeres & muſcarium, uvam paſſam, & mel Atticum, cœnatoria, & forenſia, of-

ſlam, & tabulas : accepit canalem, & pedale : lepus & ſolea eſt allata : *accepit* murænam, & littoralem murem cum rana alligatum, faſcemque betæ.

Diu riſimus : ſexcenta hujuſmodi fuerunt, quæ jam ceciderunt memoria mea. Cæterùm Aſcyltos intemperantis licentiæ, cùm omnia ſublatis manibus eluderet, & uſque ad lacrimas rideret, unus ex conlibertis Trimalchionis excanduit, is ipſe qui ſupra me diſcumbebat : & , Quid rides inquit, berbex ? an tibi non placent lautitiæ Domini mei? tu enim beatior es, & convivare meliùs ſoles? Ita Tutelam hujus loci habeam propitiam, ut ego, ſi ſecundum illum diſcumberem, jam illi alapam duxiſſem. Bellum pomum, qui rideat alios. *Lucifugæ* neſcio quis nocturnus, qui non valet lotium ſuum. Ad ſummam, ſi circumminxero illum, neſciet qua fugiat. Non me Hercule ſoleo citò fervere, ſed in molli carne vermes naſcuntur. Ridet : quid habet, quòd rideat ? Numquid Pater fœtum emit *lanâ* ? Eques Romanus es ? Et ego

Regis filius. Quare ergo ſerviviſti? Ipſe me dedi in ſervitutem; & malui civis Romanus eſſe, quàm tributarius: & nunc ſpero me ſic vivere, ut nemini jocus ſim. Homo inter *vos* homines capite apertô ambulo: aſſem ærarium nemini debeo: Conſtitutum habui numquam: nemo mihi in foro dixit, Redde quod debes. Glebulas emi, lamellulas paravi: viginti ventres paſco, & *canes*: contubernalem meam redemi, ne quis in illa manus tergeret: mille denarios pro capite ſolvi: Sevir gratis factus ſum: ſpero ſic moriar ut mortuus non erubeſcam. Tu autem tam laborioſus es, ut poſt te non reſpicias? in alio pediculum vides, in te ricinum non vides? tibi ſoli ridiculi videmur? Ecce Magiſter tuus, homo major natu; placemus illi: tu lacticuloſus nec mu, nec ma, argutas? vaſus fictilis, imò lorus in aqua, lentior non melior. Tu beatior es? bis brande, bis cœna. Ego fidem meam malo, quàm theſauros. Ad ſummam; quiſquam me bis popoſcit? Annis quadraginta ſervivi, nemo tamen ſcit, utrum ſervus eſſem,

an liber; & Puer capillatus in hanc coloniam veni: adhuc Baſilica non erat facta. Dedi tamen operam, ut Domino ſatisfacerem, homini maliſto, & dignitoſo, cujus pluris erat unguis, quàm tu totus es: & habebam in domo, qui mihi pedem opponerent hac, illac: tamen, *Genij* gratiâ, enatavi. Hæc eſt vera. Athletam in ingenuum naſci tam facile eſt, quam *accedere huc.* Quid nunc ſtupes, tanquam hircus *mercurialem*?

Poſt hoc dictum Giton, qui ad pedes ſtabat, riſum jam diu compreſſum etiam indecenter effudit; quod cùm animadvertiſſet adverſarius Aſcylti, flexit convitium in puerum: & Tu autem, inquit, etiam rides *pica* cirrata? O Saturnalia! Rogo, menſis December eſt; Quando viceſimam numeraſti? Quid faciat, crucis offla; corvorum cibaria; Curabo jam tibi Iovis iratus ſit, & iſti, qui tibi non imperat: Ita ſatur fiam: *at* ego iſtud conliberto meo dono; alioquin jam tibi depræſentiarum reddidiſſem. Bene nos non habemus, au-

iſti Getæ, qui tibi non imperant. Plane, qualis Dominus talis & Servus: Vix me teneo; & ſum natura caldus: *ciceris* jus cùm cepi Matrem meam dupondii non facio. Rectè? videbo te, in publicum mus, imo terræ tuber. Nec ſurſum nec deorſum creſcam, niſi Dominum tuum in rutæ folium conjecero: nec tibi parſero, licet me-Hercules Jovem Olympium clames: curabo longe tibi ſit comula iſta betalis, & Dominus dupondiarius. Rectè venies ſub dentem; aut ego non me novi, aut non deridebis, licet barbam auream habeas. Sagana tibi irata ſit curabo, & qui te primus condocefecit. Non didici Geometriã, *Criticem*, & *alogias meras*, ſed Lapidarias ſcio, partes centum dico, ad æs, ad pondus, ad nummum, ad ſummam. Si quid vis, ego & tu, ſponſiunculam ecce defero, Lamia. Iam ſcies patrem tuum mercedes perdidiſſe; quamvis & Rhetoricam *ne*ſcio. Ecce quidem nobis longe nemo: latè venio. Solve me, dicam tibi, qui de nobis currit, & de loco non movetur: qui de nobis creſcit, & minor

nor fit. Curris, ſtupes, ſatagis, tanquam mus in matella. Ergo aut tace, aut meliorem noli moleſtare, qui te natum non putat; niſi ſi me judicas annulos buxeos curare, quos amicæ tuæ involaſti. Occuponem propitium! eamus in forum, & pecunias mutuemur. Jam ſcies hoc ferrum fidem habere. Vah! bella res eſt, volpes uda. Ita lucrum faciam; & ita bene moriar, aut populus per exitium meum juret, niſi te toga ubique perverſa fuero perſecutus. Bella res. & iſte, qui te hæc docet, muſtum non magiſter. Didicimus; dicebat enim Magiſter, ſunt veſtra: Salve, recta domum, cave circunſpicias, cave majorem maledicas, aut numeres mapalia. Nemo dupondium evadit. Ego, quod me ſic vides, propter artificium meum Diis gratias ago.

Cœperat Aſcyltos reſpondere convitio, ſed Trimalchio delectatus Liberti eloquentia: Agite, inquit, ſcordalias de medio; ſuaviter ſit potiùs, & tu, Hermeros, parce adoleſcentulo: ſang uen illi fervet, tu melior eſto. SEMPER HAC IN RE

QUI VINCITUR, VINCIT. Et tu, cùm eſſes capo, coco, coco. Atque *tunc* cor non habebas, Simus ergo, quod melius eſt, apprimè hilares, & Homeriſtas ſperemus.

Intravit factio ſtatim, haſtiſque ſcuta concrepuit: ipſe Trimalchio in pulvino conſedit, & cùm Homeriſtæ Græcis verſibus colloquerentur, ut inſolenter ſolent, ille canora voce Latinè legebat librum. Mox ſilentio facto: Scitis, inquit, quam fabulam agant?

Diomedes, & Ganymedes duo fratres fuerunt: horum ſoror erat Helena. Agamemnon illam rapuit, & Dianæ cervam ſubjecit. Ita nunc Homerus dicit, quemadmodum inter ſe pugnent Trojani, & Parentini. Vicit ſcilicet, & Iphigeniam, filiam ſuam Achilli dedit uxorem, ob eam rem Ajax inſanit, & ſtatim argumentum explicabit.

Hæc ut dixit Trimalchio, clamorem Homeriſtæ ſuſtulerunt, interque familiam diſcurrentem vitulus in lance decumanâ elixus allatus eſt, & quidē galeatus. Secutus eſt Ajax,

ſtrictoque gladio, tanquam inſaniret, concidit, ac modò verſa, modò ſupina, geſticulatus mucrone fruſta collegit, mirantibuſque vitulum partitus eſt. Nec diu mirari licuit tam elegantes ſtrophas, nam repente lacunaria ſonare cœperunt, totumque triclinium intremuit. Conſternatus ego exſurrexi, & timui ne per tectum Petauriſtarius aliquis deſcenderet: nec minùs reliqui Convivæ mirantes erexere vultus, expectantes quid novi de Cœlo nuntiaretur. Ecce autem diductis lacunaribus ſubitò circulus ingens, de cupâ videlicet grandi excuſſus, dimittitur, cujus per totum orbem coronæ aureæ, cum alabaſtris unguenti, pendebant.

Dum hæc apophoreta jubemur ſumere, reſpiciens ad menſam, jam illic repoſitorium, cum placentis aliquot, erat poſitum, quod medium Priapus à piſtore factus tenebat, gremioque ſatis amplo omnis generis poma, & uvas ſuſtinebat, more vulgato.

Avidiùs ad pompam manus porreximus, & repente nova ludorum

remiſſio hilaritatem hîc refecit. Omnes enim placentæ, omniaque poma, etiam minima vexatione contacta, cœperunt effundere crocum, & uſ- ad nos moleſtus humor accedere.

Rati ergo ſacrum eſſe fericulum tam religioſo apparatu perfuſum, conſurreximus altiùs, & Auguſto patri patriæ Feliciter diximus: quibuſdam tamen, etiam poſt hanc venerationem poma rapientibus, & ipſas mappas implevimus. Ego præcipuè, qui nullo ſatis amplo munere putabam me onerare Gitonis ſinum.

Inter hæc, tres pueri candidas ſuccincti tunicas intraverunt: quorum duo Lares bullatos ſuper menſam poſuerunt: unus pateram vini circumferens, Dii propitii, clamabat. Aiebat autem unum Cerdonem, alterum Felicionem, tertium Lucronem vocari. Nos etiam *allatam* imaginem ipſius Trimalchionis, cùm jam omnes baſiarent, erubuimus præterire.

Poſt quam ergo omnes, bonam mentem, bonamque valetudinem ſibi optarunt, Trimalchio ad Nicerotem reſpexit: & Solebas, inquit,

ſuavis eſſe in convictu; naſcio quid nunc taces, nec mutis. Oro te, ſic felicem me videas, narra illud quod tibi uſu venit.

Niceros delectatus affabilate amici: Omne me, inquit, lucrum tranſeat, niſi jam dudum gaudimonio diſſilio, quod te talem video. Itaque hilaria mera ſint, etſi timeo iſtos Scholaſticos, ne rideant. Viderint. Narrabo tamen, quid enim mihi aufert, qui ridet? Satius eſt rideri, quàm derideri.

Hæc ubi dicta dedit-------------
talem fabulam exorſus eſt.

Cùm adhuc ſervirem, habitabamus in vico anguſto, nunc Gavillæ domus eſt. Ibi, quomodo Dii volunt, amare cœpi uxorem Terentij coponis: noveratis Meliſſam Tarentinam, pulcherrimum baſiballum. Sed ego non me-Hercules corporaliter, aut propter res venerias curavi; ſed magis, quòd bene morata fuit. Si quid ab illa petii, nunquam mihi negatum fuit: aſſem, ſemiſſem habui, in illius ſinum demandavi; nec unquam feſellit uſum. Hujus contubernalis

ad villam ſupremum diem obiit. Itaque per ſcutum, per ocream ego agitavi quemadmadum ad illam pervenirem: in anguſtiis autem amici apparent. Fortè dominus Capuam exierat ad ſcruta ſcitè expedienda. Nactus ego occaſionem, perſuadeo hoſpitem noſtrum, ut mecum ad quintum milliarium veniat: erat autem miles fortis tanquam Orcus, Apocalemus nos circa gallicinia, (Luna lucebat tanquam meridie) venimus inter monimenta. Homo meus cœpit ad ſtellas facere, ſed ego cantabundus & ſtellas numero. deinde ut reſpexi ad comitem, ille exuit ſe, & omnia veſtimenta ſecundum viam poſuit. Mihi in animo in naſo eſſe: ſtabam tanquam mortuus. At ille circumminxit veſtimenta ſua, & ſubitò lupus factus eſt. Nolite me jocari putare; ut mentiar, nullius patrimonium tanti facio. Sed quod cœperam dicere, poſt-quam lupus factus eſt, ululare cœpit, & in ſylvas fugit. Ego primitus neſciebam ubi eſſem: deinde acceſſi ut veſtimenta ejus tollerem, illa autem lapidea facta ſunt,

Qui mori timore, niſi ego? Gladium tamen ſtrinxi, & matavita tau umbras cæcidi, donec ad villam amicæ meæ pervenirem. Ibi januam intravi; pene animam ebullivi: ſudor mihi per bifurcum colabat: oculi mortui: vix unquam refectus ſum. Meliſſa mea mirari cœpit, quòd tam ſerò ambularem: &, Si ante, inquit, veniſſes, ſaltem nobis adjutaſſes; lupus enim villam intravit, & omnia pecora, tanquam Lanius, ſanguinem illis miſit. Nec tamen deriſit, etiamſi fugit; ſervus enim noſter lancea collum ejus trajecit. Hæc ut audivi, aperire oculos amplius non potui, ſed luce clara huc noſtri domum fugi, tanquam copo compilatus: & poſtquam veni in illum locum, in quo lapidea veſtimenta erant facta, nihil inveni niſi ſanguinem. Ut verò domum veni, jacebat miles meus in lecto, tanquam bovis, & collum illius Medicus curabat. Intellexi illum verſipellem eſſe, nec poſtea cum illo panem guſtare potui; non ſi me occidiſſes. Viderint, qui de hoc aliter in opinione ſunt: ego ſi mentior, Ge-

nios veſtros iratos habeam.

Attonitis admiratione univerſis, Salvo, inquit, tuo ſermone, Trimalchio, ſi qua fides eſt, ut mihi pili inhorruerunt; quia ſcio Nicerotem nihil nugarum narrare. Imo certus eſt, & minimè linguoſus; nam & ipſe vobis rem horribilem narrabo. Aſinus in tegulis.

Cùm adhuc capillatus eſſem, (nam à puero vitam chiam geſſi) ipſe noſtri delicatus deceſſit, me-Hercules margaritum, eccritus, & omnium numerûm. Cùm ergo illum mater miſella plangeret, & nos tum plures in triſtimonia eſſemus, ſubitò ſtriges cœperunt, putares canem leporem perſequi. Habebamus tunc hominem Cappadocem, longum, valde audaculum, & qui valebat Jovem iratum tollere. Hic audacter ſtricto gladio extra oſtium percucurrit involuta manu ſiniſtra curioſè, & mulierem, tanquam hoc loco, ſalvum ſit quod tango, mediam trajecit. Audimus gemitum; at planè, non mentiar, ipſas non vidimus: Baro autem noſter intro-verſus ſe projecit in lectum, &

corpus totum lividum habebat, quaſi flagellis cæſus, quia ſcilicet illum tetigerat mala manus. Nos clauſo oſtio redimus iterum ad officium; ſed dum mater amplexat corpus filii ſui, tangit & videt manuciolum de ſtramentis factum: non cor habebat, non inteſtina, non quicquam: ſcilicet jam ſtriges puerum involaverant, & ſuppoſuerant ſtramentitium vacuum. Rogo vos, oportet credatis, ſunt mulieres plùs ſciæ, ſunt Nocturnæ, & quod ſurſum eſt, deorſum faciunt. Cæterùm Baro ille longus, poſt hoc factum, nunquam coloris ſui fuit; imò poſt paucos dies phreneticus periit.

Miramur nos, & pariter credimus, oſculatique menſam rogamus Nocturnas, ut ſuis ſe teneant, dum redimus à cœna.

Et ſanè jam lucernæ mihi plures videbantur ardere, totumque triclinium eſſe mutatum, cùm Trimalchio: Tibi dico, inquit, Plocrime nihil narras? nihil nos delectaris? & ſolebas ſuavis eſſe, canturire, bellè deverbia adIcere *mellita*. Heu, heu,

abiſtis *dules caryca*. Jam, inquit ille, quadrigæ meæ decucurrerũt, ex quo podagricus factus ſum, alioquin cùm eſſem adoleſcentulus cantando pene phthiſicus factus ſum. Quid ſaltare? quid deverbia? quid tonſtrinam? quem parem habui, niſi unum Apelletem? Oppoſitaque ad os manu neſcio quid tetrum exſibilavit, quod poſtea Græcum eſſe affirmabat: nec non Trimalchio ipſe, cùm tubicines eſſet imitatus ad delicias ſuas reſpexit, quem Cræſum appellabat. Puer autem lippus, ſordidiſſimis dentibus catellam nigram, atque indecenter pinguem praſina involvebat faſcia, panemque ſemiſſem ponebat ſuper torum, atque *hanc*, nauſea recuſantem, ſaginabat; quô admonitus officio Trimalchio, Scylacem juſſit adduci, præſidium domus, familiæque. Nec mora, ingentis formæ adductus eſt canis catena vinctus; admonituſque oſtiarii calce ut cubaret, ante menſam ſe poſuit. Tum Trimalchio jactans candidum panem: Nemo, inquit, in domo mea me plus amat. Indignatus puer, quòd Scylacem

tam effuſé laudaret, catellam in terra depoſuit, hortatuſque ut ad rixam properaret: Scylax, canino ſcilicet uſus ingenio teterrimo latratu triclinium implevit, Margaritamque Crœſi penè laceravit. Nec intra rixam tumultus conſtitit, ſed candelabrum etiam ſupra menſam everſũ, & vaſa omnia cryſtallina comminuit, & oleo ferventi aliquot Convivas reſperſit.

Trimalchio, ne videretur jactura motus, baſiavit puerum, ac juſſit ſupra dorſum aſcendere ſuum. Non moratus ille, uſus equo, manuque plena ſcapulas ejus ſubinde verberavit, & inter riſum proclamavit: bucca, bucca, quot ſunt hîc? Repreſſus ergo aliquandiu Trimalchio camellam grandem juſſit miſceri, & potiones dividi omnibus ſervis, qui ad pedes ſedebant, adjecta exceptione: Si quis, inquit, nolverit accipere, caput illi perfunde. Interdiu ſevera, nunc hilaria.

Hanc humanitatem inſecutæ ſunt Matteæ, quarum etiam recordatio me, ſi qua eſt dicenti fides, offendit.

Singulæ enim gallinæ altiles pro turdis circumlatæ ſunt, & ova anſerina pileata, quæ ut comeſſemus ambitioſe à nobis Trimalchio petiit, dicens exoſſatas eſſe gallinas.

Inter hæc triclinii valvas Lictor percuſſit, amictuſque veſte alba, cum ingenti frequentia comiſſator intravit. Ego, majeſtate conterritus, Prætorem putabam veniſſe. Itaque tentavi aſſurgere, & nudos pedes in terram deferre, Riſit hanc trepidationem Agamemnon, & contine te, inquit, homo ſtultiſſime. Habinnas Sevir eſt idemque lapidarius, qui videtur Monumenta optimè facere.

Recreatus hoc ſermone repoſui cubitum, Habinnamque intrantem cum admiratione ingenti ſpectabam. Ille autem jam ebrius Uxoris ſuæ humeris impoſuerat manus, oneratuſque aliquot coronis, & unguento per frontem in oculos fluente, Prætorio loco ſe poſuit, continuóque vinum & caldam popoſcit.

Delectatus hac Trimalchio hilaritate, & ipſe capaciorem popoſcit ſcyphum, quæſivitque quomodo acceptus eſſet? Om-

Omnia, inquit, habuimus præter te: oculi enim mei hic erant: & meHercules bene fuit. Sciſſa ſacrum novendiale ſervo ſuo Miſello faciebat, quem mortuum manumiſerat: & puto eum viceſimariis magnam mantiſſam habet. Quinquaginta enim millibus exiſtimant mortuum. Sed tament ſuaviter fuit, etiamſi coacti ſumus dimidias potiones ſuper oſſicula ejus effundere.

Tamen, inquit Trimalchio, quid habuiſti in cœna?

Dicam, inquit, ſi potero: non tam bonæ memoriœ ſum, ut frequenter nomen meum obliviſcar. Habuimus tamen in primo ferculo porcum coronatum, & circa lucanicam & gigeria optimè facta, & certè betam, & panem autopyrum de ſuo ſibi, quem ego malo, quàm candidum; & vires facit, & cum mea re cauſa facio non ploro. Sequens ferculum fuit ſcriblita frigida, & ſupra mel caldum infuſum excellens, & Hiſpanum: Itaque de ſcriblita quidem minimum edi. De melle melius. Quæ tetigi circa cicer & lupinum, Calvæ arbitratu,

& mala ſingula, ego tamen duo ſuſtuli, & ecce in mappa adligata habeo: nam ſi aliquid muneris meo vernulæ non tulero, habebo convitium. Bene me admonet domina mea. In proſpectu habuimus urſinæ fruſtum, de quo cùm imprudens Scintilla guſtaſſet, pene inteſtina ſua vomuit. Ego contra plus libram comedi, nam ipſum aprum ſapiebat; Et ſi, inquam, urſus homuncionem comeſt, quandò magis homuncio debet urſum comeſſe? In ſumma: habuimus caſeum mollem. Et ſapam, & cochleas ſingulas, & chordæ fruſta, & epatia in catellis, & ova pileata, & rapam, & ſinapi, & catillum congiarium, pax Palamede? & in alveo circumlata ſunt oxygonia, unde quidam etiam improbiter nos pugno *ſuſtulimus*: nam pernæ miſſionem dedimus. Sed narra mihi Gai, rogo, Fortunata quare non recumbit? Quo modo noſti, illam, inquit Trimalchio, niſi argentum compoſuerit, niſi reliquias pueris diviſerit, aquam in os ſuum non conjiciet.

Atqui, reſpondit Habinnas, niſi

illa diſcumbit , ego me apocalo : & cœperat ſurgere, niſi ſigno dato Fortunata quater amplius à tota familia eſſet vocata. Venit ergo galbino ſuccta cingillo , ita ut infra cerasina appareret tunica, & periſcelides tortæ, phœcaſiaque inaurata. Tunc ſudario manus tergens , quod in collo habebat , applicat ſe illi toro in quo Scintilla Habinnæ diſcumbebat uxor, oſculataque plaudentem , Eſt te, inquit , videre ? Eò deinde perventum eſt , ut Fortunata armillas ſuas craſſiſſimas detraheret lacertis , Scintillæqne miranti oſtenderet. Ultimò etiam periſcelides reſolvit, & reticulum aureum, quem ex obruſſo eſſe dicebat.

Notavit hæc Trimalchio, juſſitque afferri omnia : & , Videtis , inquit, mulieris compedes ? Sic nos baceli deſpoliamur. Sex pondo, & ſelibram debent habere , & ipſe nihilominus habeo decem pondo armillam ex milleſimis Mercurii factam. Vltimo etiam , ne mentiri videretur, ſtateram juſſit afferri, & *ſingulorum* approbari pondus. Nec melior Scintilla ;

quæ de cervice ſua capſellam detraxit aureolam, quam Felicionem appellabat, inde duo crotalia protulit, & Fortunatæ invicem conſideranda dedit: &, Domini, inquit, mei beneficio nemo habet meliora.

Quid? inquit Habinnas, excatarizaſti me, ut tibi emerem fabam vitream, Plane, ſi filiam haberem, auriculas illi præciderem. Mulieres ſi non eſſent omnia pro luto haberemus, nunc hoc eſt caldum mejere, & frigidum potare.

Interim mulieres ſauciæ inter ſe riſerunt, ebriæque junxerunt oſcula: dum altera diligentiam Matrisfamilia jactat: altera delicias & indulgentiam viri. Dumque ſic cohærent, Habinnas furtim conſurrexit, pedeſque Fortunatæ correctos ſuper lectum immiſit. Ah, ah! illa proclamavit, aberrante tunicâ ſuper genua compoſita. Ergo in gremio Scintillæ indecens imam rubore faciem ſudario abſcondit.

Interpoſito deinde ſpatio, cum ſecundas menſas Trimalchio juſſiſſet afferri, ſuſtulerunt ſervi omnes men-

ſas, & alias attulerunt, ſcrobemque, croco & minio tinctam, ſparſerũt, & , quod nunquam ante videram, ex lapide ſpeculari pulverem tritum.

Statim Trimalchio: Poteram, inquit, hoc ferculo eſſe contentus: ſecundas enim habetis menſas; ſi quid belli habes, affer.

Interim puer Alexandrinus, qui caldam miniſtrabat, luſcinias cœpit imitari, clamante Trimalchione ſubinde, Muta. Ecce alius ludus: Servus, qui ad pedes Habinnæ ſedebat, juſſus, credo à domino ſuo, proclamavit ſubito, canora voce:

Interea medium Æneas jam claſſe tenebat
Certus iter.

Nullus ſonus unquam acidior percuſſit aures meas: nam, præter errantis barbariem, aut abjectum, aut diminutum clamorem, miſcebat Atellanicos verſus; ut tunc primum me etiam Virgilius offenderit. Laſſus tamen cùm aliquando deſiſſet, adjecit Habinnas: Et numquid didicit? Sed ego: ad Circulatores eum mit-

tendum audiebam. Itaque parem non habet, ſive muliones volet, ſive circulatores imitari: deſperatus valde ingenioſus eſt: idem ſutor eſt, idem cocus, idem piſtor, omnis Muſæ mancipium: Duo tamên vitia habet, quæ ſi non haberet, eſſet omnium numerorum: *cerritus* eſt, & ſtertit; nam quod ſtrabo eſt, non curo. Sicut Venus ſpectat, ideo nihil tacet: vix oculo mortuo unquam illum emi trecentis denariis.

Interpellavit loquentem Scintilla, &: Plane, inquit, non omnia artificia ſervi nequam narras, Agapa eſt, at curabo ſtigmam habeat.

Riſit Trimachio, &, Adcognoſco, inquit, Cappadocem: nihil ſibi defraudat, & me-Hercules laudo illum, *huic* enim nemo par *extat*: tu autem Scintilla noli zelotypa eſſe. Crede mihi, & vos novimus. Sic me ſalvum habeatis, ut ego ſic ſolebam ipſum Ammeam debatuere, ut etiam dominus ſuſpicaretur, & ideo me in villicationem relegavit. Sed tace lingua, dabo panem.

Tanquam laudatus eſſet nequiſſi-

mus ſervus lucernam de ſinu fictilem protulit, & amplius ſemihora tubicines imitatus eſt, ſuccinente. Habinna & inferius labrũ manu deprimente Ultimo, etiam in medium proceſſit, & modo arundinibus quaſſis choraulas imitatus eſt, modo lacernatus cum flagello mulionum fata egit; donec vocatum ad ſe Habinnas baſiavit, potionemque illi porrexit, &, Tanto melior, inquit, Maſſa dono tibi caligas.

Nec ullus tot malorum finis fuiſſet, niſi Epidipnis eſſet allata, turdis ſiligine, uvis paſſis, nucibuſque fartis. Inſecuta ſunt Cydonia etiam mala ſpinis confixa, ut echinos efficerent; & hæc quidem tolerabilia erant, ſi non ferculum longè monſtruoſius effeciſſet, ut vel fame perire maluiſſemus. Nam cum poſitus eſſet, ut nos putabamus, anſer altilis, circaque piſces, & omnium genera avium, inquit Trimalchio: Quidquid videtis hic poſitum, de uno corpore eſt factum.

Ego, ſcilicet homo prudentiſſimus, ſtatim intellexi quid eſſet, & reſpiciens Agamemnonem: Mirabor, in-

quam, niſi omnia iſta defricta ſunt, aut certè de luto: vidi Romæ Saturnalibus ejuſmodi cœnarum imaginem fieri.

Nec dum finieram ſermonem, cum Trimalchio ait: Ita creſcam patrimonio, non corpore, ut iſta cocus meus de porco fecit. Non poteſt eſſe pretioſior homo. Volueris, de vulva faciet piſcem, de lardo palumbum, de perna turturem, de colo ſuis gallinam; & ideo, ingenio meo, impoſitum eſt illi nomen belliſſimum: nam Dædalus vocatur: & quia bonam mentem habet, attulit illi Româ unus cultros Noricô ferrô; quos ſtatim juſſit afferri, inſpectoſque miratus eſt, & nobis poteſtatem fecit, ut mucronem ad buccam probaremus.

Subitò intraverunt duo ſervi, tanquam qui rixam *ob lorum* feciſſent; certe in *collo* adhuc amphoras habebant. Cùm ergo Trimalchio jus inter litigantes diceret, neuter ſententiam tulit decernentis, ſed alterius amphoram fuſte percuſſit.

Conſternati nos inſolentiâ ebriorum, intentavimus oculos in præ-

liantes, notavimuſque oſtrea, pectineſque è *teſtis* labentia, quæ collecta puer lance circumtùlit.

Has lauticias æquavit ingenioſus cocus; in craticula enim argentea cochleas attulit, & tremula, teterrimaque voce cantavit. Pudet referre quæ ſequuntur: inaudito enim more pueri cappillati attulerunt unguentum in argentea pelvi, pedeſque recumbentium unxerunt, cùm ante crura, pedeſque, taloſque corollis vinxiſſent. Hinc ex eodem nugnento in vinarium, atque lucernam liquatum eſt infuſum.

Jam cœperat Fortunata velle ſaltare: jam Scintilla frequentius plaudebat, quàm loquebatur. cùm Trimalchio: Permitto, inquit, Philargire, & Carrio, & ſi praſianus es famoſus, dic & Minophine contubarnali tuæ diſcùmbat.

Quid multa? penè de lectis dejecti ſumus, adeo totum triclinium familia occùpaverat. Certè ergo notavi ſuper me poſitum cocum, qui de porco anſerem fecerat, muria, condimentiſque fœtentem. Nec contentus

fuit recumbere, ſed continuò *Theſpim* Tragœdum cœpit imitari, & ſubinde dominum ſuum ſponſione provocare, Si praſinus proximis Circenſibus primam palmam.

Diffuſus hac contentione Trimalchio: Amici, inquit: & ſervi homines ſunt, & æque unum lactem biberunt, etiamſi illos malus fatus oppreſſerit: tamen me ſalvo citò aquam liberam guſtabunt. Ad ſummam, omnes illos in teſtamento meo manumitto.

Philargiro & fundum lego, & contubernalem ſuam. Carrioni quoque inſulam, & viceſimam, & lectum ſtratum, Nam Fortunatam meam hæredem facio, & commendo illam omnibus amicis meis: & hæc omnia publico ideo, ut familia mea jam nunc ſic me amet, tanquam mortuum.

Gratias agere omnes indulgentiæ cœperant domini, cum ille oblitus nugarum exemplar teſtamenti juſſit afferri, & totum à primo ad ultimum, ingemiſcente familia, recitavit. Reſpiciens deinde Habinnam: Quid dicis, inquit, amice cariſſime?

ædificas monumentum meum, quemadmodum te juſſi? Valde te rogo, ut ſecundum pedes ſtatuæ meæ catellam *fingas*, & coronas, & unguenta, & peractas omnes pugnas, ut mihi contingat tuo beneficio poſt mortem vivere. Præterea, ut ſint in fronte pedes centum: in agrum pedes ducenti. Omne genus etiam pomorum volo ſit circa cineres meos, & vinearum largiter. Valde enim falſum eſt, vivo quidem domos cultas eſſe: non curari eas, ubi diutius nobis habitandum eſt, & ideo ante omnia adjici volo.

HOC MONUMENTUM HEREDEM NON SEQUATUR.

Cæterum erit mihi curæ, ut teſtamento caveam, ne mortuus injuriam accipiam: præponam enim unum ex libertis ſepulchro meo, cuſtodiæ cauſâ, ne in monumentum menm populus cacatum currat. Te rogo, ut naves etiam monumenti mei facias plenis velis euntes: & me in tribunali ſedentem prætextatum, cum anulis aureis quinque, & nummos in publico de ſacculo effundentem, ſcis

enim, quod epulum dedi, et binos denarios: facies, ſi tibi videtur, & triclinia: facies & totum populum ſibi ſuaviter facientem. Ad dexteram meam pones ſtatuam Fortunatæ meæ columbam tenentem: & catellam cingulo alligatam ducat: & Cicaronem meum: & amphoras copioſas, gypſatas, ne effluat vinum: & unam licet fractam ſculpas, & ſuper eam puerum plorantem: horologium in medio, ut quiſquis horas inſpiciet, velit, nolit, nomen meum legat. Inſcriptio quoque vide diligenter ſi hæc ſatis idonea tibi videtur.

C. POMPEJUS TRIMALCHIO
MŒCENATIANUS
HIC REQUIESCIT,
HUIC SEUIRATUS ABSENTI DECRETUS EST.
CUM POSSET IN OMNIBUS DECURIIS, ESSE TAMEN NOLUIT;
PIUS, FORSIS, FIDELIS.
EX PARVO CREVIT:
SESTERT. RELIQ. TRECENTIES,
NEC VNQUAM PHILOSOPHUM AUDIVIT.
VALE ET TU.

Hæc

Hæc ut dixit Trimalchio, flere cœpit ubertim; flebat & Fortunata, flebat & Habinnas; tota denique familia, tanquam in funus rogata, lamentatione triclinium implevit. Imò jam cœperam etiam ego plorare, cum Trimalchio: Ergo, inquit, cùm ſciamus nos morituros eſſe, quare non vivamus? Sic vos felices videam, conjiciamus nos in balneum, meo periculo non pœnitebit: Sic calet tanquam furnus.

Verò, verò, inquit Habinnas, de una die duas facere nihil *metuo*; nudiſque conſurrexit pedibus, & Trimalchionem gaudentem ſubſequi.

Ego reſpiciens ad Aſcylton: Quid cogitas? inquam; ego enim ſi videro balneum, ſtatim expirabo.

Abſentemur, ait ille, & dum illi balneum petunt, nos in turba exeamus.

Cum hæc placuiſſent, ducente per porticum Gitone, ad januam venimus: ubi canis catenarius tanto nos tumultu excepit, ut Aſcyltos etiam in piſcinam ceciderit: nec non ego quoque ebrius, qui etiam pictum timue-

ram Canem, dum natanti opem fero, in eundem gurgitem tractus ſum. Servavit nos tamen Atrienſis, qui interventu ſuo, & canem placavit, & nos trementes extraxit in ſiccum. Et Giton quidem, jam dudum ſe ratione acutiſſima redemerat à cane; quiquid enim à nobis acceperat de cœna latranti ſparſerat, at ille evocatus cibo furorem ſuppreſſerat.

Cæterùm cùm algentes utique petiſſemus ab Atrienſe, ut nos extra januam emitteret: Erras, inquit ſi putas te exire hac poſſe, qua veniſti. Nemo unquam Convivarũ per eandem januam emiſſus eſt; alia intrant, alia exeunt.

Quid faciamus? homines miſerrimi, & novi generis labyrintho incluſi, quibus lavari jam cœperat notum eſſe. Ultro ergo rogamus ut nos ad balneum duceret: projectiſque veſtimentis, quæ Giton in aditu ſiccare cæpit, balneum intravimus, anguſtum ſcilicet, & ciſternæ frigidariæ ſimile, in qua Trimalchio *nudus* ſtabat, ac ne ſic quidem putidiſſimam *ejus* actionem *nobis* licuit effugere: *dice-*

bat nihil melius eſſe, quàm ſine turba lavari. Et eo loco ipſo aliquando piſtrinum fuiſſe. Deinde, ut laſſatus conſedit, invitatus balnei ſono diduxit uſque ad camaram os ebrium, & cœpit Menecratis cantica lacerare, ſicut illi dicebant, qui linguam ejus intelligebant.

Cæteri Convivæ circa labrum manibus nexis currebant, & gingiliſmo ingenti clamore exſonabant: alii autem, aut reſtrictis manibus annulos de pavimento conabantur tollere: aut poſito genu cervices poſt terga flectere, & pedũ extremos pollices tangere.

Nos, dum alii ſibi ludos faciunt, in ſolio, quod Trimalchioni 1 *pyriabatur* deſcendimus. Inde, ebrietate diſcuſſa, in aliud triclinium deducti ſumus, ubi Fortunata diſpoſuerat lauticias; ita ut ſupra lucernas, æneoloſque piſcatores notaverim: & menſas totas argenteas, caliceſque circa fictiles inauratos: & vinum in conſpectu ſacco defluens. Tum Trimalchio: Amici, inquit, hodie ſervus

1 *Pyriabatur*) Idem ac fomentabatur. *Pyriare* græc. πῦρ, ignis.

meus barbatoriam facit, homo præfiſcini, frugi, & mi carus. Itaque tingomenas faciamus, & uſque in lucem cœnemus.

Hæc dicente eo gallus gallinaceus cantavit, qua voce confuſus Trimalchio vinum ſub menſa juſſit effundi, lucernaſque etiam mero ſpargi; imo annulũ trajecit in dexteram manum, &, Non ſine cauſa, inquit, hic buccino ſignum didit; nam, aut incendium oportet fiat, aut aliquis in vicinia animam abjiciet. Longè à nobis; itaque quiſquis hunc indicem attulerit corollarium accipiet.

Dicto citius de vicinia gallus allatus eſt, quem Trimalchio juſſit, ut ahenô coctus fieret. Laceratus igitur ab illo doctiſſimo coco, qui paulo ante de porco aves, piſceſque fecerat, in cacabum eſt conjectus; dumque Dædalus potionem ferventiſſimam haurit, Fortunata molabuxea piper trivit.

Sumptis igitur Matteis, reſpiciens ad familliam Trimalchio: Quid vos, inquit, adhuc non cœnaſtis? abite, ut alii veniant ad officium.

Subiit igitur alia claſſis, & illi

quidem exclamavere. Vale Gaj, hi autem, Ave Gaj.

Hinc primùm hilaritas noſtra turbata eſt; nam cùm puer non inſpecioſus inter novos intraſſet miniſtros, invaſit eum Trimalchio, & oſculari diutius cœpit. Itaque Fortunata, ut ex æquo jus firmum approbaret, maledicere Trimalchionem cœpit, & purgamentum, dedecuſque prædicare, qui non contineret libidinem ſuam. Ultimò etiam adjecit Canis.

Trimalchio contrà confuſus, offenſus convitio calicem in faciem Fortunatæ immiſit. Illa tanquam oculum perdidiſſet exclamavit, nanuſque trementes ad faciem ſuam admovit.

Conſternata eſt etiam Scintilla, trepidantemque ſinu ſuo texit: imo puer quoque officioſus urceolum frigidum ad malam ejus admovit, ſuper quem incumbens Fortunata gemere, ac flere cœpit.

Contra Trimalchio: Quid enim, iuquit, ambubaja *nunc* me miſit? ſi de mactra illam ſuſtuli: hominem inter

homines feci? at inflat ſe tanquam rana, & in ſinum ſuum conſpuit; codex, non mulier, Sed hic, qui in pergula natus eſt, ædes non ſomniat. Ita Genium meum propitium habeam, curabo domata ſit Caſſandra caligaria. Et ego, homo dupondiarius, ſeſtertium centies accipere potui. Scis tu me non mentiri. Agatho unguentarius heri proxime ſeduxit me, & Suadeo, inquit, non patiaris genus tuum interire. Aſt ego, dum bona huic ago, & nolo videri levis, ipſe mihi aſciam in crus impegi. Rectè curabo me unguibus quæras: & ut depræſentiarum intelligas quid tibi feceris: Habinna, nolo ſtatuam ejus in monumento meo ponas, ne mortuus quidem lites habeam. Imo, ut ſciat me poſſe malum dare, nolo, me mortuum baſiet.

Poſt hoc fulmen Habinnas rogare cœpit, ut jam deſineret iraſci: &, Nemo, inquit, noſtrûm non peccat. Homines ſumus non Dii. Idem & Scintilla flens dixit; ac per Genium ejus, Gajum appellando, rogare cœpit, ut effrangeretur.

Non tenuit ultra lacrymas Trimalchio, & Rogo, inquit, Habinna ſic peculium tuum fruniſcaris, ſi quid perperam feci, in faciem meam inſpue. Puerum baſiavi frugaliſſimum, non propter formam, ſed quia frugi eſt; decem partes dicit: librum ab oculo legit: pretium ſibi de diariis fecit: artiſellium de ſuo paravit, & duas trullas. Non eſt dignus, quem in oculis feram? ſed Fortunata vetat. Ita tibi videtur fulcipedia? Suadeo bonum tuum concoquas milva, & me non facias ringentem, amaſiuncula; *alioquin* experieris cerebrum meum. Noſti me, quod ſemel deſtinavi clavo trabali fixum eſt. Sed vivorum meminerimus.

Vos rogo amici, ut vobis ſuaviter ſit; nam ego quoque tam fui, quàm vos eſtis, ſed virtute mea ad hoc perveni. Corcillum eſt quod homines facit, cætera quiſquilia omnia. Bene emo, bene vendo: alius alia vobis dicet; felicitate diſſilio. Tu autem ſtertera, etiamnum ploras? jam cu-rabo fatum tuum plores.

Sed, ut cœperam dicere, a nanc

me fortunam frugalitas mea perduxit. Tam magnus ex Aſia veni, quàm hic candelabrus eſt : ad ſummam, quotidie me ſolebam ad illum metiri,& ut celerius roſtrum barbatum haberem, labra de lucerna ungebam. Tamen ad delicias femina ipſimi Domino annos quatuordecim fui; nec turpe eſt quod Dominus jubet.ego tamen,& ipſi meæ Dominæ ſatisfaciebam.Scitis quid dicam. Taceo quia non ſum de glorioſis. Cæterùm , quemadmodum Di volunt, dominus in domo factus ſum; & ecce cœpi ipſimi cerebellum. Quid multa ? cohæredem me Cæſari fecit, & accepi patrimonium laticlavium. Nemini tamen nihil ſatis eſt : concupivi negotiari. Ne multis vos morer, quinque naves ædificavi: oneravi vinum , & tunc erat auro contra : miſi Romam. Putares me hoc juſſiſſe : omnes naves naufragarunt. Factum, non fabula : una die Neptunus trecenties ſeſtertium devoravit. Putatis me defeciſſe? non,me- Hercules;mi hæc jactura guſtui fuit ; tanquam nihil faci; alteras feci majores, & meliores, & -liciores : ut nemo non me virum

fortem diceret. Scis, magna navis magnam fortitudinem habet. Oneravi rurſus vinum, lardum, fabam, ſeplaſiaria, mancipia. Hoc loco Fortunata rem piam fecit, omne enim aurum ſuum, omnia veſtimenta vendidit, & mi centum aureos in manu poſuit: hoc fuit peculii mei fermentum. Cito fit quod Dii volunt. Uno curſu centies ſeſtertium corrotundavi. Statim redemi fundos omnes, qui patroni mei fuerant; ædifico domum. Venalitia coëmo jumenta; quidquid tangebam creſcebat tanquam favus. Poſtquam cœpi plus habere, quàm tota patria mea habet, manum de tabula, ſuſtuli me de negotiatione, & cœpi libertos fenerare.

Et ſanè nolente me negotium meum agere, exoravit Mathematicus, qui venerat forte in coloniam noſtram, Græculus, Serapa nomine, Conſiliator Deorum. Hic mihi dixit etiam ea, quæ oblitus eram, ab acia & acu mi omnia expoſuit: inteſtina mea noverat, *& mihi dixiſſet*, quid pridie cœnaveram. Putaſſes illum ſemper mecum habitaſſe.

Rogo Habinna, puto interfuiſti: tu dominâ tuam de rebus illis feciſti: tu parum felix in amicis es: nemo unquam tibi parem gratiam refert: tu latifundia poſſides: tu viperam ſub ala nutricas. Et cur vobis non dixerim, etiam nunc mi reſtare vitæ annos triginta, & menſes quatuor, & dies duos? præterea citò accipiam hæreditatem.

Hæc mihi dixit Fatus meus. Quod ſi contigerit fundos Apuliæ jungere, ſatis *dives* pervenero. Interim, dum Mercurius vigilat, ædificavi hanc domum: ut ſcitis caſa erat, nunc Templum eſt; habet quatuor cœnationes, cubicula viginti, porticus marmoratas duas, ſuſum cellationem, cubiculum in quo ipſe dormio, viperæ hujus ſeſſorium, hoſtiarii cellam perbonam, hoſpitium M hoſpites capit. Ad ſummam, Scaurus, cum huc venit, nuſquam mavoluit hoſpitari, & habet ad mare paternum hoſpitium: & multa alia ſunt, quæ ſtatim vobis oſtendam. Credite mihi: aſſem habeas, aſſem valeas: habes, habeberis, Sic amicus veſter, qui fuit rana, nunc eſt Rex.

Interim, Stiche, profer vitalia, in quibus volo me efferri. Profer & unguentum, & ex illa amphora guſtum, ex quo jubeo lavari oſſa mea.

Non eſt moratus Stichus, ſed & ſtragulam albam, & prætextam in triclinium attulit, juſſitque nos tentare an bonis lanis eſſent confectæ. Tum ſubridens: Vide tu, inquit Stiche ne iſta mures tangant, aut tineæ; alioquin te vivum comburam; ego glorioſus volo efferri, ut totus mihi populus bene imprecetur.

Statim ampullam nardi aperuit, omneſque nos unxit: & Spero, inquit futurum, ut æque me mortuum juvet, tanquam vivum. Vinum quidem in vinarium juſſit infundi: &, Putate vos, ait, ad parentalia mea invitatos eſſe.

Ibat res ad ſummam nauſeam, cum Trimalchio ebrietate turpiſſima gravis, novum acroama, Cornicines in triclinium juſſit adduci, fultuſque cervicalibus multis extendit ſe ſupra torum extremum: & fingite me, inquit, mortuum eſſe: dicite aliquid belli.

Conſonuere Cornicines funebri ſtrepitu. Unus præcipuè ſervus Libitinarij illius, qui inter hos honeſtiſſimus erat, tam valde intonuit, ut totam concitaret viciniam. Itaque Vigiles, qui cuſtodiebant viciniam, rati ardere Trimalchionis domum, effregerunt januam ſubitò, & cum aqua, ſecuribuſque tumultuari, ſuo jure, cœperunt. Nos, occaſionem opportuniſſimam nacti, Agamemnoni verba dedimus, raptimque tam plane, quàm ex incendio, fugimus.

FAX nulla in præſidio erat, quæ iter aperiret errantibus, nec ſilentium noctis jam mediæ promittebat occurrentium lumen. Accedebat huc ebritas & imprudentia locorum, etiam interdiu obſcura. Itaque cùm hora penè tota, per omnes ſcrupos, *glarearumque* eminentium fragmenta, traxiſſemus cruentos pedes, tandem expliciti acumine Gitonis ſumus. Prudens enim pridiè, cum luce etiam clara timeret errorem, omnes pilas columnaſque notaverat, certaque liniamenta evicerunt ſpiſſiſſimam noctem

ctem, & notabili candore oſtenderunt errantibus viam. Quamvis non minus ſudoris habuimus etiam poſtquam ad ſtabulum pervenimus. Anus etiam ipſa inter diverſitores diutius ingurgitata, ne ignem quidem admotum ſenſiſſet: & forſitan pernoctaſſemus in limine, ni tabellarius Trimalchionis interveniſſet *decem* vehiculis dives. Non diu ergo tumultuatus ſtabuli januam effregit, & nos per eandem feneſtram admiſit.

1 *Cubiculum intratus cum fratre lectum petii; & opiparè epulatus, ardenſque tentigine, me totum* 2 *voluptatibus ingurgitaui.*

Qualis nox fuit illa, Dij, Deæque!
Quàm mollis torus! hæſimus calentes.
Et transfudimus hinc & hinc labellis
Errantes animas. Valete curæ!
Mortalis ego ſic perire cœpi.

Sine cauſà gratulor mihi: Nam

1 *Cubiculum intratus*] Id. p. 170. *ſine Gitone cubiculum intravi*,

2 *Voluptatibus ingurgitavi*] Id. p. 96. *citra ſummam voluptatem me ingurgitavi*

cùm ſolutus mero amiſiſſem ebrias manus, Aſcyltos, omnis injuriæ inventor, ſubduxit mihi nocte puerum, & in lectum tranſtulit ſuum; volutatuſque liberius cum fratre non ſuo, ſive non ſentiente injuriam, ſive diſſimulante, indormivit alienis amplexibus oblitus juris humani. Itaque ego experrectus pertrectavi gaudio diſpoliatum torum; ſi qua eſt amantibus fides, ego dubitavi, an utrumque trajicerem gladio, ſomnumque morti jungerem. Tutius demum ſecutus conſilium, Gitona quidem verberibus excitavi; Aſcylton autem truci intuens vultu: quoniam, inquam, fidem, *ſceleſte*, violaſti, & communem amicitiam, res tuas ocius tolle, & alium locum, quem polluas, quære.

Non repugnavit ille, ſed poſtquam optima fide partiti manubias ſumus: Age inquit, nunc & puerum dividamus.

Jocari putabam diſcedentem; at ille gladium parricidali manu ſtrinxit, &, Non frueris, inquit, hac præda, ſuper quam ſolus incumbis. Partem

meam neceſſe eſt, vel hoc gladio contentus abſcindam. Idem ego ex altera parte feci; &, intorto circa brachium pallio, compoſui ad præliandum gradum.

Inter hanc furioſorum dementiam infeliſſimus puer tangebat utriuſque genua cum fletu, petebatque ſuppliciter, ne Thebanum par humilis taberna ſpectaret neve ſanguine mutuo pollueremus familiaritatis cariſſimæ ſacra. Quod ſi utique, proclamabat, facinore opus eſt, *nudum* ecce jugulum; convertite huc manus, imprimite mucrones: Ego mori debeo, qui amicitiæ ſacramentum delevi.

Inhibuimus ferrum poſt has preces: & prior Aſcyltos, Ego, inquit, finem diſcordiæ imponam. Puer ipſe, quem vult, ſequatur, ut ſit illi ſaltem in eligendo fratre ſalva libertas.

Ego, *qui* vetuſtiſſimam conſuetudinem putabam in ſanguinis pignus tranſiiſſe, nihil timui, imò conditionem præcipiti feſtinatione rapui, commiſique judici litem: qui ne deliberavit quidem, ut videretur cunctatus, verùm ſtatim, ab extrema parte verbi

conſurrexit, fratremque Aſcylton elegit.

Fulminatus hac pronuntiatione, ſicut eram ſine gladio, in lectulum decidi, & attuliſſem mihi damnatas manus, ſi non inimici victoriæ iuvidiſſem.

Egreditur ſuperbus cum præmio Aſcytos, & paulò antè cariſſimum ſibi commilitonem, fortunæque etiam ſimilitudine parem, in loco peregrino deſtituit abjectum.

Nomen amicitiæ, ſi quatenus expedit, hæret,
Calculus in tabula ut *mobile ducit opus.*
Cùm Fortuna manet, vultum ſervatis amici,
Cùm cecidit, turpi vertitis ora fuga.
Grex agit in ſcæna mimum, Pater ille vocatur,
Filius hic, nomen Divitis ille tenet:
Mox ubi ridendas incluſit pagina partes,
Vera redit facies, aſſimulata *perit.*

Nec diu tamen lachrymis indulſi, ſed veritus ne Menelaus etiam Anteſ-

cholanus, inter cætera mala, ſolum me in diverſorio inveniret, collegi ſarcinulas, locumque ſecretum, & proximum littori mœſtus conduxi. Ibi triduo incluſus, redeunte in animum ſolitudine, atque contemptu, verberabam ægrum planctibus pectus, & inter tot altiſſimos gemitus frequenter etiam proclamabam: Ergo me non ruinâ terra potuit haurire? non iratum etiam innocentibus mare? Hoſpitem occidi, Aufugi judicium, arenæ impoſui; ut inter audaciæ nomina mendicus, exul, in diverſorio Græcæ urbis jacerem deſertus? Et quis mihi hanc ſolitudinem impoſuit? Adoleſcens omni libidine impurus, & ſua quoque confeſſione dignus exitio: ſtupro liber, ſtupro ingenuus, cujus anni ad teſſeram venerunt, quem tanquam puellam conduxit etiam, qui virum putavit. Quid ille alter? ô Dii, qui, *eô die, quô* togam virilem, ſtolam ſumpſit; qui ne vir eſſet a matre perſuaſus eſt; qui opus muliebre in ergaſtulo fecit; qui poſt-quam conturbavit, & libidinis ſuæ ſolum vertit, reliquit veteris amicitiæ nomen, &

proh pudor! tanquam mulier ſecutuleïa, unius noctis tactu omnia vendidit? Jacent nunc amatores obligati noctibus totis, & forſitan mutuis libidinibus attriti derident ſolitudinem meam? ſed non impunè. Nam, aut vir ego, liberque non ſum, aut noxio ſanguine parentabo injuriæ meæ.

Hæc locutus gladio latus cingor, &, ne infirmitas militiam perderet, largioribus cibis excito vires, mox in publicum proſilio, furentiſque more omnes circumeo porticus. Sed dum attonito vultu efferatoque nil aliud quam cædem & ſanguinem cogito, frequentiuſque manum ad capulum, quem devoveram, refero, notavit me miles, ſive ille planus fuit, ſive nocturnus graſſator: &, Quid tu, inquit, Commilito, ex qua legione es, aut cujus centuriæ? Cùm conſtantiſſimè & Centurionẽ & legionem eſſem ementitus: Age ergo, inquit ille, in exercitu veſtro phæcaſiati milites ambulant? Cùm deinde vultu, atque ipſa trepidatione mendaciũ prodidiſſẽ, ponere juſſit arma, & malo cavere. Deſpoliatus ergo, imo præciſa ultione, retro

ad diverſorium tendo, paulatimque, temeritate laxata, cœpi graſſatoris audaciæ gratias agere.

Interim mihi 1 *arduum erat* 2 *amorem vendictæ ſuperare, & mediam noctem anxius conſumpſi, ſed triſtitiæ ſublevandæ, injuriæque propellandæ cauſâ egreſſus diluculo,* 3 *omnes circuivi porticus, &* in Pinacothecam perveni vario genere tabularum mirabilem: nam & Zeuxidos manus vidi nondum vetuſtatis injuria victas; & Protogenis rudimenta cum ipſius naturæ veritate certantia, non ſine quodam horrore tractavi. Jam verò Apellis, quam Græci *Monochromaton* appellant, etiam adoravi. Tanta enim ſubtilitate extremitates imaginum erant ad ſimilitudinem præciſæ, ut crederes etiam animorum eſſe picturam.

Hinc aquila ferebat cœlo ſublimis deum. Illinc candidus Hylas repellebat improbam Naïada. Damnabat

1 *Arduum*] Idem p. 97.

2 *Amorem vindictæ*] p. 154. *vindictæ actus amore.*

3 Idem p. 91. *omnes circumeo porticus.*

Apollo noxias manus, lyramque reſolutam modò nato flore *coronabat.*

Inter quos etiam pictorum amantium vultus; tanquam in ſolitudine exclamavi: ergo amor etiam Deos tangit; Jupiter in cœlo ſuo non invenit quod eligeret, & peccaturus in terris, nemini tamen injuriam fecit. Hylam Nympha prædata imperaſſet amori ſuo, ſi venturum ad interdictum Herculem crediſſet, Apollo pueri umbram revocavit in florem, & omnes fabulœ quoque habuerunt ſine æmulo complexus. Aſt ego in ſocietatem recepi hoſpitem Lycurgo crudeliorem.

Ecce autem, ego dum cum ventis litigo, intravit pinacothecam ſenex canus, exercitati vultus, & qui videretur neſcio quid magnum promittere; ſed cultu non proinde ſpecioſus, ut facilè appareret, eum ex hac nota literatorum eſſe, quos odiſſe divites ſolent. Is ergo ad latus conſtitit meum &, Ego inquit, Poëta ſum, & ut ſpero non humillimi ſpiritus, ſi modò coronis aliquid credendum eſt, quas etiam ad imperitos deferre gratia ſolet.

Quare ergo, inquam tam malè veſtitus es?

Propter hoc ipſum ait. Amor ingenii neminem unquam divitem fecit.

Qui pelago credit, magno ſe fenore tollit;
Qui pugnas & caſtra petit, præcingitur auro;
Vilis adulator picto jacet ebrius oſtro;
Et qui ſollicitat nuptas, ad præmia peccat.
Sola pruinoſis horret Facundia pannis,
Atque inopi lingua deſertas invocat artes.

Non dubio ita eſt, ſi quis vitiorum omnium inimicus, rectum iter vitæ cœpit inſiſtere, primùm propter morum differentiam odium habet (quis enim poteſt probare diverſa?) deinde, qui ſolas exſtruere divitias curant, nihil volunt inter homines melius credi, quàm quod ipſi tenent. Jactantur itaque, quacumque ratione poſſũt, litterarum amatóres, ut videan-

N v

tur illi quoque infra pecuniam poſiti.

1 Neſcio, *inquam*, quomodo bonæ mentis ſoror ſit paupertas; *& ſuſpirabam. Meritò, inquit,* 1 *Senex ſortem doles Litteratorum.*

Non illud, inquam, ſuſpiriorum materia, dolendi mihi altera cauſa eſt; & longè gravior: ſimulque, ut propenſio humana alienis auribus 2 *proprios dolores deponit, fortunam meam illi* 3 *expoſui, imprimiſque Aſcylti perfidiam* 4 *exageraui: proclamans inter tot gemitus;* vellem tam innocens eſſet frugalitalis meæ hoſtis, ut deliniri poſſet; nunc veteranus eſt latro, & ipſis lenonibus doctior.

Viſus ego Seni ingenuus me ſolari cepit; utque triſtitiam leniret meam quid ſibi in amoribus olim contigerat narravit.

1. *Senex*] i. e. Eumolpus, ut ſuprà p. 93.
2 *propenſio humana*] ſic p. 133 *vitium generis humani.*
3 p. 116. *Raptim cauſas odiorum exponit.*
4. Querelas Encolpi propter hanc perfidiam lege p. 90. & ibidem invenies hæc verba: *inter tot altiſſimos gemitus frequenter proclamabā.*

In Aſiam cùm à Quæſtore eſſem ſtipendio eductus, hoſpitium Pergami accepi: ubi cùm libenter habitarem, non ſolùm propter cultum ædicularum, ſed etiam propter hoſpitis formoſiſſimum filium, excogitavi rationem, qua non eſſem patrifamiliæ ſuſpectus amator. Quotieſcumque enim in convivio de uſu formoſorum mentio facta eſt, tam vehementer excandui, tam ſevera triſtitia violari aures meas obſcœno ſermone dolui, ut me, Mater præcipuè, tanquam unum ex Philoſophis intueretur. Jam ergo cœperam ephebum in gymnaſium deducere: ego ſtudia ejus ordinare; ego docere ac præcipere, ne quis prædator corporis admitteretur in domum.

Fortè cùm in triclinio jaceremus, quia dies ſolemnis ludum arctaverat, pigritiamque recedendi impoſuerat, hilaritas longior, ferè circa mediam noctem intellexi puerum vigilare. Itaque timidiſſimo murmure votum feci: &, Domina, inquam, Venus, ſi ego hunc puerum baſiavero, ita ut ille non ſentiat; cras illi par columbarum donabo.

Auditô voluptatis pretiô, puer ſtertere cœpit. Itaque aggreſſus ſimulantem aliquot baſiolis invaſi. Contentus hoc principio, benè manè ſurrexi, electumque par columbarum attuli expectanti, ac me voto exſolvi. Proxima nocte, cùm idem liceret, mutavi optionem: &, Si hunc, inquam, tractavero improba manu, & ille non ſenſerit, gallos gallinaceos pugnaciſſimos duos donabo patienti. Ad hoc votum Ephebus ultro ſe admovit, &, puto, vereri cœpit ne ego obdormiſſem. Indulſi ergo ſollicito, totoque corpore citra ſummam voluptatem me ingurgitavi. Deinde, ut dies venit, attuli gaudenti quidquid promiſeram. Ut tertia nox licentiam dedit, conſurrexi ad aurem malè dormientis: Dii, inquam, immortales! ſi ego huic dormienti abſtulero coïtum plenum & optabilem, pro hac felicitate cras puero aſturconem Macedonicum optimum donabo, cum hac tamen exceptione, ſi ille non ſenſerit. Nunquam altiore ſomno Ephebus obdormivit. Itaque primùm implevi lactentibus papillis manus, mox baſio inhæſi, dein-

deinde in unum omnia vota conjunxi. Manè ſedere in cubiculo cœpit, atque expectare conſuetudinem meam. Scis quantò facilius ſit columbas, galloſque gallinaceos emere, quàm aſturconem: & præter hoc etiam timebam, ne tam grande munus ſuſpectam faceret humanitatem meam. Ergo aliquot horis ſpatiatus, in hoſpitium reverti, nihilque aliud quàm puerum baſiavi: At ille circumſpiciens, ut cervicem meam junxit amplexui, Rogo, inquit, Domine, ubi eſt aſturco?

Difficultas, inquam, elegantem nanciſci munus differre coëgit, ſed intrà paucos dies promiſſis ſtabo. Quid hoc ſibi vellet 1 ſcitè intellexit Ephebus, & motus internos prodidit vultus.

Cùm ob hanc offenſam præcluſiſſem mihi aditum, quem feceram, iterum ad licentiam redii. Interpoſitis enim paucis diebus, cùm ſimilis nos caſus in eandem fortunam retuliſſet, ut intellexi ſtertere patrem, rogare cœpi Ephebum, ut reverteretur in gratiam mecum, id eſt, ut pateretur

1. *Scitè*] Idem p. 64.

ſatisfieri ſibi, & cætera, quæ libido diſtenta dictat. At ille planè iratus, nihil aliud dicebat, niſi hoc, Aut dormi, aut ego jam dicam patri. Nihil eſt tam arduum, quod non improbitas extorqueat. Dum dicit, Patrem excitabo, irrepſi tamen, & malè repugnanti gaudium extorſi. At ille, non indelectatus nequitia mea, poſtquam diu queſtus eſt, deceptum ſe, & deriſum, traductumque inter condiſcipulos, quibus jactaſſet cenſum meum. Videris tamen, inquit, non ero tui ſimilis. Si quid vis, fac iterum. Ego verò depoſita omni offenſa, cum puero in gratiam redii, uſuſque beneficio ejus, in ſomnum delapſus ſum. Sed non fuit contentus iteratione Ephebus plenæ maturitatis, & annis ad patiendum geſtientibus. Itaque excitavit me ſopitum. Et, Numquid vis? inquit. Et non planè jam moleſtum erat munus. Utcumque igitur inter anhelitus ſudoreſque tritus, quod voluerat, accepit, rurſuſque in ſommum decidi gaudio laſſus. Interpoſita minus hora, pungere me manu cœpit, & dicere: Quare non facimus? Tum ego toties

excitatus, planè vehementer excaudui, & reddidi illi voces ſuas: Aut dormi, aut ego jam Patri dicam.

Erectus his ſermonibus, conſulere prudentiorem cœpi ætates tabularum, & quædam argumenta mihi obſcura, ſimulque cauſam deſidiæ præſentis excutere, cur pulcherrimæ artes periiſſent, inter quas Pictura ne minimum quidem ſui veſtigium reliquiſſet. Tum ille, Pecuniæ, inquit, cupiditas hæc tropica inſtituit. Priſcis enim temporibus, cùm adhuc nuda virtus placeret, vigebant artes ingenuæ; ſummumque certamen inter homines erat, ne quid profuturum ſæculis diù lateret. Itaque, *argillâ* omnium herbarum ſuccos Democritus expreſſit: & ne lapidum virgultorumque vis lateret, ætatem inter experimenta conſumpſit. Eudoxus quidem iu cacumine excelſiſſimi montis conſenuit, ut aſtrorum cœlique motus deprehenderet: & Chriſippus, ut ad inventionem ſufficeret, ter helleboro animum deterſit.

Verùm, ut ad plaſtas convertar, Lyſippum, ſtatuæ unius lineamentis in-

hærentem, inopia extinxit: & Myron, qui penè hominum animas, ferarumque ære comprehenderat, non invenit hæredem. At nos vino ſcortiſque demerſi, ne partas quidem artes audemus cognoſcere; ſed accuſatores antiquitatis, vitia tantùm docemus, & diſcimus. Ubi eſt Dialectica? Ubi Aſtronomia? Ubi Sapientiæ conſultiſſima via? Quis unquam venit in Templum, & votum fecit, ſi ad Eloquentiam perveniſſet? Quis, ſi Philoloſophiæ fontem inveniſſet? ac ne bonam quidem mentem, aut valetudinem petunt: ſed ſtatim, antequam limen Capitolij tangunt, alius donum promittit, ſi propinquum divitem extulerit: alius ſi theſaurum effoderit: alius, ſi ad trecenties H-S ſalvus pervenerit. Ipſe Senatus, recti bonique præceptor, mille pondo auri Capitolio promittere ſolet: & ne quis dubitet pecuniam concupiſcere, Jovem quoque peculiô exorat. Noli ergo mirari, ſi Pictura defecit, cùm omnibus Dijs hominibuſque formoſior videatur maſſa auri, quàm quidquid Apelles, Phidiaſve, Græculi deli-

rantes, fecerunt. Sed video totum te in illa hærere tabula, quæ Trojæ haloſin oſtendit: itaque conabor opus verſibus pandere.

IAM decuma mœſtos inter ancipites metus
Phrygas obſidebat meſſis, & vatis fides
Calchantis atrô dubia pendebat metu:
Cùm, Delio profante, caſi vertices
Idæ trahuntur, ſciſſaque in molem cadunt
Robora, minacem quæ figurarent equum
Aperitur ingens cloſtrum, & obducti ſpecus,
Qui caſtra caperent. Hûc decenni prælio
Irata virtus abditur: ſtipant graves
Equi receſſus Danaï, & in voto latent.
O Patria! pulſas mille credidimus rates,
Solumque bello liberum: hoc titulus fero
Inciſus, hoc ad fata compoſitus Sinon
Firmabat, & mendatium in damnum potens.

Iam turba portis libera, ac bello carens
In vota properant: fletibus manant genæ,
Mentiſque pavidæ gaudium lachrymas habet,
Quas metus abegit, jamque Neptuno ſacer,
Crinem ſolutus, omne Lacoon replet
Clamore vulgus; mox reducta cuſpide
Vterum notavit: fata ſed tardant manus,
Ictuſque reſilit, & dolis addit fidem.
Iterum tamen confirmat invalidam manum,
Altaque bipenni latera pertentat. Fremit
Captiva pubes intus, & dum murmurat,
Roborea moles ſpirat alieno metu.
Ibat juventus capta, dum Trojam capit,
Bellumque totum fraude ducebat nova.
Ecce alia monſtra. Celſa quà Tenedos mare
Dorſo repellit, tumida conſurgunt freta,
Vndaque reſultat ſciſſa tranquillo minor.

Qualis ſilenti nocte remorum ſonus
Longe refertur, cùm premunt claſſes mare,
Pulſumque marmor abiete impoſita gemit.
Reſpicimus angues: orbibus geminis ferunt
Ad ſaxa fluctus: tumida quorum pectora,
Rates ut altæ, lateribus ſpumas agunt:
Dant caudæ ſonitum: liberæ ponto jubæ
Corruſcant *luminibus, fulmineum jubar*
Incendit æquor, ſibiliſque undæ tremunt.
Stupuere mentes. Infulis ſtabant Sacri
Phrygioque cultu gemina nati pignora
Laocoonte, quos repentè tergoribus ligant
Angues coruſci: parvulas illi manus
Ad ora referunt: neuter auxilio ſibi,
Vterque fratri tranſtulit pias vices,
Morſque ipſa miſeros mutuo perdit metu.
Accumulat ecce liberûm funus parens,
Infirmus auxiliator, invadunt virum
Iam morte paſti, membraque ad terram trahunt.
Iacet ſacerdos inter aras victima,

Terramque plangit. Sic profanatis ſacris,
Peritura Troja perdidit primùm Deos.
Iam plenà Phœbe candidum extulerat jubar,
Minora ducens aſtra radianti face,
Cum inter ſepultos Priamidas nocte & mero
Danai relaxant cloſtra, & effundunt viros.
Temptant in armis ſe duces, ceu uti ſolet
Duro remiſſus Theſſali quadrupes jugo
Cervicem, & altas quatere ad excurſum jubas.
Gladios retractant, commovent orbes manu,
Bellumque ſumunt. Hîc graves alius mero
Obtruncat, & continuat in noctem *ultimam*
Somnos: ab aris alius accendit faces,
Contraque Troas invocat Trojæ ſacra.

Ex his, qui in porticibus ſpatiabantur, lapides in Eumolpum miſerunt. At ille, qui plauſum ingenii ſui noverat, operuit caput, extraque tem-

plum profugit. Timui ego, ne me Poëtam vocarent. Itaque ſubſecutus fugientem ad littus perveni: &, ut primùm extra teli conjectum licuit conſiſtere, Rogo? Minùs quàm duabus horis mecum moraris, & ſæpius Poëticè, quam humanè locutus es. Itaque non miror, ſi te populus lapidibus proſequitur. Ego quoque ſinum meum ſaxis onerabo, ut quotieſcumque, cœperis à te exire, ſanguinem tibi è capite mittam.

Movit ille vultum, &, O mi, inquit, adoleſcens, non hodie primum auſpicatus ſum: imò quoties theatrum, ut recitem aliquid, intravi, hac me adventitia excipere frequentia ſolet. Cæterùm, ne & tecum quoque habeam rixandum toto die, me ab hoc cibo abſtinebo. Imò, inquam ego, ſi ejuras hodiernam bilem, unà cœnabimus: *Simulque* mando ædicularum cuſtodi cœnulæ officium, *& continuò in balneum ivimus*; *ubi* Video Gitona cum linteis & ſtrigilibus parieti applicitum, triſtem confuſumque: Scires non libenter ſervire. Itaque, ut experimentum oculorum caperem, conver-

tit ille ſolutum gaudio vultum,& Miſerere, inquit, frater, ubi arma non ſunt, liberè loquor: Eripe me latroni cruento, & qualibet ſævitia pœnitentiam judicis tui puni. Satis magnum erit miſero ſolatium, tua voluntate cæcidiſſe.

Suprimere ego querelam jubeo, ne quis conſilia deprehenderet: relictoque Eumolpo (nam in balneo carmen recitabat) per tenebroſum & ſordidum egreſſum extraho Gitona, raptimq; in hoſpitium meum pervolo. Præcluſis deinde foribus, invado pectus amplexibus, & perfuſum os lacrymis vultu meo contero. Diu vocem neuter invenit: nam puer etiam ſingultibus crebris amabile pectus quaſſaverat. O facinus, inquam, indignum! Quod amo te quamvis relictus; & in hoc pectore, cum vulnus ingens fuerit, cicatrix non eſt. Quid dicis peregrini amoris conceſſio? Dignus hac injuria fui?

Poſtquam ſe amari ſenſit, ſupercilium altius ſuſtulit. *Sed, inquam Ego,* nec amoris arbitrium ad alium judicem tuli; nihil jam queror, nihil jam me-

mini, ſi bona fide pœnitentiam emendas.

Hæc cum inter gemitus lacrymaſque fudiſſem, deterſit ille pallio vultum: &, Quæſo, inquit, Encolpi, fidem memoriæ tuæ appello: Ego te reliqui, an tu prodidiſti? Equidem fateor, & præ me fero, cùm duos armatos viderem, ad fortiorem confugi.

Exoſculatus pectus ſapientia plenum, injeci cervicibus manus: & ut facilè intelligeret, rediiſſe me in gratiam, & optima fide reviviſcentem amicitiam toto pectore aſtrinxi.

Et jam plena nox erat, mulierque cœnæ mandata curaverat, cum Eumolpus hoſtium pulſat. Interrogo ego, Quot, eſtis? obiterque per rimam foris ſpeculari diligentiſſimè cœpi, num Aſcyltos unà veniſſet. Demum, ut ſolum hoſpitem vidi, momento recepi. Ille ſe ut in grabatum rejecit, viditque Gitona in conſpectu miniſtrantem, movit caput, &, Laudo, inquit, Ganymedem: oportet hodie bene ſit.

Non delectavit me tam curioſum principium, timuique ne in contuber-

nium recepiſſem Aſcylti parem. Inſtat Eumolpus, & cùm puer illi potionem dediſſet; Malo te, inquit, quam balneum totum : ſiccatoque avidè poculo, negat ſibi umquam acidius fuiſſe: Nam & dum lavor, ait, penè vapulavi, quia conatus ſum circa ſolium ſedentibns carmen recitare : & poſtquam de balneo tanquam de theatro ejectus ſum, circuire omnes angulos cœpi, & clara voce Encolpion clamitare. Ex altera parte juvenis nudus, qui veſtimenta perdiderat, non minore clamoris indignatione Gitona flagitabat. Et me quidem pueri, tanquam inſanum, imitatione petulantiſſima deriſerunt: illum autem frequentia ingens circumvenit cum plauſu & admiratione timidiſſima, Habebat enim inguinum pondus tam grande, ut ipſum hominem laciniam faſcini crederes. O juvenem laborioſum ! puto illum pridie incipere, poſtero die finire. Itaque ſtatim invenit auxilium. neſcio quis enim Eques Romanus, ut aiebant, infamis, ſua veſte errantem circumdedit, ac domum abduxit : credo, ut tam magna fortuna ſolus uteretur. At ego

ne

ne mea quidem veſtimenta ab Officioſo recepiſſem, niſi Notorem dediſſem. Tantò magis *expedit* inguina quàm ingenia fricare.

Hæc Eumolpo dicente, mutabam ego frequentiſſimè vultum: injuriis ſcilicet, inimici noſtri hilaris, commodis triſtis. Utcumque tamen, tanquam non agnoſcerem fabulam, tacui, & cœnæ ordinem explicui.

1 *Vix dum fineerā cum* 2 *cœnula allata eſt: cibus ſcilicet* 3 *plebeïus, ſed ſuccoſus, & nutritiuus, quem Eumolpus, doctor famelicus, devoravit. Satur vero* 4 *Philoſophos de negotio ejicere cœpit, & multa jactare in illos, qui* 5 *vulgò nota contemnunt, raraque ſolum plurimi faciunt. Corrupta menti, inquit,* Vile eſt quod licet, & animus errore lentus injurias diligit.

Nolo, quod cupio, ſtatim tenere,
Nec victoria mi placet parata.

1 Idem p. 153. *vix dum finierat.* & p. 114 *adhuc loquebatur.*

2 *Cenula*] Idem p. 103.

3 *Plebeïus*) infra *plebeïum ſapit.*

4 *Philoſophos de negotio ejicere*] eadem locutio legitur p. 57.

5. P. 147. *non vulgo nota.*

Ales Phaſiacis petita Colchis,
Atque Afræ volucres placent palato,
Quòd non ſunt faciles: at albus anſer,
Et pictis anas enovata pennis,
Plebeïum ſapit. Vltimis ab oris
Attractus Scarus, atque arata Syrtis
Si quid naufragio dedit probatur.
Mullus jam gravis eſt. Amica vincit
Vxorem. Roſa cinnamum veretur.
Quidquid quæritur, optimum videtur.

Hoc eſt, inquam, quod promiſeras ne quem hodie verſum faceres? Per fidem, ſaltem nobis parce, qui te nunquam lapidavimus. Nam ſi aliquis ex his, qui in eodem ſynœcio potant, nomen Poëtæ olfecerit, totam concitabit viciniam, & nos omnes ſub eadem cauſa obruet. Miſerere, & aut pinacothecam, aut balneum cogita. Sic me loquentem objurgavit Giton mitiſſimus puer, & negavit rectè facere, quod ſeniori convitiarer: ſimulque oblitus officij, menſam, quam humanitate poſuiſſem, contumeliâ tollerem, multaque alia moderationis verecundiæque verba, quæ formam ejus egregiè decebant.

O felicem, inquit *Eumolpus*, matrem, quæ te talem peperit! Macte virtute eſto. Raram facit miſturâ cum ſapientià forma. Itaque, ne putes tot verba perdidiſſe, amatorem inveniſti. Ego laudes tuas carminibus implebo. Ego pædagogus, & cuſtos, etiam quò non juſſeris, ſequar: nec injuriam Encolpius accipit, alium amat.

Profuit etiam Eumolpo miles ille, qui mihi abſtulit gladium, alioquin quem animum adverſus Aſcylton ſumpſeram, eum in Eumolpi ſanguinem exercuiſſem. Nec fefellit hoc Gitona. Itaque extra cellam proceſſit, tanquam aquam peteret, iramque meam prudenti abſentia extinxit. Paululùm ergo intepeſcente ſævitia, Eumolpe, inquam, jam malo vel carminibus loquaris quam ejuſmodi tibi vota proponas: & ego iracundus ſum, & tu libidinoſus; vide quàm non conveniat his moribus. Puta igitur me furioſum eſſe: cede inſaniæ, id eſt, ociùs foras exi.

Confuſus hac denuntiatione Eumolpus, non quæſiit iracundiæ cauſam, ſed continuò limen egreſſus, ob-

duxit repenté hoſtium cellæ, meque nihil tale expectantem incluſit, exemitque raptim clavem, & ad Gitona inveſtigandum cucurrit.

Incluſus ego ſuſpendio vitam finire conſtitui: & jam ſemicinctio ſtantem ad parietem ſpondam vinxeram, cerviceſque nodo condebam, cum reſeratis foribus intrat Eumolpus cum Gitone, meque à fatali jam meta revocavit ad lucem. Giton præcipuè ex dolore in rabiem efferatus, tollit clamorem, me*que* utraque manu impulſum præcipitat ſuper lectum. Erras, inquit, Encolpi, ſi putas contingere poſſe, ut ante *me* moriaris. Prior cœpi, in Aſcylti hoſpitio gladium quæſivi. Ego, ſi te non inveniſſem, periturus per præcipitia fui: & ut ſcias, non longè eſſe quærentibus mortem, ſpecta invicem, quod me ſpectare voluiſti.

Hæc locutus, mercenario Eumolpi novaculam rapit, & ſemel iterumque cervice percuſſa, ante pedes collabitur noſtros. Exclamo ego attonitus, ſecutuſque labentem, eodem ferramento ad mortem, viam quæro. Sed

neque Giton ulla erat ſuſpicione vulneris læſus, neque ego ullum ſentiebam dolorem. Rudis enim novacula, & in hoc retuſa, ut pueris diſcentibus audaciam tonſoris daret, inſtruxerat thecam. Ideoque nec mercenarius ad raptum ferramentum expaverat, nec Eumolpus interpellaverat mortem mimicam.

Dum hæc fabula inter amantes luditur, Diverſitor cum parte cœnulæ intervenit, contemplatuſque fœdiſſimam jacentium volutationem, Rogo, inquit, ebrij eſtis, an fugitivi, an utrũque? quis autem grabatum illum erexit? aut quid ſibi vult tam furtiva molitio? vos, me-Hercules, ne mercedem cellæ daretis, fugere nocte in publicum voluiſtis; ſed non impunè. Jam enim faxo ſciatis non viduæ hanc inſulam eſſe, ſed M. Manicij.

Exclamat Eumolpus, etiam minaris? ſimulque os hominis palma excuſſiſſima pulſat. Ille tot hoſpitum potionibus liberum urceolum fictilem in Eumolpi caput jaculatus eſt, ſolvitque clamantis frontem, & de cella ſe proripuit. Eumolpus contumeliæ im-

patiens rapit ligneum candelabrum, ſequitur abeuntem, & creberrimis ictibus ſupercilium ſuum vindicat. Fit concurſus familiæ, hoſpitumque ebriorum frequentia. Ego autem nactus occaſionem vindictæ, Eumolpum excludo, redditaque ſcordalo vice, ſine æmulo ſcilicet, & cella utor, & nocte.

Interim coctores, inſulariique mulcant excluſum: & alius veru extis ſtridentibus plenum in oculos ejus intentat: alius, furca de carnario rapta, ſtatum prœliantis componit: anus præcipuè lippa, ſordidiſſimo linteo præcincta, ſoleis ligneis imparibus impoſita, canem ingentis magnitudinis catena trahit, inſtigatque in Eumolpum: Sed ille candelabro ſe ab omni periculo vindicabat. . . . .

Videbamus nos omnia per foramen valvæ, quod paulò ante anſa hoſtij diſrupta laxaverat, favebamque ego vapulanti. Giton autem non oblitus miſericordiæ ſuæ, reſerandum hoſtium, ſuccurendumque periclitanti cenſebat. Ego, durante adhuc iracundia, non continui manum, ſed caput miſe-

rantis ſtricto acutoque articulo percuſſi. Et ille flens quidem conſedit in lectum ego autem alternos opponebam foramini oculos, injuriæque Eumolpi advocationem commodabam, & veluti quodam cibo me replebam: cùm Procurator inſulæ Bargates à cœna excitatus, à duobus lecticariis in mediam rixam perfertur: nam erat etiam pedibus æger. Is, ut rabioſa barbaraque voce in ebrios fugitivoſque diu peroravit, reſpiciens ad Eumolpum, O Poëtarum, inquit, diſertiſſime, tu eras? & non diſcedunt ociùs nequiſſimi ſervi, manuſque, continent à rixa? *Tum* 1 *ad aures Eumolpi accedens:* Contubernalis mea, *inquit ſubmiſſiùs,* mihi faſtum facit: ita, ſi me amas, maledic illam verſibus, ut habeat pudorem.

Dum Eumolpus cum Bargate in ſecreto loquitur, intrat ſtabulum præco cum ſervo poblico, aliaque ſanè *non* modicâ frequentia, facemque fumoſam magis quàm lucidam quaſſans, hæc proclamavit.

1. Idem p. 21. *ad aurem ejus acceſſit.*

PUER IN BALNEO PAULÒ-
ANTE ABERRAVIT,
ANNORUM CIRCA XVIII.
CRISPUS, MOLLIS, FORMOSUS
NOMINE GITON:
SI QUIS EUM REDDERE, AUT
COMMONSTRARE VOLUERIT,
ACCIPIET NUMMOS MILLE.

Nec longè à Præcone Aſcyltos ſtabat amictus diſcoloria veſte, atque in lance argentea indicium, & fidem præferebat.

Imperavi Gitoni, ut raptim grabatum ſubiret; annecteretque pedes & manus inſtitis, quibus ſponda culcitam ferebat: ac, ſicut olim Ulyxes pro ariete adhæſiſſet, extèntus infra grabatum ſcrutantium eluderet manus.

Non eſt moratus Giton imperium, momentoque temporis inſervit vinculis manus, & Ulyxem aſtu ſimillimo vicit. Ego, ne ſuſpicioni relinquerem locum, lectulum veſtimentis implevi, uniuſque hominis veſtigium ad corporis mei menſuram figuravi.

Interim Aſcyltos, ut pererravit omnes cum Viatore cellas, venit ad meam: & hòc quidem pleniorem ſpem concepit, quò diligentius oppeſſulatas invenit fores. Publicus verò ſervus, inſertans commiſſuris ſecutes, clauſtrorum firmitatem laxavit.

Ego ad genua Aſcylti procubui, & per memoriam amicitiæ, perque ſocietatem miſeriarum, petii ut ſaltem oſtenderet fratrem; imò, ut fidem haberent fictæ preces, ſcio te, inquam, Aſcylte, ad occidendum me veniſſe: quò enim ſecures attuliſti? Itaque ſatia iracundiam tuam: præbeo ecce cervicem, funde ſanguinem, quem ſub prætextu quæſtionis petiiſti.

Amolitur Aſcyltos invidiam; &, Se verò nihil aliud quàm fugitivum ſuum dixit quærere; mortem nec hominis concupiſſe, nec ſupplicis, utique ejus, quem poſt fatalem rixam habuit cariſſimum.

At non ſervus publicus tam languidè agit, ſed raptam Cauponi arundinem ſubter lectum mittit, omniaque etiam foramina parietum ſcrutatur. Subducebat Giton ab ictu corpus, &

reducto timidiſſimè ſpiritu ipſos cimices ore tangebat.

Illis autē *vix egreſſis*, Eumolpus, quia effractum hoſtium cellæ neminem poterat excludere, irrumpit perturbatus, & Mille, inquit, nummos inveni: jam enim perſequar abeuntem Præconem, &, in poteſtate ſua eſſe Gitonem, meritiſſima proditione monſtrabo.

Genua ego perſeverantis amplector, ne morientes vellet occidere: &, Meritò, inquam, excandeſceres, ſi poſſes proditum oſtendere. Nunc inter turbam puer fugit, nec quò abierit, ſuſpicari poſſum. Per fidem, Eumolpe, reduc puerum, & vel Aſcylto redde.

Dum hæc ego jam credenti perſuadeo, Giton, collectione ſpiritus plenus, ter continuò ita ſternutavit, ut grabatum concuteret. Ad quem motum Eumolpus converſus, ſalvere Gitona jubet. Remota etiam culcita videt Ulyxem, cui vel eſuriens Cyclops potuiſſet parcere. Mox converſus ad me, Quid eſt, inquit, Latro? Ne deprehenſus quidem auſus es mihi verum dicere? Imo, ni Deus quidam

humanarum rerum arbiter pendenti puero excuſſiſſet indicium, eluſus circa popinas errarem. *At* Giton longè blandior, quàm ego, primùm araneis oleo madentidus vulnus, quod in ſupercilio factum erat, coartavit, mox palliolo ſuo laceratam mutavit veſtem, amplexuſque jam mitigatum, oſculis tanquam fomentis aggreſſus eſt: &, in tua, inquit, pater cariſſime, in tua ſumus cuſtodia. Si Gitona tuum amas, incipe velle ſervare. Utinam me ſolum inimicus ignis hauriret! utinam hibernum invaderet mare! Ego enim omnium ſcelerum materia: ego cauſa ſum. Si perirem, conveniret inimicis.

Eumolpus, tum Encolpij; tum Gitonis, commotus 1 *ærumnis, & præcipuè blanditiarum Gitonis non immemor; ſtultiſſimi, inquit, certè eſtis vos, qui virtute præditi felices eſſe poteſtis, vitam tamen ærumnoſam degitis, & ſingulis diebus vos ultrò novis torquetis crutiatibus*; Ego ſic ſemper vixi; ut ultimam quamque lucem, tanquam non redituram, conſumerem: *id eſt*

1. *Ærumnis*] Idem p. 48.

in tranquilitate : ſi me vultis imitari, ſollicitudines 1 *animis mittite. Aſcyltos hîc vos inſectatur : fugite illum, & me profecturum in regiones extraneas ſequimini. In navigio* 2 *vector proximâ forſan nocte proficiſcar : ibi planè notus ſum, & gratioſè accipiemur.*

Prudens utileque hoc conſilium mihi viſum eſt; quia Aſcylti vexationibus me vindicabat, vitamque pollicebatur feliciorem. Eumolpi victus 3 *humanitate nuper illi injuriam feciſſe maximè dolui; meæque* 4 *æmulationis, tot malorum cauſa,* 5 *pœnitentiam agere cœpi.*

Profuſis ego lacrymis rogo, quæſoque, ut mecum quoque redeat in gratiam : neque enim in amantium eſſe poteſtate furioſam æmulationem : daturum tamen operam, ne aut dicam, aut faciam amplius, quo poſſit offendi. Tantùm omnem ſcabitudinem animo

1. *Animo miſit* p. 82. & Virgilius. *mittite animo cauſas irarum*
2. Idem p. 120. *Vector*, qui vehit, & qui vehitur.
3. *Humanitas*] frequens in autore.
4. *Æmulatio*] p. 113. & alibi, pro zelotipiâ legitur.
5. p. 173. *pœnitentiam agere ſermonis mei cœpi.*

mo, tanquam bonarum artium magiſter, deleret ſine cicatrice. Incultis aſperiſque regionibus diutius nives hærent: aſt ubi ea aratro *domita* tellus nitet, dum loqueris, levi pruinâ dilabuntur. Similiter in pectoribus ira conſidit: feras quidem mentes obſidet, eruditas prælabitur.

Ut ſcias, inquit Eumolpus, verum eſſe quod dicis, ecce etiam oſculo iram finio: itaque, quod bene eveniat, expedite ſarcinulas, vel ſequimini me, vel, ſi mavultis, ducite.

Adhuc loquebatur, cùm crepuit hoſtium impulſum, ſtetitque in limine *barbâ horrendus* nauta. Et, Moraris, inquit, Eumolpe tanquam prope diem ignores.

Haud mora, omnes conſurgimus, &, Eumolpus quidem Mercenarium ſuum, jam olim dormientem, exire cum ſarcinis jubet: Ego cum Gitone quidquid erat, in alutam compono, & adoratis Sideribus intro navigium.

In puppis 1 *conſtratô locum ſemotum elegimus, & nundum ortâ die Eumolpus dormitabat. Ego vero Gitonque, ne quidem* 2 *minimum ſomni haurire potuimus. Anxiùs perpendebam me* 3 *in ſocietatem recepiſſe Eumolpum Aſcylto formidabiliorem* 4 *æmulum, & illud valdè me torquebat. Ratione verò dolorem vincente.* Moleſtum, *inquã*, quòd puer hoſpiti placet. Quid autem, non commune eſt, quod natura optimum fecit? Sol omnibus lucet. Luna innumerabilibus comitata ſideribus, etiam feras ducit ad pabulum. Quid aquis dici formoſiùs poteſt? in publico tamen manant. Solus ergo Amor furtum potius, quàm præmium, erit? Imò verò nolo habere bona, niſi quibus populus inviderit. Vietus, & ſenex

1. P. 115. *ut ſuper conſtratum navis occuparemus, locum ſecretiſſimum.*
2. Idem p. 18. *minimum veluti guſtum hauſeram ſomni.*
3. P. 93. *in ſocietatem recepi hoſpitem Lycurgo crudeliorẽ.*
4. *Æmulus, æmulatio*: freq. in autore. p. 195. *ſine æmulo complexus.*

non erit gravis : etiam cùm voluerit aliquid ſumere, opus anhelitu perdet.

Hoc ut infra fiduciam poſui, fraudavique animum diffidentem, cœpi ſomnum obruto tunicula capite mentiri. Sed repentè quaſi deſtruente Fortuna conſtantiam meam, ejuſmodi vox ſuper conſtratum puppis congemuit : Ergo me deriſit ? At hæc quidem virilis, & penè auribus meis familiaris animum palpitantem percuſſit. Ceterùm eadem indignatione mulier lancinata ulterius excanduit : &, Si quis Deus manibus meis, inquit, Gitona imponeret, quàm bene exulem exciperem.

Uterque noſtrûm tam inexpectato ictus ſono amiſerat ſanguinem. Ego præcipuè, quaſi ſomnio quodam turbulento circumamictus diu vocem collegi, tremuliſque manibus Eumolpi, jam in ſoporem labentis, laciniam duxi, &, per fidem, inquam, Pater, cujus hæc navis eſt, aut quos vehat, dicere potes ? Inquietatus ille moleſtè tulit ; &, Hoc erat, inquit, quod placuerat tibi, ut ſuper

conſtratum navis, occuparemus ſecretiſſimum locum, ne nos patereris requieſcere; Quid porro ad rem pertinet, ſi dixero, Lycam Tarentinum eſſe dominum hujuſce navigii, qui Tryphænam exulem Tarentum ferat?

Intremui poſt hoc fulmen attonitus, juguloque detecto, Aliquando, inquam, totum me Fortuna viciſti. Nam Giton quidem ſuper meum pectus poſitus, *penè* animā egit; deinde ut effuſus ſudor utriuſque ſpiritum revocavit, comprehendi Eumolpi genua, Miſerere, inquam, morientium, id eſt, pro conſortio ſtudiorùm commoda manum. Mors venit, quæ, niſi per te licet, poteſt eſſe pro munere.

Inundatus hac Eumolpus invidia, jurat per Deos Deaſque, ſe, neque ſcire quid acciderit; nec ullum dolũ malum conſilio adhibuiſſe, ſed mente ſimpliciſſima, & vera fide in navigium comites induxiſſe, quô ipſe jam pridem fuerit uſurus. Quæ autem hîc inſidiæ ſunt? inquit, aut quis nobiſ-*cum* Hannibal navigat?

Lycas Tarentinus homo verecundiſſimus, & non tantùm hujus navigii dominus, quod regit, ſed fundorum etiam aliquot , & familiæ negotiantis, onus deferendum ad mercatum conduxit. Hic eſt Cyclops ille , & Archipirata, cui vecturam debemus: & præter hunc Tryphæna omnium feminarum formoſiſſima; quæ voluptatis cauſâ huc atque illuc vectatur.

Hi ſunt, inquit Giton , quos fugimus : ſimulque raptim cauſas odiorum, & inſtans periculum trepidanti Eumolpo exponit.

Confuſus ille, & conſilii egens, jubet quemque ſuam ſententiam proponere : &, Fingite, inquit, nos antrum Cyclopis intraſſe. Quærendum eſt aliquod effugium , niſi naufragium ponimus , & omni nos periculo liberamus.

Imò, inquit, Giton, perſuade Gubernatori, ut in aliquem portum navem deducat, non ſine præmio ſcilicet; & affirma ei, impatientem maris fratrem tuum in ultimis eſſe. Poteris hanc ſimulationem & lacrymis, & vultus confuſione obumbra-

re,ut miſericordia permotus Gubernator indulgeat tibi.

Negavit hoc Eumolpus fieri poſſe; quia magna navigia portibus ſe gravatim inſinuant; nec tam citò fratrem defeciſſe, veriſimile erit. Accedit his, quod forſitan Lycas officij cauſa viſere languentem deſiderabit. Videſis, quàm valde nobis expediat, ultro ad dominum fugientes accedere. Sed finge, navem ab ingenti poſſe curſu deflecti, & Lycam non utique circumiturum ægrorum cubilia; quomodo poſſumus egredi nave, ut non conſpiciamur à cunctis? opertis capitibus, an nudis? Opertis, & qui non dare manum languentibus volet? Nudis: Et quid erit aliud, quàm ſe-ipſos proſcribere?

Quin potius, inquam ego, ad temeritatem confugimus, & per funem lapſi deſcendimus in ſcapham, præciſoque vinculo, reliqua Fortunæ committimus? Nec Ego in hoc periculum Eumolpum arceſſo. Quid enim attinet, innocentem alieno periculo imponere? Contentus ſum, ſi

nos deſcendentes adjuverit caſus.

Non imprudens conſilium, inquit Eumolpus, ſi aditum haberet. Quis enim non euntes notabit ? Utique Gubernator, qui pervigil nocte ſiderum quoque motus cuſtodit. Et utcumque imponi vel *non* dormienti poſſet, ſi per aliam partem navis fuga quæreretur : nunc per puppim, per ipſa gubernacula dilabendum eſt, à quorum regione funis deſcendit, qui ſcaphæ cuſtodiam tenet. Præterea illud miror, Encolpi, tibi non ſuccurriſſe, unum nautam ſtationis perpetuæ interdiu noctuque jacere in ſcapha, nec poſſe inde cuſtodem, niſi aut cæde expelli, aut præcipitari viribus. Quod an fieri poſſit, interrogate audaciam veſtram. Nam quod ad meum quidem comitatum attinet, nullum recuſo periculum, quod ſalutis ſpem oſtendit. Nam ſine cauſa quidem ſpiritum tanquam rem vacuam impendere, nec vos quidem exiſtimo velle. Videte numquid hoc placeat. Ego vos in duas jam pelles conjiciam, vinctoſque loris inter veſtimenta pro ſarcinis ha-

bebo, apertis ſcilicet aliquatenus labris, quibus & ſpiritum recipere poſſitis, & cibum. Conclamabo deinde nocte ſervos pœnam graviorem timentes præcipitaſſe ſe in mare: deinde cùm ventum fuerit in portum, ſine ulla ſuſpicione, pro ſarcinis vos efferam.

Ita verò, inquam ego, tanquam ſolidos alligaturus, quibus non ſoleat venter injuriam facere, an tanquam eos, qui ſternutare non ſoleamus, nec ſtertere? an quia hoc genus furti ſemel mihi feliciter ceſſit? Sed finge una die vinctos poſſe durare: quid ergo ſi diutius, aut tranquillitas nos tenuerit, aut adverſa tempeſtas, quid facturi ſumus? veſtes quoque diutius vinctas ruga conſumit, & cartæ alligatæ mutant figuram. Juvenes adhuc laboris expertes, ſtatuarum ritu patiemur pannos & vincula? Adhuc aliud iter ſalutis quærendum eſt. Inſpicite quod ego inveni. Eumolpus tanquam literarum ſtudioſus utique atramentum habet. Hoc ergo remedio mutemus colorem à capillis uſque ad ungues:

Ita, tanquam ſervi Æthiopes, & præſto *illi* erimus ſine tormentorum injuria hilares, & permutato colore imponemus inimicis.

Quin tu, inquit Giton, & circumcide nos, ut Judæi videamur: & pertunde aures, ut imitemur Arabes, & increta facies, ut ſuos Gallia cives putet: tanquam hic ſolus color figuram poſſit pervertere, & non multa unà oportet conſentiant, & non natione mendacium conſtet. Puta infectam medicamine faciem diutius durare poſſe: finge nec aquæ aſperginem impoſituram aliquam corpori maculam, nec veſtem atramento adhæſuram, quod frequenter etiam non accerſito ferrumine infigitur: age, numquid & labra poſſumus tumore teterrimo implere? numquid & crines calamiſtro convertere? numquid & frontes cicatricibus ſcindere? numquid & crura in orbem pandere? numquid & talos ad terram deducere? numquid barbam peregrina ratione figurare? Color arte cōpoſitus inquinat corpus, non mutat. Audite quid dementi ſuccur-

rerit. Præligemus veſtibus capita, & nos in profundum mergamus.

Nec iſtud Dii homineſque patiantur, Eumolpus exclamat, ut vos tam turpi exitu vitam finiatis. Imò potius facite quod jubeo : Mercenarius meus, ut ex novacula comperiſtis, tonſor eſt: hic cõtinuò radat utriuſq; non ſolùm capita, ſed etiam ſupercilia. Sequar ego, frontes notans inſcriptione ſolerti, ut videamini ſtigmate eſſe puncti. Ita eædem literæ, & ſuſpicionem declinabunt quærentium, & vultus umbra ſupplicij teget.

Placuit, & non eſt dilata fallacia : ad latus navigij furtim proceſſimus, capitaque cum ſupercilijs denudanda tonſori præbuimus. Implevit Eumolpus frontes utriuſque ingentibus literis, & notum fugitivorum epigramma per totam faciem liberali manu duxit. Unus fortè ex vectoribus qui adclinatus lateri navis exonerabat ſtomachum nauſeâ gravem, notavit ſibi ad Lunam tonſorem intempeſtivô inhærentem miniſteriô, exſecratuſque omen, quod

imitaretur naufragorum ultimum votum, in cubile rejectus eſt. Nos diſſimulatâ nauſeantis devotione, ad ordinem triſtitiæ redimus, ſilentioque compoſito, reliquas noctis horas malè ſoporati conſumpſimus.

1. *Poſterô die ſtatim atque Eumolpus e lectô Tryphanã conſurrexiſſe intellexit, diætam Lycæ intravit; ubi poſtquam locutum eſt de feliciſſimâ navigatione quã cæli ſerenitas augurabat, Lycas reſpiciens ad Tryphænam*, videbatur, *inquit*, ſecundum quietem, Priapus dicere, Encolpion, quem quæris, ſcito à me in navem tuam eſſe perductum.

Exhorruit Tryphæna: &, Putes, inquit, unà nos dormiiſſe: nam & mihi ſimulachrum Neptuni, quod Bajis ter ſtylô notaveram, videbatur dicere, in navi Lycæ Gitona invenies.

Hinc ſcies, inquit Eumolpus,

1. Idem p. 170. *poſterô die cum conſurrexiſſem.*

Epicurum hominem eſſe divinum, qui ejuſmodi ludibria facetiſſimâ ratione condemnat.

Somnia, quæ mentes ludunt volitantibus umbris,
Non delubra Deûm, nec ab æthere numina mittunt:
Sed ſibi quiſque facit. Nam cùm proſtrata ſopore
Vrget membra quies, & mens ſine pondere ludit:
Quidquid luce fuit, tenebris agit. Oppida bellô
Qui quatit, & flammis miſerandas ſævit in urbes;
Tela videt, verſaſque acies, & funera Regum,
Atque exundantes perfuſo ſanguine campos.
Qui cauſas orare ſolent; legeſque forumque,
Et pavidô cernunt incluſum corde tribunal.
Condit Avarus opes, deffoſſumque invenit aurum.
Venator ſaltus canibus quatit. Eripit undis,

Aut premit everſam periturus Navita puppim.
Scribit Amatori Meretrix. Dat Adultera munus:
Et Canis in ſomnis leporis veſtigia latrat.
In noctis ſpaciô miſerorum vulnera durant.

Cæterùm Lycas, ut Tryphænæ ſomnium expiavit, Quis, inquit, prohibet navigium ſcrutari, ne videamur divinæ mentis opera damnare?

Is, qui nocte miſerorum furtum deprehenderat, Æſius nomine, ſubitò proclamat, Ergo illi, qui ſunt, qui nocte ad Lunam radebantur? peſſimo, medius-Fidius, exemplo: Audio enim non licere cuiquam mortalium in nave neque ungues, neque capillos deponere, niſi cùm pelago ventus iraſcitur.

Excanduit Lycas hoc ſermone turbatus; &, Itane, inquit, capillos aliquis in nave præcidit, & hoc nocte intempeſtâ? attrahite ociùs nocentes in medium, ut ſciam quorum capitibus debeat navigium luſtrari.

Ego, inquit Eumolpus, hoc juſſi, non *omen facturus* navigio *auſpicio* mihi: quia nocentes horridos longoſque hebebant capillos, ne viderer de nave carcerē facere, juſſi ſqualorem damnatis auferri: ſimul ut notæ quoque literarum, non adumbratæ comarum præſidio, totæ ad oculos legentium accederent. Inter cætera apud communem amicam conſumpſerunt pecuniam meam, à qua illos proxima nocte extraxi mero unguentiſque perfuſos. Ad ſummam, adhuc patrimonii mei reliquias olent.

Itaque ut Tutela navis expiaretur, placuit quadragenas utriſque plagas imponi. Nulla ergo fit mora. Aggrediuntur nos furentes Nautæ cum funibus, tentantque viliſſimo ſanguine Tutelam placare. Et ego quidem tres plagas Spartana nobilitate concoxi: Cæterùm Giton ſemel ictus tam valde exclamavit, ut Tryphænæ aures notiſſima voce repleret. Non ſolùm ergo turbata eſt, ſed Ancillæ quoque omnes familiari ſono inductæ ad vapulantem decurrunt.

Jam Giton mirabili formâ exarmaverat Nautas, cœperatque etiam ſine voce ſævientes rogare, cùm Ancillæ pariter proclamant; Giton eſt, Giton, inhibete crudeliſſimas manus, Giton eſt, Domina ſuccurre.

Deflectit aures Tryphæna jam ſua ſponte credentes, raptimque ad puerum devolat.

Lycas, qui me optimè noverat, tanquam & ipſe vocem audiſſet, accurrit: & nec manus, nec faciem meam conſideravit, ſed continuò ad inguina mea luminibus deflexis, movit officioſam manum: & Salve, inquit, Encolpi. Miretur nunc aliquis Ulyxis nutricem poſt viceſimum annum cicatricem inveniſſe originis indicem, cùm homo prudentiſſimus, confuſis omnibus corporis indiciorumque lineamentis, ad unicum fugitiui argumentum tam doctè pervenerit. Tryphæna lacrymas effudit, decepta ſupplicio: vera enim ſtigmata credebat captivorum frontibus impreſſa, ſciſcitarique ſubmiſſiùs cœpit: Quod ergaſtulum intercepiſſet errantes? aut cujus tam crudeles

manus in hoc ſupplicium duraſſent? Meruiſſe quidem contumeliam aliquam fugitivos, quibus in odium bona ſua veniſſent.

Concitatus iracundia proſiliit Lycas, & O te, inquit, feminam ſimplicem! tanquam vulnera ferro præparata literas biberint. Utinam quidem hac inſcriptione frontis ſe maculaſſent! haberemus nos extremum ſolatium. Nunc mimicis artibus petiti ſumus, & adumbrata inſcriptione deriſi.

Volebat Triphæna miſereri, quia non totam voluptatem perdiderat: Sed Lycas memor adhuc uxoris corruptœ, contumeliarumque, quas in Herculis porticu acceperat, turbato vehementius vultu proclamat: Deos immortales rerum humanarum agere curam, puto, intellexiſti, ô Tryphæna! nam imprudentes noxios in noſtrum induxere navigium, & quid feciſſent admonuerunt pari ſomniorum conſenſu. Ita vide ut proſit, illis ignoſci, quos ad pœnam ipſe Deus deduxit. Quod ad me attinet, non ſum crudelis, ſed vereor ne

quod remiſero, patiar.

Tam ſuperſtitioſâ oratione Tryphæna mutata negat ſe interpellare ſupplicium, imò accedere etiam juſtiſſimæ ultioni: nec ſe minùs grandi vexatam injuria, quàm Lycam, cujus pudoris dignitas in Concione proſcripta ſit.

Vt ad vindictam unanimem & propenſam vidit Tryphænam Lycas nova juſſit addi ſupplicia: quæ ut intellexit Eumolpus his eum 2 mitigare conatus eſt.

Infelices, inquit, illi, quorum te vindice ſtat exitium, tuam, Lyca, implorant miſericondiam, & me utpote hominem non ignotum elegegerunt ad hoc officium, petieruntque ut ſe reconciliarem aliquando amiciſſimis. *Certè* putatis Juvenes caſu in has plagas incidiſſe, cùm omnis vector nihil priùs quærat, quàm cujus ſe diligentiæ credat. Flectite ergo mentes ſatisfactione lenitas, & patimini liberos homines

1 *Mitigare*] Idem p. 113.

2 *His*] i. e. hac oratione.

ire ſine injuria, quò deſtinant. Sævi quoque & implacabiles Domini crudelitatem ſuam impediunt, ſi quando pœnitentia fugitivos reduxit; & dedititiis hoſtibus parcimus. Quid ultra petitis? Aut quid vultis? In conſpectu veſtro ſupplices jacent juvenes, ingenui, honeſti, & quod utroque potentius eſt, familiaritate vobis aliquando conjuncti. Si, meHercules, intervortiſſent pecuniam veſtram, ſi fidem proditione læſiſſent; ſatiari tamen potuiſſetis hac pœna, quam videtis. Servitia ecce in frontibus cernitis, & vultus ingenuos voluntaria pœnarum lege proſcriptos.

Interpellavit deprecationem ſupplicis Lycas, &, Noli, inquit, cauſam confundere, ſed impone ſigulis modum.

Ac primum omnium, ſi ultro venerunt, cur nudavere crinibus capita? vultum enim qui permutat, fraudem parat, non ſatisfactionem.

Deinde ſi gratiam à legato moliebantur, quid ita omnia feciſti, ut quos tuebaris, abſconderes? Ex quo

apparet caſu incidiſſe noxios in plagas, & te autem quæſiſſe, qua noſtræ animadverſionis impetum eluderes.

Nam quod invidiam facis nobis, ingenuos honeſtoſque clamando, vide ne deteriorem facias confidentia cauſam. Quid debent læſi facere, ubi rei ad pœnam confugiunt? At enim amici fuerunt noſtri, eò majora meruerunt ſupplicia. Nam qui ignotos lædit, latro appellatur: qui amicos, paulò minùs quàm parricida.

Reſolvit Eumolpus tam iniquam declamationem, &, Intelligo, inquit, nihil magis obeſſe juvenibus miſeris, quàm quod nocte depoſuerunt capillos: hoc argumento incidiſſe in navem videntur, non veniſſe. Quod velim, tam candidè ad veſtras aures perveniat, quàm ſimpliciter geſtum eſt. Voluerunt enim, antequam conſcenderent, exonerare capita moleſto & ſupervacuo pondere, ſed celerior ventus diſtulit curationis propoſitum. Nec tamen putaverunt ad rem pertinere, ubi inciperent, quod placuerat ut fieret: quia nec omen, nec legem navigantium noverant.

Quid, inquit Lycas, attinuit ſupplices radere? niſi fortè miſerabiliores calvi ſolent eſſe. Quanquam quid attinet, veritatem per interpretem quærere? Quid dicis tu latro? quæ Salamandra ſupercilia tua *exuſſit*? Cui Deo crinem voviſti? Pharmace, reſponde.

Obſtupueram Ego ſupplicii metu pavidus, nec quid in re manifeſtiſſima dicerem, inveniebam. Turbatus & deformis præter ſpoliati capitis dedecus, ſuperciliorum etiam æqualis cum fronte calvicies, ut nihil nec facere deceret, nec dicere. Ut verò ſpongiâ udâ facies *plorantium* deterſa eſt, & liquefactum per totum os atramentum, omnia ſcilicet lineamenta fuliginea nube confudit, in odium ſe ira convertit. Negat Eumolpus paſſurum ſe ut quiſquam ingenuos contra fas legemque contaminet, interpellatque ſævientium minas, non ſolùm voce, ſed & manibus. Aderat interpellanti mercenarius comes, & unus, alterque infirmiſſimus vector, ſolatia magis litis, quàm virium auxilia.

Nec quidquam pro me deprecabar, ſed intentans in oculos Tryphænæ manus, uſurum me viribus meis clara liberaque voce clamavi, ni abſtineret à Gitone mulier *damnanda*, & in toto navigio ſola veberanda, *paſſuram* iujuriam.

Accenditur audaciâ meâ iratior Lycas, indignatuſque, quòd ego relictâ meâ cauſâ tantùm pro alio clamo.

Nec minùs Thryphæna contumelia ſævit accenſa, totiuſque navigii turbam diducit in partes.

Hinc mercenarius tonſor ferramenta ſua nobis, & ipſe armatus, diſtribuit: illinc Tryphænæ familia nudas expedit manus. Ac ne ancillarum quidem clamor aciem deſtituit, uno tantùm Gubernatore relicturum ſe navis miniſterium denunciante, ſi non deſinat rabies libidine perditorum collecta.

Nihilominus tamen perſeverat dimicantium furor; illis pro ultione, nobis pro vita pugnantibus. Multi ergo utrinque ſemimortui labuntur, plures cruenti vulneribus referunt

veluti ex prælio pedem : ne tamen cujuſquam ira laxatur.

Tunc fortiſſimus Giton ad virilia ſua admovit novaculam *infectam*, minatus ſe abſciſſurum tot miſeriarum cauſam : inhibuitque Tryphæna tam grande facinus, non diſſimulatâ miſſione. Sæpius ego cultrum tonſorium ſuper jugulum meum poſui,non magis me occiſurus,quàm Giton , quod *minabatur* , facturus. Audaciùs,ille tamen tragœdiam implebat , quia ſciebat ſe illam habere novaculam , quâ jam ſibi cervicem præciderat.

Stante ergo utraque acie,cùm appareret , futurum non ſtlatarium bellum, ægrè expugnavit Gubernator,ut,Caduceatoris more,Tryphæna inducias faceret. Data ergo , acceptaque , patrio more,fide , protendit ramum oleæ à Tutela navigii raptum , atque in colloquium venire auſa :

Quis furor, exclamat, pacem convertit in arma ?
Quid noſtræ meruere manus ? non Troius hoſtis

Hac in claſſe vehit decepti pignus Atridæ
Nec Medea furens fraterno ſanguine pugnat.
Sed contemptus amor vires habet, & mihi Fata
Hos inter fluctus quis raptis evocat armis?
Cui non eſt mors una ſatis? Ne vincite pontum,
Gurgitibuſque feris altos immittite fluctus.

Hæc ut turbato clamore mulier effudit, hæſit paulisper acies, rèvocatæque ad pacem manus intermiſere bellum: Utitur pœnitentiæ occaſione dux Eumolpus, & caſtigato ante vehementiſſimè Lyca, tabulas fœderis ſignat, queis hæc formula erat,

Ex tui animi ſententia, ut tu, Tryphæna, neque injuriam tibi factam à Gitone querêris, neque ſi quid ante hunc diem factum eſt, objicies, vindicabiſve, aut ullo alio genere perſequendum curabis: & ut nihil imperabis Puero repugnanti,

non amplexum, non oſculum, non coïtum Venere conſtrictum, niſi pro quaque re præſentes numeraveris denarios centum.

Item Lyca, ex tui animi ſententia, ut tu Eucolpion nec verbo contumelioſo inſequêris, nec vultu, neque quæres ubi nocte dormiat; aut ſi quæſieris, pro ſingulis injuriis numerabis preſentes denarios ducentos.

In hæc verba fœderibus compoſitis arma deponimus: & ne reſidua in animis etiam poſt jusjurandum ira remaneret, præterita aboleri oſculis placet.

Exhortantibus univerſis odia detumeſcunt; epulæque ad certamen prolatæ conciliant hilaritate convivium. Exſonat ergo cantibus totum navigium, & quia repentina tranquillitas intermiſerat curſum, alius exultantes quærebat fuſcina piſces: alius hamis blandientibus convellebat prædam repugnantem. Ecce etiam per antennam pelagiæ conſederant volucres, quas textis arundinibus peritus artifex tetigit. Illæ viſ-

viſcatis illigatæ viminibus deferebantur ad manus, Tollebat plumas aura volitantes, pinnaſque per maria inanis ſpuma torquebat.

Jam Lycas redire mecum in gratiam cœperat; jam Tryphæna Gitona extrema parte potionis ſpargebat, cùm Eumolpus & ipſe vino ſolutus dicta voluit in calvos ſtigmoſoſque jaculari: donec conſumpta frigidiſſima urbanitate, rediit ad carmina ſua, cœpitque capillorum elegidarion dicere.

Quod ſummum formæ decus eſt, cecidere capilli:
Vernanteſque comas triſtis abegit hiems.
Nunc umbra nudata ſua jam tempora mœrent.
Areaque attritis nitet *aduſta pilis.*
O fallax natura Deûm! quæ prima dediſti
Ætati noſtræ gaudia, prima rapis.
Infelix, modò crinibus nitebas,
Phœbo pulchrior, & Sorore Phœbi:
At nunc lævior ære, vel rotundo
Horti tubere, quod creavit unda,

Ridentes fugis, & times puellas.
Vt mortem citiùs venire credas,
Scito jam capitis periſſe partem.

Plura volebat proferre, credo & ineptiora præteritis, cùm ancilla Triphænæ Gitona in partem navis inferiorem ducit, corymbioque dominæ pueri adornat caput. Imò ſupercilia etiam profert de pyxide, ſcitèque jacturæ lineamenta ſecuta, totam illi formam ſuam reddidit.

Agnovit Tryphæna verum Gitona: lacrimiſque turbata tunc primum bona fide puero baſium dedit.

Ego, etiamſi repoſitum in priſtinum decorem puerum gaudebam, abſcondebam tamen frequentius vultum, intelligebamque me non tralatitia deformitate eſſe inſignitum, quem alloquio dignum nec Lycas quidem crederet. Sed huic triſtitiæ eadem illa ſuccurrit ancilla, ſevocatumque me non minùs decoro exornavit capillamento: imò commendatior vultus enituit, quia *flavum* corymbion erat.

Cæterùm Eumolpus,& periclitantium advocatus,& preſentis concordiæ autor,ne ſileret ſine fabulis hilaritas,multa in muliebrẽ lævitatẽ cœpit jactare. Quàm facilè adamarent: Quàm citò etiam Philorum obliviſcerentur. Nullamque eſſe feminam tam pudicam, quæ non peregrina libidine uſque ad furorem averteretur. Nec ſe tragœdias veteres curare, aut nomina ſeculis nota ; ſed rem ſua memoria factam, quam expoſiturum ſe eſſe, ſi vellemus audire. Converſis igitur omnium in ſe vultibus auribuſque, ſic orſus eſt.

Matrona quædam Epheſi tam notæ erat pudicitiæ, ut vicinarum quoque gentium feminas ad ſui ſpectaculum evocaret. Hæc ergo cùm virum extuliſſet, non contenta,vulgari more, funus paſſis proſequi crinibus, aut nudatum pectus in conſpectu frequentiæ plangere, in conditorium etiam proſecuta eſt defunctum, poſitumque in hypogæo,Græco more, corpus cuſtodire, ac flere totis noctibus diebuſque cœpit. Sic afflictantem ſe, ac mortem inedia

perſequentem non parentes potuerunt abducere, non propinqui: Magiſtratus ultimo repulſi abierunt: complorataque ab omnibus ſingularis exempli femina, quintum jam diem ſine alimento trahebat.

Aſſidebat ægræ fidiſſima ancilla, ſimulque & lacrymas commodabat lugenti, & quoties defecerat poſitum in monimento lumen renovabat. Una igitur in tota civitate fabula erat; & ſolum illud affulſiſſe verum pudicitiæ amoriſque exemplum omnis ordinis homines confitebantur.

Cùm interim Imperator provinciæ latrones juſſit crucibus affigi, ſecundum illam eandem caſulam, in qua recens cadaver Matrona deflebat. Proxima ergo nocte cùm miles, qui cruces ſervabat, ne quis ad ſepulturam corpora detraheret, notaſſet ſibi & lumen inter monimenta clarius fulgens, & gemitum lugentis audiſſet, vitio gentis humanæ, concupiit ſcire, quis, aut quid faceret. Deſcendit igitur in conditorium, viſaque pulcherrima muliere, primò

quaſi quodam monſtro, inferniſque imaginibus turbatus ſubſtitit deinde: ut & corpus jacentis conſpexit, & lacrymas conſideravit, faciemque unguibus ſectam; ratus ſcilicet *id* quod erat, deſiderium extincti non poſſe feminam pati; attulit in monumentum cænulam ſuam, cœpitque hortari lugentem, ne perſeveraret in dolore ſupervacuo, & nihil profuturo gemitu eſſe: ſed & idem domicilium, & cætera, quibus exulceratæ mentes ad ſanitatem revocantur. At illa ignota conſolatione percuſſa, laceravit vehementiùs pectus ruptoſque crines ſuper *corpus* jacentis impoſuit.

Nec receſſit tamen miles, ſed eadem exhortatione tentavit dare mulierculæ cibum, donec ancilla, vini certè grato odore corrupta, primùm ipſa porrexit ad humanitatem invitantis victam manum: deinde refecta potione & cibo, expugnare dominæ pertinaciam cœpit. Et, Quid proderit, inquit, hoc tibi, ſi ſoluta inedia fueris? ſi te vivam ſepelieris? ſi, antequam fata poſcant, indemna-

tum ſpiritum effuderis.

Id cinerem, aut manes credis curare ſepultos?

Vis tu reviviſcere reluctantibus fatis extinctum? vis, diſcuſſo mulie-bri errore, quàm diu licuerit, lucis commodis frui? ipſum te jacentis corpus admonere debet, ut vivas.

Nemo invitus obedit, cùm cogitur aut cibum ſumere, aut vivere. Itaque mulier aliquot dierum abſtinentia ſicca, paſſa eſt frangi pertinaciam ſuam: nec minùs avidè replevit ſe cibo, quàm ancilla, quæ prior victa eſt. Cæterùm ſcitis quid tentare plerumque ſoleat humanam ſatietatem. Quibus blanditijs impetraverat miles, ut matrona vivere vellet, iiſdem etiam pudicitiam ejus aggreſſus eſt. Nec deformis aut infacundus juvenis caſtæ videbatur, conciliante gratiam ancilla, ac ſubinde dicente.

Placitone etiam pugnabis amori?

Nec venit in mentem, quorum conſederis arvis?

Quid diutius moror? ne *hanc* quidē mulier partem corporis abſtinuit, victorque miles utrumque perſuaſit. jacuerunt ergo unà, non tantùm illa nocte qua nuptias fecerunt, ſed poſtero etiam ac tertio die, præcluſis videlicet conditorii foribus, ut quiſque ex notis ignotiſque ad monimentum veniſſet, putaſſet expiraſſe ſuper corpus viri pudiciſſimam uxorem. Cæterùm delectatus miles & forma mulieris & ſecreto, quidquid boni per facultates poterat, coëmebat; & prima ſtatim nocte in monimentum ferebat.

Itaque cruciarii unius parentes, ut viderunt laxatam cuſtodiam, detraxere nocte pendentem, ſupremoque mandaverunt officio. At miles circumſcriptus dum reſidet, ut poſtero die vidit unam ſine cadavere crucem; veritus ſupplicium, mulieri, quid accidiſſet, exponit: nec ſe expectaturum Iudicis ſententiam, ſed gladio jus dicturum ignaviæ

ſuæ ; commodaret modò illa perituro locum, & fatale conditorium familiari ac viro faceret.

Mulier non minùs miſericors quàm pudica ; Nec iſtud, inquit, dii ſinant, ut eodem tempore duorum mihi cariſſimorum hominum duo funera ſpectem : malo mortuum impendere, quàm vivum occidere. Secundum hanc orationem jubet corpus mariti ſui tolli ex arca, atque illi, quæ vacabat, cruci affigi. Uſus eſt miles ingenio prudentiſſimæ feminæ ; poſteroque die populus miratus eſt, qua ratione mortuus iſſet in crucem.

Riſu excepere fabulam Nautæ, erubeſcente non mediocriter Tryphæna, vultumque ſuum ſuper cervicem Gitonis amabiliter ponente. At non Lycas riſit, ſed iratum commovens caput, Si juſtus, inquit, Imperator fuiſſet, debuit patrisfamiliæ corpus in monimentum referre, mulierem affigere cruci. Non dubiè redierat in animum mœchile, expilatumque libidinoſa migratione navigium. Sed nec fœderis verba

permittebant meminiſſe, nec hilaritas quæ præoccupaverat mentes, dabat iracundiæ locum.

Cæterùm Tryphæna in gremio Gitonis poſita, modò implebat oſculis pectus, interdum concinnabat ſpoliatum crinibus vultum.

Ego mœſtus & impatiens fœderis novi, non cibum, non potionem capiebam, ſed obliquis trucibuſque oculis utrumque ſpectabam. Omnia me oſcula vulnerabant, omnes blanditiæ, quaſcumque mulier libidinoſa fingebat: nec tamen adhuc ſciebam utrum magis puero iraſcerer, quod amicam mihi auferret; an amicæ, quod puerum corrumperet. Utraque inimiciſſima oculis meis, & captivitate præterita triſtiora. Accedebat huc, quod neque Triphæna me alloquebatur tanquam familiarem, & aliquando gratum ſibi amatorem, nec Giton me aut tralatitia propinatione dignum judicabat, aut, quod minimum eſt, ſermone communi vocabat: credo veritus ne inter initia coëuntis gratiæ recentem cicatricem reſcinderet. Inundavere pe-

ctus lacrymæ dolore paratæ, gemituſque ſuſpirio tectus animam penè ſubmovit.

Mærenti tamen mihi, cum novum decus adderet flavũ corymbion Lycas novô etiam incenſus amore, amaſiis oculis 1 *mi* 2 *nictitabat*, & in partem voluptatis tentabat admitti nec Domini ſupercilium induebat, ſed amici quærebat obſequium, *& diu fruſtraque tentavit: tandem omninò repulſus amorem vertit in furorem, & vi* 3 *gratiam extorquere conatus eſt, cum inexpectata Tryphana, oppidò ingreſſa, illius* 4 *procacitatem* 5 *notavit. Ille perturbatus* 6 *diligenter amicitur, & fugit.*

1. *Mi*) pro mihi frequens in Petro. p. 160 alibi.

2. *Nictitare* vox amatoria : *regarder tendrement, & en clignant l'œil*, jam vidimus nictu p. 21.

3. *Gratiam extorquere*] obcæniter. Verbis hujuſmodi honeſtis ſœpius utitur Petronius [p. 97. *cum puero in gratiâ redij, uſuſque beneficio ejus.* & alibi *repugnanti gratiam extorſi.*

4. *Procacitate*] p. 19. manu procace molles.

5. *Notavit*] jam illud vidimus multis in locis.

6. *Diligenter amicitur*). Idem p. 23.

Hinc Triphæna, majori libidine concitata, 1 quò pertinet, inquit, illa petulans Lycæ molitio, & fari coëgit: narratione 2 ardentior facta, & antiquæ familiaritatis memor, ad priſtinas me voluit revocare voluptates: Aſt 3 Ego, tot voluptatibus fatigatus, illius blanditas reſpui. Illa autem amore furens 4 amplexu effuſiſſimo me invaſit, & tam arctè me complexa eſt, ut ſubitò exclamaverim. Ex ancillis una ad clamorem accurrit, facileque credidit me, quam gratiam Dominæ negaveram, ab ea extorquere conari; & irrumpens amplexus ſolvit. Typhæna ſic repudiata, faroriſque 6 libidinoſæ impatiens, duriùs me excepit, & additis minis convolat ad Lycam, ut eum in me magis commoveret, meque vidictâ communi inſectarent.

1. *Quò pertinet*] Idem p. 109. *quid ſibi vult tam furtiva molitio.*
2. *Ardentior facta*) Idem p. 171. & ibidem; *injuriæ memor.*
3. *Ego tot malis fatigatus* p. 18.
4. *Amplexu &c.*) eadem locutio legitur p. 185.
5. *Libidinoſa. & impatiens*, leguntur etiam p. 137.

Scies autem me olim huic ancillæ 1 *acceptiſſimum fuiſſe, cum Dominæ familiaris eram : itaque iniquô tulit animò me cum Tryphænâ deprehendiſſe, & 2 gemitus duxit altiſſimos, quorum ardenter cauſam ſciſcitatus ſum* dum *illa* reſiſtens in hæc erupit : ſi quid ingenui ſanguinis habes, non pluris illam facies quam *ſcortum.* Si vir fueris non ibis ad *ſpurcam.* Hæc animi pendentem angebant : ſed me nihil magis pudebat quam ne Eumolpus ſenſiſſet quidquid illud fuerat : Et homo dicaciſſimus carminibus vindicaret creditam noxiam : *hoc enim ardens ſtudium haud dubiè me* 3 *traduxiſſet, & illud valdè timeban.*

Cum autem apud me perpenderem quo pacto ne id reſciret Eumolpus, efficere poſſem, eccè ſubitò ipſe ingreditur rei peractæ haud ignarus : Typhæna enim

1. *acceptiſſimum*) Idem p. 181.
2. *Gemitus duxit* &c Idem p.
3 *Traducere* frequens in Petronio. tourner en ridicule. Se ipſum *traducere* p. 37. *Hiſtrio ſcenæ oſtentatione traductus* p. 163. & alibi.

enim omnia Gitoni retulerat, ipſa que repulſæ meæ 1 *penſationem, fratris ſumptibus, habere tentaverat: unde vehementer excandeſcebat Eumolpus, & eò magis quòd petulantiæ illæ* 2 *ſignatum fœdus apertè violarent.*

Quùm Senex me conſpexit, ſortem meam dolens, narrare juſſit 3 *ut res ſe habuerat. Lycæ ergo ſtuproſam petulantiam, Tryphænæque libidinoſum impetũ jam benè monito ingenuè expoſui: quibus auditis* jurat Eumolpus verbis conſeptiſſimis *ſe nos haud dubiè vindicaturum, & Deos æquiores eſſe, ut tot crimina paterentur impunita.*

Dum hæc taliaque jactamus, inhorruit mare, nubeſque undique adductæ obruêre tenebris diem. Diſcurrunt Nautæ ad officia trepidantes, velaque tempeſtati ſubducunt. Sed nec certos fluctus ventus impulerat, nec quò deſtinaret curſum Gubernator ſciebat: Siciliam modò

1 *Penſationem bonorum* legitur p. 181. 2 *Signatum fœdus*) illud refertur fœderi in nave ſignato quod vidimus p. 203. 3 Idem p. 174. *ut ut res ſe haberet.*

ventus dabat, ſæpiſſimè Italici littoris Aquilo poſſeſſor convertebat huc illuc obnoxiam ratem: & quod omnibus procellis periculoſius erat, tam ſpiſſæ repentè tenebræ lucem ſuppreſſerant, ut ne proram quidem totam Gubernator videret. Itaque, Hercules, poſtquam ſpes omnis manifeſto evolavit, Lycas trepidans ad me ſupinas porrigit manus: &, Tu, inquit, Encolpi, ſuccurre periclitantibus, id eſt, veſtem illam divinam, ſiſtrumque redde navigio. Per fidem, miſerere, quemadmodum quidem ſoles. Et illum quidem vociferantem in mare ventus excuſſit, repetitumque infeſto gurgite procella circumegit, atque hauſit.

Triphænam autem properè fideliſſimi rapuerunt ſervi, ſcaphæque impoſitam cum maxima ſarcinarum parte abduxere certiſſimæ morti.

Ego Gitoni applicitus cum clamore flevi: &, Hoc, inquam, à Diis meruimus, ut nos ſola morte conjungerent; ſed non crudelis Fortuna concedit. Ecce jam ratem fluctus evertet: ecce jam amplexus aman-

tium iratum dividet mare. Igitur ſi verè Encolpion dilexiſti, da oſcula dum licet, & ultimum hoc gaudium fatis properantibus rape.

Hæc ut ego dixi, Giton veſtem depoſuit, meaque tunica contectus exſeruit ad oſculum caput: & ne ſic cohærentes malignior fluctus diſtraheret, utrumque zona circum-venienti præcinxit: &, Si nihil aliud, certè diutius, inquit, *junctos mare feret*; vel ſi voluerit miſericors ad idem littus expellere, aut præteriens aliquis tralatitia humanitate lapidabit, aut, *quod* ultimum eſt, iratis etiam fluctibus, imprudens arena componet. Patior ego vinculum extremum, & veluti lecto funebri aptatus expecto mortem jam non moleſtam.

Peragit interim tempeſtas mandata Fatorum, omneſque reliquias navis expugnat. Non arbor erat relicta, non gubernacula, non funis, aut remus: ſed quaſi rudis atque infecta materies ibat cum fluctibus.

Procurrêre piſcatores parvulis expediti navigiis ad prædam rapien-

dam : deinde ut aliquos viderunt, qui ſuas opes defenderent, mutaverunt crudelitatem in auxilium.

Tum vocum concurſu facto, audimus murmur inſolitum, & ſub diæta magiſtri, quaſi cupientis exire belluæ gemitum. Perſecuti igitur ſonum invenimus Eumolpum ſedentem, membranæque ingenti verſus ingerentem. Mirati ergo quod illi vacaret in vicinia mortis poëma facere, extraximus clamantem, jubemuſque bonam habere mentem. At ille interpellatus excanduit, &, Sinite me, inquit ſententiam explere: laborat carmen in fine. Injicio ego phrenetico manum, jubeoque Gitona accedere, & in terram trahere Poëtam mugientem. . . . .

Hoc opere tandem elaborato, caſam piſcatoriam ſubimus mœrentes, cibiſque naufragio corruptis utcumque curati, triſtiſſimam exegimus noctem.

Poſterô die cùm poneremus conſilium, cui nos regioni crederemus, repentè video corpus humanum circumactum levi vortice ad littus de-

ferri. Subſtiti ergo triſtis, cœpique viventibus oculis maris fidem inſpicere.

Et, Hunc forſitan, proclamo, in aliqua parte terrarum ſecura expectat vxor: forſitan ignarus tempeſtatis filius: aut patrem utique reliquit, cui proficiſcens oſculum dedit. Hæc ſunt conſilia mortalium, hæc vota magnarum cogitationum. En homo quemadmodum natat?

Adhuc tanquam ignotum deflebam, cùm inviolatum os fluctus convertit in terram, agnovique terribilem paulò ante & implacabilem Lycam pedibus meis penè ſubjectum.

Non tenui igitur diutius lacrymas, imò percuſſi ſemel iterumque manu pectus; &, Ubi nunc eſt, inquam, iracundia tua? Ubi impotentia tua? nempe piſcibus belluiſque expoſitus es, & qui paulò ante jactabas vires imperij tui, de tam magna nave ne tabulam quidem naufragus habes. Ite nunc Mortales, & magnis cogitationibus pectora implete: Ite cauti, & opes fraudibus

captas per mille annos diſponite. Nempe hic proxima luce patrimonij ſui rationes inſpexit : nempe diem etiam,quo venturus eſſet in patriam, animo ſuo finxit. Dii Deæque, quàm longè à deſtinatione ſua jacet ! Sed non ſola Mortalibus maria hanc fidem præſtant. Illum bellantem arma decipiunt : illum Diis vota reddentem Penatum ſuorum ruina ſepelit : ille vehiculo lapſus properantem ſpiritum excuſſit. Cibus avidum ſtrangulavit, abſtinentem fugalitas. Si benè calculum ponas,ubique naufragium eſt. At fluctibus obruto non contingit ſepultura. Tanquam interſit periturum corpus quæ ratio conſumat, ignis an fluctus, an mora. Quidquid feceris, omnia hæc eodem ventura ſunt. Feræ tamen corpus lacerabunt. Tanquam melius ignis accipiat. Imò hanc pœnam graviſſimam credimus, ubi *ſervis* iraſcimur. Quæ ergo dementia eſt, omnia facere, nequid è nobis relinquat ſepultura, quando etiam ita de invitis fata ſtatuant ?

1 *Secundum has conſiderationes ſupremo cadaver mandavimus* 2 *officiô.* Et Lycam quidem rogus inimicis collatus manibus adolebat: Eumolpus autem dum epigramma mortuo facit, oculos ad arceſſendos ſenſus longius mittit.

Hoc peractô libenter officiô, deſtinatum carpimus iter, ac momento temporis in montem ſudantes conſcendimus, ex quo haud procul impoſitum arce ſublimi oppidum cernimus, nec quid eſſet ſciebamus errantes, donec à villico quodam Crotona eſſe cognovimus, Vrbem antiquiſſimam, & aliquando Italiæ primam. Cùm deinde diligentius exploraremus, qui homines inhabitarent nobile ſolum, quodve genus negotiationis præcipuè probarent poſt attritas bellis frequẽtibus opes.

O mi, inquit, hoſpites ſi Negotia-

1 *Secundum &c.*) autoris modus loquẽdi.. *ſecundum hanc deprecationem* p. 15 & alibi.

2 *Officiôció* Idem frà. *hoc peractô officiô.*

tores eſtis,mutate propoſitum,aliudque vitæ præſidium quærite. Sin autem urbanioris notæ homines ſuſtinetis ſemper mentiri, recta ad lucrum curritis. In hac enim Urbe non literarum ſtudia celebrantur, non eloquentia locum habet, non frugalitas, ſanctique mores, laudibus ad fructum perveniunt, ſed quoſcumque homines in hac Urbe videritis, ſcitote in duas partes eſſe diviſos. Nam aut captantur, aut captant. In hac Urbe nemo liberos tollit: quia quiſquis ſuos hæredes habet, nec ad cœnas,nec ad ſpectacula admittitur, ſed omnibus prohibetur cõmodis,inter ignominioſos latitat.Qui verò nec proximas neceſſitudines habent, ad ſummos honores perveniunt, i. e. ſoli militares, ſoli fortiſſimi, atque etiam innocentes habentur. Videbitis, inquit, oppidum tanquam in peſtilentia campos, in quibus nihil aliud eſt, niſi cadavera quæ lacerantur, aut corvi qui lacerant.

Prudentior Eumolpus convertit ad novitatem rei mentem, genuſque *divitationis* ſibi non diſplicere con-

feſſus eſt. Jocari ego ſenem poëtica levitate credebam, cùm ille, Utinam quidem ſufficeret largior ſcena, i. e. veſtis humanior, quæ præberet mendatio fidem. Non, me-Hercules, peram iſtam differrem, ſed continuò vos ad magnas opes ducerem.

Atqui promitto quiquid exigeret, dummodo placeret veſtis rapinæ comes, & quidquid Lycurgi villa graſſantibus præbuiſſet. Nam nummos in præſentem uſum Deûm matrem pro fide ſua reddituram.

Quid ergo, inquit Eumolpus, ceſſamus mimum componere? Facite ergo me Dominum, ſi negotiatio placet.

Nemo auſus eſt artem damnare nihil auferentem. Itaque ut duraret inter omnes tutum mendacium, in verba Eumolpi ſacramentum juravimus, uri, vinciri, verberari, ferroque necari, & quidquid aliud Eumolpus juſſiſſet, tanquam legitimi gladiatores domino corpora, animaſque, religioſiſſimè addicimus.

Poſt peractum ſacramentum ſer-

viliter ficti dominum conſalutamus, elatumque ab Eumolpo filium pariter condiſcimus, juvenem ingentis eloquentiæ, & ſpei: ideoque de civitate ſua miſerrimum ſenem exiiſſe, ne aut clientes ſodaleſque filii ſui, aut ſepulchrum, quotidie cauſam lacrymarum, cerneret. Acceſſiſſe huic triſtitiæ proximum naufragium, quo amplius vicies ſeſtertium amiſerit: nec illum jactura moveri, ſed deſtitutum miniſterio non agnoſcere dignitatem ſuam. Præterea habere in Africa trecenties ſeſtertium fundis, nominibuſque depoſitum. Nam familiam quidem tam magnam per agros Numidiæ eſſe ſparſam, ut poſſit vel Carthaginem capere.

Secundum hanc formulam imperamus Eumolpo, ut plurimùm tuſſiat, ut ſit modò ſolutioris ſtomachi, ciboſque omnes palam damnet; loquatur aurum & argentum, fundoſque mendaces, & perpetuam terrarum ſterilitatem. Sedeat præterea quotidie ad rationes, tabulaſque teſtamenti omnibus diebus renovet; & ne quid ſcænæ deeſſet, quotieſcum-

que aliquem noſtrûm vocare tentaſſet, alium pro alio vocaret, ut facilè appareret dominum etiam eorum meminiſſe, qui præſentes non eſſent.

His ita ordinatis, *quod* benè feliciterque eveniret, precati Deos, viam ingredimur. Sed neque Giton ſub inſolito faſce durabat, & mercenarius Corax detractator miniſterii, poſitâ frequentius ſarcinâ, maledicebat properantibus, affirmabatque ſe aut projecturum ſarcinas, aut cum onere fugiturum. Quid vos, inquit, me jumentum putatis eſſe, aut lapidariam navem? hominis operas locavi, non caballi; nec minus liber ſum quàm vos, etſi pauperem pater me reliquit. Nec contentus maledictis, tollebat ſubinde altius pedem, & ſtrepitu obſcœno ſimúl atque odore viam implebat.

Ridebat contumaciam Giton, & ſingulos ſtrepitus ejus pari clangore proſequebatur, olfactui ut officeret.

Sed & hîc ad ingenium redux Eumolpus, Multos, inquit, ô Juvenes, Carmen decepit: nam ut quiſque

verſum pedibus inſtruxit, ſenſumque teneriorem verborum ambitu intexuit, putavit ſe continuò in Heliconem veniſſe. Sic forenſibus miniſterijs exercitati, frequenter ad Carminis tranquilitatem, tanquam ad portum faciliorem, refugerunt, credentes faciliùs poëma extrui poſſe, quàm controverſiam ſententiolis vibrantibus pictam. Cæterùm neque generoſior ſpiritus vanitatem amat, neque concipere aut edere partum mens poteſt, niſi ingenti flumine literarum inundata. Effugiendum eſt ab omni verborum, ut ita dicam, vilitate, & ſumendæ voces à plebe ſubmotæ, ut fiat,

Odi profanum vulgus, & arceo.

Præterea curandum eſt, ne ſententiæ emineant extra corpus orationis expreſſæ; ſed intexto veſtibus colore niteant. Homerus teſtis, & Lyrici, Romanuſque Virgilius, & Horatij curioſa felicitas. Cæteri enim, aut non viderunt viam, quâ iretur ad Carmen, aut viſam timuerunt

calcare. Ecce, belli civilis ingens opus quiſquis attigerit, niſi plenus litteris, ſub onere labetur. Non enim res geſtæ verſibus comprehendendæ ſunt, quod longè melius Hiſtorici faciunt; ſed per ambages, Deorumque miniſteria, & fabuloſum ſententiarum tormentum præcipitandus eſt liber ſpiritus, ut potiùs furentis animi vaticinatio appareat, quàm religioſæ orationis ſub teſtibus fides, tanquam ſi placet hic impetus, etiamſi nondum recepit ultimam manum.

ORbem jam totum victor Romanus habebat
Quà mare, quà terra, quà ſidus currit utrumque,
Nec ſatiatus erat. Gravidis freta pulſa carinis
Iam peragrabantur; ſi quis ſinus abditus ultra,
Siqua foret tellus quæ fulvum mitteret aurum,
Hoſtis erat: fatiſque in triſtia bella paratis
Quærebantur opes, non vulgo nota placebant

Gaudia : non uſu plebeio trita voluptas.
Aſſyria concham laudabat miles in undâ.
Quæſitus tellure nitor certaverat oſtro.
Hinc Numidæ cruſtas, illinc nova vellera Seres,
Atque Arabum populus ſua diſpoliaverat arva.
Ecce aliæ clades, & læſæ vulnera pacis.
Quæritur in ſylvis Mauri fera: & ultimus Ammon
Afrorum excutitur. ne deſit bellua dente,
Ad mortes pretioſa ſuas, premit advena claſſes.
Trigis, & aurata gradiens vectatur in aula,
Vt bibat humanum populo plaudente cruorem.
Heu pudet effari, perituraque prodere fata!
Perſarum ritu malè pubeſcentibus annis
Subripuere viros; exſectaque viſcera ferro
In Venerem fregere: atque ut fuga mobilis ævi

Circumſcripta morâ properantes differat annos.
Quærit ſe Natura, nec invenit: omnibus ergo
Scorta placent, fractique enervi corpore greſſus.
Et laxi crines, & tot nova nomina veſtis,
Quæque virum quærunt. Ecce Afris eruta terris
Citrea menſa, greges ſervorum, oſtrũque renidens
Ponitur, ac maculis imitatur vilibus aurum,
Quæ turbant cenſum, hoſtile ac malè nobile lignum
Turba ſepulta mero circumvenit: omniaque orbis
Præmia, correptis *miles vagus exſtruit armis.*
Ingenioſa gula eſt. Siculo Scarus æquore merſus
Ad menſam vivus perducitur, inque Lucrinis
Eruta littoribus vendunt conchylia cœnas:
Vt renovent per damna famem. Iam Phaſidos unda,

Orbata eſt avibus : mutaque in littore tantùm.
Sola deſertis aſpirant frondibus auræ.
Nec minor in campo furor eſt, emptique Quirites.
Ad prædam ſtrepitumque lucri ſuffragia vertunt.
Venalis Populus, venalis curia Patrum.
Eſt favor in pretio. Senibus quoque libera virtus
Exciderat, ſparſiſque opibus converſa poteſtas,
Ipſaque Majeſtas aurò corrupta jacebat:
Pellitur à Populo victus Cato : triſtior ille eſt
Qui vicit, faſceſque pudet rapuiſſe Catoni:
Namque hoc dedecus eſt Populi morumque ruina.
Non Homo pulſus erat : ſed in uno victa poteſtas,
Romanumque decus. Quare tam perdita Roma
Ipſa ſui merces erat, & ſine vindice præda.

Præterea gemino deprenſam gurgite prædam
Fenoris ingluvies , uſuſque exederat æris.
Nulla eſt certa Domus,nullum ſine pignore corpus.
Sed veluti tabes tacitis concepta medullis
Intra membra furens hiris latrantibus errat.
Arma placent miſeris , detritaque commoda luxu
Vulneribus reparantur.Inops Audacia tuta eſt.
Hoc merſam cæno Romam, ſomnoque jacentem
Quæ poterant artes ſana ratione movere,
Ni furor , & bellum, ferroque excita libido ?
Tres dederat *Fortuna Duces, quos obruit omnis*
Armorum ſtrue diverſa feralis Enyo.
Craſſum Parthus habet , Lybico jacet æquore Magnus
Iulius ingratam perfudit ſanguine Romam.

Et, quaſi non poſſet tot Tellus ferre ſepulchra,
Diviſit cineres. Hos gloria reddit honores.
Eſt locus exciſo penitus demerſus hiatu,
Parthenopen inter magnæque Dicarchidos arva,
Cocyta perfuſus aqua: nam ſpiritus extra
Qui furit, effuſus funeſto ſpargitur æſtu.
Non hæc Autumnô tellus viret, aut alit herbas
Ceſpite lætus ager: non verno perſona cantu
Mollia diſcordi ſtrepitu virgulta loquuntur:
Sed chaos, & nigro ſquallentia pumice ſaxa
Gaudent ferali circumtumulata cupreſſu.
Has inter ſedes Ditis Pater extulit ora,
Buſtorum flammis, & canâ ſparſa favillâ.
Ac tali volucrem Fortunam voce laceſſit:

Rerum humanarum, divinarumque
poteſtas.
Fors, cui nulla placet nimium ſecura
poteſtas,
Quæ nova ſemper amas, & mox poſ-
ſeſſa relinquis;
Ecquid Romano ſentis te pondere vi-
ctam?
Nec poſſe ulterius perituram extollere
molem!
Ipſa ſuas vires odit Romana juven-
tus,
Et quas ſtruxit opes, malè ſuſtinet.
Aſpice latè
Luxuriam ſpoliorum, & cenſum in
damna furentem.
Ædificant auro, ſedeſque ad ſidera
mittunt.
Expelluntur aquæ ſaxis; mare naſci-
tur arvis,
Et permutata rerum ſtatione rebel-
lant.
En etiam mea Regna petunt. perfoſſa
dehiſcit
Molibus inſanis tellus: jam montibus
hauſtis
Antra gemunt: &, dum varios lapis
invenit uſus,

Inferni manes Cœlum ſperare jubentur.
Quare age, Fors muta pacatum in prælia vultum,
Romanoſque cie, ac noſtris da funera regnis.
Iam pridem nullo perfudimus ora cruore,
Nec mea Tiſiphone ſitientes perluit artus
Ex quo Syllanus bibit enſis, horrida tellus
Extulit in lucem nutritas ſanguine fruges.
Hæc ubi dicta dedit, dextræ conjungere dextram
Conatus, rupto tellurem ſolvit hiatu.
Tum Fortuna levi defudit pectore voces:
O genitor, cui Cocyti penetralia parent,
Si modò vera mihi fas eſt impunè profari,
Vota tibi cedent: nec enim minor ira rebullit
Pectore in hoc, leviorve exurit flamma medullas.

Omnia, quæ tribui Romanis arcibus, odi;
Muneribuſque meis iraſcor: deſtruet iſtas
Idem, qui poſuit, moles Deus, & mihi cordi
Quippe cremare viros, & ſanguine paſcere Luxum.
Cerno equidem gemina jam ſtratos morte Philippos,
Theſſaliæque rogos, & funera gentis Iberæ:
Et Lybien cerno, & tua Nile gementia cloſtra.
Iam fragor armorum trepidantes perſonat aures,
Actiacoſque ſinus, & Apollinis arma timentes.
Pande age terrarum ſitientia regna tuarum,
Atque animas arceſſe novas: Vix Navita Porthmeus
Sufficiet ſimulachra virûm traducere cymba,
Claſſe opus eſt. Tumque ingenti ſatiare ruina,
Pallida Tiſiphone, concisaque vulnera mande.

Ad Stygios manes laceratus ducitur Orbis.
Vix dum finierat: cùm fulgure rupta coruſco
Intremuit nubes, eliſoſque abſcidit ignes.
Subſedit Pater umbrarum, gremioque reducto
Telluris, pavitans fraternos palluit ictus.
Continuò clades hominum venturaque damna
Auſpiciis patuere Deûm; namque ore cruento
Deformes Titan vultus caligine texit.
Civiles acies jam tum ſpirare putares.
Parte alia plenos extînxit Cynthia vultus.
Et lucem ſceleri ſubduxit. Rupta tonabant
Verticibus lapſis montis juga, nec vaga paſſim
Flumina per notas ibant morientia ripas.
Armorum ſtrepitu Cœlum furit, & tuba Martem
Sideribus tranſmiſſa *ciet: jamque Æthna voratur*

Ignibus inſolitis, & in æthera fulmina mittit.
Ecce inter tumulos atque oſſa carentia buſtis
Vmbrarum facies diro ſtridore minantur.
Fax ſtellis comitata novis incendia ducit;
Sanguineoq; tepens deſcendit Iupiter imbre.
Hæc oſtenta brevi ſolvit Deus. Exuit omnes
Quippe moras Cæſar, vindictæque actus amore
Gallica projecit, civilia ſuſtulit arma.
Alpibus aëreïs, ubi Grajo nomine, vulſæ
Deſcendunt rupes, nec ſe patiuntur adiri,
Eſt locus Herculeis aris ſacer, hunc nive dura
Claudit hiems, canoque ad ſidera vertice tollit,
Cœlum illinc cecidiſſe putes: non Solis adulti
Manſueſcit radijs, non verni temporis aura:

Sed glacie concreta rigens, hiemiſq; pruinis
Totum ferre poteſt humeris minitantibus Orbem.
Hæc ubi calcavit Cæſar juga milite læto,
Optavitque locum, ſummo de vertice montis
Heſperiæ campos latè proſpexit, & ambas
Intentans cum voce manus ad ſidera, dixit:
Iupiter omnipotens, & tu Saturnia tellus.
Armis læta meis, olimque onerata triumphis:
Teſtor ad has acies invitum arceſſere Martem
Invitas me ferre manus, ſed vulnere cogor,
Pulſus ab urbe mea, dum Rhenum ſanguine tingo,
Dum Gallos iterum Capitolia noſtra petentes
Alpibus excludo: Vincendo, certior exul
Sanguine Germano, ſexagintaque triumphis,

Ecce

Ecce nocens cœpi. Quanquam quos gloria terret,
Aut qui ſunt, qui bella volunt mercedibus empta,
Ah *viles operæ! quorum eſt mea Roma noverca,*
Vt reor, haud impunè; nec hanc ſine vindice dextram
Vinciet Ignavus. Victores ite furentes,
Ite mei comites, & cauſam dicite ferro.
Namque omnes unum crimen vocat: omnibus una
Impendet clades. Reddenda eſt gratia Nobis:
Non ſolus vici. Quare, quia pœna trophæis
Imminet, & ſordes meruit victoria noſtra,
Iudice Fortuna cadat alea. Sumite bellum,
Et tentate manus. Certè mea cauſa peracta eſt.
Inter tot fortes armatus neſcio vinci.
Hæc ubi perſonuit, de Cœlô Delphicus ales
Omnia læta dedit, pepulitque meatibus auras

Nec non horrendi nemoris de parte ſiniſtra
Inſolitæ voces flamma ſonuere ſequenti.
Ipſe nitor Phœbi vulgato lætior orbe
Crevit, & aurato præcinxit fulgure vultus.
Fortior omnibus movit Mavortia ſigna
Cæſar; & inſolitos greſſus prior occupat auſu.
Prima quidem glacies, & cana vincta pruina.
Non pugnavit humus, mitique horrore quievit:
Sed poſt quam turmæ nimbos fregere ligatos,
Et pavidus quadrupes undarum vincula rupit,
Incalvere nives, mox flumina montibus altis
Vndabant modò nata; ſed hæc quoque juſſa putares:
Vinctaque mox ſtabant, fluctus ſtupuere pruina,
Et paulò ante lues jam concidenda jacebat.
Tum verò malefida prius veſtigia luſit,

*Decepitque pedes, paſſim turmaque
virique,*
*Armaque congeſta ſtrue deplorata ja-
cebant.*
Ecce etiam rigido concuſſæ flamine
nubes
*Exonerabantur, nec rupto turbine
venti*
Deerant, ac *tumida confractum gran-
dine cœlum:*
*Ipſæ jam nubes ruptæ ſuper arma ca-
debant,*
*Et concreta gelu Ponti velut unda
ruebat.*
*Victa erat ingenti Tellus nive, victa-
que cœli*
*Sidera, victa ſuis horentia flumina
ripis;*
*Nondum Cæſar erat: ſed magnam
nixus in haſtam*
*Horrida ſecuris frangebat greſſibus
arva.*
*Qualis Caucaſea decurrens arduus
arce*
*Amphitrioniades; aut torvo Iupiter
ore,*
*Cùm ſe verticibus magni demiſit
Olympi*

Et periturorum dejecit tela Gigantum.

Interea volucer motis conterrita pennis
Fama volat, ſummique petit juga celſa PalatI:
Atque hæc Romano attonito fert omnia ſigna:
Iam claſſes fluitare mari, totaſque per Alpes
Fervere Germano perfuſas ſanguine turmas.
Arma, cruor, cædes, incendia, totaque bella
Ante oculos volitant: ergo pulſata tumultu
Pectora per dubias ſcinduntur territa cauſas.
Huic fuga per terras, illi magis unda probatur;
Et patria eſt pontus jam tutior: eſt magis arma
Qui tentata velit: fatiſque jubentibus actus,
Quantum quiſque timet, tantum fugit, ocior ipſe
Hos inter motus Populus, miſerabile viſu,

Quò mens icta jubet, deſerta ducitur
urbe.
Gaudet Roma fugâ, debellatique
Quirites
Rumoris ſonitu mœrentia tecta relin-
quunt.
Ille manu trepida natos tenet: ille Pe-
nates
Occultat gremio, deploratumque re-
linquit
Limen, & abſentem votis interficit ho-
ſtem.
Sunt qui conjugibus mœrentia pectora
jungunt,
Grandævoſque Patres: oneriſque igna-
ra Iuventus
Id, pro quo meruit tantùm, trahit.
Omnia ſecum
Hic vehit imprudens, prædamque in
prælia ducit.
Ac velut ex alto cùm magnus inhor-
ruit Auſter,
Et pulſas evertit aquas, non arma
Miniſtris,
Non regimen prodeſt: ligat alter pon-
dera pinus,
Alter tuta ſinu tranquillaque littora
quærit;

Hic dat vela fugæ, Fortunæque omnia credit.

Quid tam parva queror? gemino cum Conſule Magnus,
Ille tremor Ponti, ſævi quoque terror Hydaſpis,
Et Piratarum ſcopulus; modò quem ter ouantem
Iupiter horruerat, Quem fracto gurgite Pontus,
Et veneratus erat ſubmiſſa Boſporus unda,
Prô pudor! Imperii deſerto nomine fugit,
Vt, Fortuna levis, Magni quoque terga videres.

Ergo *tanta lues Divûm quoque numina vidit;*
Conſenſitque fugæ Cœli timor. Ecce per orbem
Mitis turba Deûm, terras exoſa furentes
Deſerit, atque hominum damnatum avertitur agmen.
Pax prima ante alias, niveos pulſata lacertos
Abſcondit olea vinctum *caput, atque relicto*

Orbe fugax Ditis petit implacabile regnum.
Huic comes it ſubmiſſa Fides, & crine ſoluto
Juſtitia, ac mœrens laceratâ Concordia pallâ.
At contra, ſedes Erebi qua rupta dehiſcit,
Emergit latè Ditis chorus, horrida Erinnys,
Et Bellona minax, facibuſque armata Megæra:
Letumque, Inſidiæque, & lurida Mortis imago,
Quas inter Furor, abruptis ceu liber habenis,
Sanguineum latè tollit caput, oraque mille
Vulneribus confoſſa cruenta caſſide velat.
Hæret detritus lævæ Mavortius umbo.
Innumerabilibus telis gravis: atque flagranti
Stipite dextra minax terris incendia portat.
Sentit terra Deos, mutataque ſidera pondus

Quæſivere ſuum: namque omnis Regia cœli
In partes diducta ruit: primumque Dione
Cæſaris acta ſui ducit: comes additur illi
Pallas, & ingentem quatiens Mavortius haſtam.
Magnum cum Phœbo Soror, & Cyllenia proles
Excipit, ac totis ſimilis Tirynthius actis.
Intremuere tubæ, ac ſciſſo Diſcordia crine
Extulit ad Superos Stygium caput: hujus in ore
Concretus ſanguis, contuſaque lumina flebant.
Stabant ærati ſcabra rubigine dentes,
Tabo lingua fluens, obſeſſa draconibus ora,
Atque inter toto *laceratam pectore veſtem*
Sagnineam tremulâ quatiebat lampada dextrâ.
Hæc ut Cocyti tenebras: & Tartara liquit,

Alta petit gradiens juga nobilis Appennini,
Vnde omnes terras, atque omnia littora poſſet
Aſpicere, ac toto fluitantes orbe catervas:
Atque has erumpit furibundo pectore voces
Sumite nunc gentes accenſis mentibus arma,
Sumite, & in medias immittite lampadas urbes.
Vincetur quicumque latet; non Fœmi na ceſſet,
Non Puer, aut ævo jam deſolata Senectus.
Ipſa tremat Tellus, lacerataque tecta rebellant.
Tu legem Marcelle tene: Tu concute plebem
Curio: Tu fortem ne ſupprime Lentule Martem.
Quid porro Tu Dive tuis cunctaris in armis?
Non frangis portas? non muris oppida ſolvis,
Theſauroſque rapis? neſcis tu Magne, tueri

Romanas arces ? Epidamnia *mœnia quære,*
Theſſaliæque ſinus humano ſanguine tinge.
Factum eſt in terris, quidquid Diſcordia juſſit.

Cùm hæc Eumolpus ingenti volubilitate verborum effudiſſet, tandem Crotona intravimus : ubi quidem parvo diverſorio refecti, poſtero die amplioris fortunæ domum quærentes, incidimus in turbam Heredipetarum ſciſcitantium quod genus hominum, aut unde veniremus; Ex præſcripto ergo conſilii communis, exagerati prudenter unde, aut qui eſſemus, haud dubiè credentibus indicavimus. Qui ſtatim opes ſuas ſummo cum certamine in Eumolpum conjeſſerunt. Et certatim omnes ejus gratiam *muneribus* ſollicitant.

Dum hæc magno tempore Crotone aguntur, & Eumolpus felicitate plenus prioris fortunæ eſſet oblitus ſtatum, adeo ut ſuis jactaret, neminem gratiæ ſuæ ibi poſſe reſiſtere,

impunéque ſuos, ſi quid deliquiſſent in ea urbe, beneficio amicorum laturos.

Cæterùm ego, etſi quotidie magis magiſque ſuperfluentibus bonis ſaginatum corpus impleveram, putabamque à cuſtodia mei removiſſe vultum Fortunam: tamen ſæpius *non* tam conſuetudinem meam cogitabam, quàm cauſam. &, Quid, aïebam, ſi callidus Captator exploratorem in Africam miſerit, mendaciumque deprehenderit noſtrum? Quid, ſi etiam Mercenarius præſenti felicitate laſſus, indicium ad amicos detulerit, totamque fallaciam invidioſa proditione detexerit? Nempe rurſus fugiendum erit, & tandem expugnata pauperitas nova mendicitate revocanda. Dii, Deæque, quàm malè eſt extra legem viventibus! quidquid meruerunt, ſemper expectant.

Animo hæc voluens domo egredior triſtiſſimus liberiori aëre mentis recreandæ cauſa: ſed 1 *ambulationem*

1. *Ambulationem*] Idem *p.* 163.

publicam vix 1 *intraveram cum haud inculta* 2 *Puella obvia venit, meque vocans Polyænum, fictum mihi nomen metamorphoſeos, declaravit Dominam ſuam rogare, ut ſibi* 3 *mecum liceret loqui.*

Falleris, inquam ego perturbatus, ſervus ſum extraneus, & hac 4 *gratiâ minimè dignus.*

Ad te ipſum, inquit, 5 *juſſa ſum: Sed,* quia noſti Venerem tuam, ſuperbiam captas, vendiſque amplexus, non commodas. Quò enim ſpectant flexæ pectine comæ? quo facies medicamine attrita, & oculorum quoquo mobilis petulantia? Quo inceſſus tutè compoſitus; & ne veſtigia quidem pedum extra menſurã aberrantia, niſi quod formam proſtituis, ut vendas? Vides me? nec auguria no-

1. *Intraveram &c.*) Id. p. 195. *mulier haud inculta janu am intravit.*
2. *Puella* dicitur hæc eadem Ancilla p. 163. *Placuit Puellæ conſilium.*
3 Idem p. 13. *ut vobiſcum liceat loqui.*
4. *Gratia*) obſcœniter dictum in hoc locô.
5. *Iuſſa ſum*] ſubaud. ire.

novi, nec Mathematicorum cœlum curare ſoleo : ex vultibus tamen hominum mores colligo; & cùm ſpatiantem uidi, quid cogites, ſcio. Sive ergo nobis vendis quod peto, mercator paratus eſt : ſive quod humanius eſt, commodas, effice ut beneficium debeat. Nam quòd ſervum te & humilem fateris, accendis deſiderium æſtuantis. Quædam enim feminæ ſordibus calent : nec libidinem concitant, niſi aut ſervos viderint, aut Statores altius cinctos. Arenarius aliquas accendit, aut perfuſus pulvere Mulio, aut Hiſtrio ſcænæ oſtentatione traductus. Ex hac nota Domina eſt mea: uſque ab orcheſtra quatuordecim tranſilit, & in extrema plebe quærit quod diligat. Itaque oratione blandiſſima plenus, Rogo inquam numquid illa quæ me amat, tu es? Multùm riſit ancilla poſt tam frigidum ſcema, &, Nolo, inquit, tibi tam valde placeas : ego adhuc ſervo nunquam ſuccubui, nec hoc Dii ſinant, ut amplexus meos in crucem mittam. Viderint Matronæ, quæ flagellorum veſtigia oſculantur : ego,

etiam ſi ancilla ſum, nunquam tamen niſi in Equeſtribus ſedeo. Mirari equidem tam diſcordem libidinem cœpi, atque inter monſtra numerare, quod ancilla haberet Matronæ ſuperbiam, & Matrona ancillæ humilitatem. Procedentibus deinde longius jocis, rogavi ancillam, ut in platanona produceret Dominã. Placuit puellæ conſilium: itaque collegit altius tunicam, flexitque ſe in eum daphnona, qui ambulationi hærebat: nec diu morata, Dominam producit è latebris, laterique applicat meo mulierem omnibus ſimulacris emendatiorem. Nulla vox eſt, quæ formam ejus poſſit comprehendere: nam quidquid dixero, minus erit. Crines ingenio ſuo flexi, per totos ſeſe humeros effuderant: frons minima, & quæ radices capillorum retroflexerat: ſupercilia uſque ad malarum ſtricturam currentia, & rurſus confinio luminum penè permixta: oculi clariores ſtellis extra Lunam fulgentibus: nares paululum inflexæ: & oſculum, quale Praxiteles habere *Venerem* credidit. Jam men-

tùm, jam cervix, jam manus, jam pedum candor intra auri gracile vinculum poſitus, Parium marmor extinxerat. Itaque tunc primum Dorida vetus amator contempſi.

Qui factum eſt, quòd tu projectis Iupiter armis.
Inter Cœlicolas fabula muta taces?
Nunc erat à torva ſubmittere cornua fronte.
Nunc pluma canos diſſimulare tuos.
Hæc vera eſt Danaë, tenta modò tangere corpus;
Iam tua flammifero membra calore fluent.

Delectata illa riſit tam blandum, ut videretur mihi, plenum os extra nubem Luna proferre. Mox, digitis gubernantibus vocem, Si non faſtidis, inquit, feminam ornatam, & hoc primum anno virum expertam, concilio tibi, ô juvenis! ſororem. babes tu quidem, & fratrem, neque enim me piguit inquirere: ſed quid prohibet & ſororem adoptare? eodem gradu venio: tu tantùm dignare

& meum oſculum, cùm libuerit, agnoſcere.

Imò, inquam ego, per formam tuam te rogo, ne faſtidias hominem peregrinum inter cultores admittere: invenies religioſum, ſi te adorari permiſeris. Ac ne me judices, ad hoc templum Amoris gratis accedere, dono tibi fratrem meum.

Quid? inquit illa, donas mihi eum, ſine quo non potes vivere? ex cujus oſculo pendes? quem ſic tu amas, quemadmodum ego te volo? Hæc ipſa cùm diceret, tanta gratia conciliabat vocem loquentis, tam dulcis ſonus pertentatum mulcebat aëra, ut putares inter auras canere Sirenum concordiam. Itaque miranti, & toto mihi clarius cœlo neſcio quid relucente, libuit Deæ nomen quærere.

Ita, inquit, non dixit tibi ancilla mea, Circen vocari? non ſum quidem Solis progenies; nec mea mater, dum placuit, labentis mundi curſum detinuit: habebo tamen quod cœlo imputem, ſi nos Fata conjunxerint. Imò, etiam neſcio quid

tacitis cogitationibus Deus agit. Nec ſine cauſa Poliænon Circe amat. Semper inter hæc nomina fax ſurgit. Sume ergo amplexum, ſi placet. Neque eſt, quod curioſum aliquem extimeſcas; longè ab hoc loco Frater eſt.

Dixit hæc Circe, implicitumque me brachiis mollioribus pluma, deduxit in terram variè gramine indutam.

Idæo qualis fudit de vertice flores
Terra parens, cùm ſe confeſſo junxit amori
Jupiter; & toto concepit pectore flammas:
Emicuere roſæ, violæque, & molle cyperon:
Albaque de viridi riſerunt lilia prato:
Qualis humus Venerem molles clavit *in herbas,*
Candidiorque dies ſecreto favit amori,

In hoc gramine pariter compoſiti mille oſculis luſimus, quærentes voluptatem robuſtam. *Sed nervo-*

rum ſubita debilitate Circe decepta fuit, quâ injuriâ excandeſcens; quid eſt, inquit, numquid te oſculum meum offendit? numquid ſpiritus jejunio *acer*? numquid alarum negligens ſudor? Porro, ſi hæc non ſunt, nunquid Gitona times?

Perfuſus ego rubore manifeſto, etiam, ſi quid habueram virium, perdidi; totoque corpore velut laxato, Quæſo, inquam, Regina, noli ſuggillare miſerias. Veneficio contactus ſum.

Tam levis excuſatio Circes iram minimè ſedavit: a me contemptim oculos reflexit, & ad ancillam reſpiciens: dic Chryſis, ſed verum: nunquid indecens ſum? nunquid incompta? nunquid aliquo naturali vitio formam meam excæco? noli decipere Dominam tuam: neſcio quid peccavimus.

Rapuit deinde tacenti ſpeculum, &, poſtquam omnes vultus tentavit, quos ſolet inter amantes riſus frangere, excuſſit vexatam ſolo veſtem, raptimque *in vicinam* ædem Veneris intravit.

Ego contra damnatus, & quaſi quodam viſu in horrorem perductus, interrogare animum meum cœpi, an vera voluptate fraudatus eſſem.

Nocte ſoporifera veluti cùm ſomnia ludunt
Errantes oculos, effoſſaque protulit aurum
In lucem tellus, verſat manus improba furtum,
Theſauroſque rapit, ſudor quoque perluit ora
Et mentem timor altus habet, ne forte gravatum
Excutiat gremium ſecreti conſcius auri.
Mox ubi fugerunt eluſam gaudia mentem,
Veraque forma redit, animus, quod perdidit, optat,
Atque in præterita ſe totus imagine verſat

Infortunium illud ſomnium verum, imò vera faſcinatio, mihi cer-

tè videbatur, & tam diù nervis deſtitutus fui, ut nec ſurgere potuerim. Animi tandem oppreſſione paulatim 1 *laxatâ, vigor ſenſim rediit, domumque petij ubi* 2 *langorem ſimulans; in* 3 *lectulum me conjeci. Paulo poſt Giton, qui me ægrotare acceperat, triſtis intravit cubiculum. Vt vero mentem illius ſedarem declaravi me ſolâ quieſcendi cauſa lectum petiiſſe: multaque alià jactavi, de infortuniô autem nihil, quia ejus æmulationem valdè timebam, & ad omnem ſuſpicionem avertendam, eum* 4 *lateri applicans meo, amoris ſpecimen præbere tentavi: Sed* 5 *anhelitus ſudoreſque fuerunt irriti. Surrexit irâ commotus, &* 6 *nervorum debilitatem, animique alterationem accuſans, dixit ſe jam dudum animadvertiſſe me non dubiè*

1 Id. p. 92. *temeritate laxata.*
2. *Langorem ſimulare capi* p. 172.
3. *Lectulum*) frequens in autore. p. 172. *conditus in lectulo*, & alibi.
4. Idem p. 163. *laterique applicat mulierem. &c.*
5. p. 97 *inter anhelitus ſudoreſque.*
6. *Nervi* multis in locis obſcæniter ſumuntur in autore.

primum vires ſpirituſque alibi conſumere.

Imo, inquam, Frater, erga te meus ſemper idem fuit amor: Sed nunc ratio amorem vincit, & petulantiam.

Itaque, *inquit me irridens*, hoc nomine tibi gratias ago, quod me Socratica fide diligis. Non tam intactus Alcibiades in præceptoris ſui lectulo jacuit.

Tum rurſus 1 *adjeci* crede mihi frater, non intelligo me virum eſſe, non ſentio. Funerata eſt pars illa corporis, quâ quondam Achilles eram.

Me ſine nervis eſſe Giton 2 *ſentiens, &* veritus puer ne in ſecreto deprehenſus daret ſermonibus locum, proripuit ſe, & in partem ædium interiorem fugit.

Eô vix egreſſô cubiculum meum intravit Chryſis, codicilloſque mihi Dominæ ſuæ reddidit, in

1. Idem p. 38. *tum Trimal. rurſus adjecit.*

2. *Sentiens*) hic duas habet ſignificationes, quæ mirè autoris mentem exprimunt.

quibus hæc erant ſcripta.

CIRCE POLYÆNO SALUTEM.

SI libidinoſa eſſem, quererer decepta, nunc etiam languori tuo gratias ago. In umbra voluptatis diutius luſi. Quid tandem agas, quæro, & an tuis pedibus perveneris domum? negant enim Medici ſine nervis homines ambulare poſſe. Narrabo tibi Adoleſcens, paralyſin cave. Nunquam ego ægrum tam magno periculo vidi. Me-Dius Fidius, jam periſti. Quod ſi idem frigus genua manuſque tentaverit tuas, licet ad Tubicines mittas. Quid ergo eſt? etiamſi gravem injuriam accepi, homini tamen miſero non invideo medicinam. Si vis ſanus eſſe, Gitonem roga; recipies, inquam, nervos tuos, ſi triduo ſine fratre dormieris. Nam quod ad me attinet, non timeo ne quis inveniatur, cui minùs placeam: nec ſpeculum mihi, nec fama mentitur. Vale ſi potes.

Ut intellexit Chryſis me perlegiſſe totum convitium: Solent, inquit,

hæc fieri, & præcipuè in hac civitate, in qua mulieres etiam Lunam deducunt. Itaque hujus quoque rei cura agetur: reſcribe modò blandius dominæ, animumque ejus candida humanitate reſtitue. Verum enim fatendum eſt: ex qua hora injuriam accepit, apud ſe non eſt. Libenter quidem parui ancillæ, verbaque codicillis talia impoſui.

POLYÆNOS CIRCÆ SALUTEM.

FAteor me, Domina, ſæpe peccaſſe: nam & homo ſum, & adhuc juvenis: nunquam tamen ante hunc diem uſque ad mortem deliqui. Habes, inquam, confitentem reum. Quidquid juſſeris, merui. Proditioné feci, hominem occidi, templum violavi. In hæc facinora quære ſupplicium. Sive occidere placet, ferro meo venio: ſive verberibus contenta es, curro nudus ad Dominam. Illud unum memento, non me, ſed inſtrumenta peccaſſe. Paratus miles arma nõ habui. Quis hæc turbaverit, neſcio. Forſitan animus anteceſſit corporis moram: forſitan, dum om-

nia concupiſco, voluptatem tempore conſumpſi. Non invenio quod feci. Paralyſin tamen cavere jubes; tanquam major fieri poſſit, quæ abſtulit mihi, per quod etiam te habere potui. Summa tamen excuſationis meæ hæc eſt: Placebo tibi: ſi me culpam emendare permiſeris. Vale.

Dimiſſa cum ejuſmodi pollitatione Chryſide, curavi diligentiùs noxioſiſſimum corpus, balneoque præterito, modica unctione uſus, mox cibis validioribus paſtus, id eſt, bulbis, cochlearumque ſine jure cervicibus, hauſi parcius merum. hinc ante ſomnum leviſſima ambulatione compoſitus, ſine Gitone cubiculum intravi. Tanta erat placandi cura, ut timerem ne latus meum frater convelleret.

Poſterò die, cùm ſine offenſa corporis animique conſurrexiſſem, in eundem platanona deſcendi, etiamſi locum inauſpicatum timebam, cœpique inter arbores ducem itineris expectare Chryſidem. Nec diu ſpatiatus conſederam ubi heſterno die fue-

ram, , cùm illa intervenit comitem aniculam trahens. Atque, ut me conſalutavit; Qui eſt, inquit, faſtoſe, ecquid bonam mentem habere cœpiſti?

Hæc dicente, Anus illa de ſinu licium protulit varij coloris filis intortum, cervicéque vinxit meam. Mox turbatum ſputo pulverem medio ſuſtulit digito, frontemque repugnantis ſignat.

Hoc peracto carmine, ter me juſſit exſpuere, terque lapillos conjicere in ſinum, quos ipſa præcantatos purpura involverat, admotiſque manibus tentare cœpit inguinum vires. Dicto citius nervi paruerunt imperio, manuſque aniculæ ingenti tumore repleverunt. At illa gaudio exultans, Vides, inquit, Chryſis mea, vides *quem* alijs leporem excitavi?

Dum vivis ſperare licet: tu ruſtice
Cuſtos
Huc ades, & nervis tente Priape
fave.

His peractis Anus me, 1 reſtituit Cryſidi, quæ lætiſſima erat theſaurum recuperaſſe Dominæ: feſtinans ergo me ad illam præcipitem duxit, & in receſſum admiſit amæniſſimum, ubi quidquid gratum oculis Natura prodit, videbatur.

Nobilis eſtivas Platanus diffuderat umbras,
Et circumtonſa trepidanti vertice Pinus,
Et baccis redimita Daphne, tremulæque Cupreſſus.
Has inter ludebat aquis errantibus amnis
Spumeus, & querulo verſabat rore *lapillos.*
Dignus amore locus. teſtis ſylveſter Aëdon
Atque urbana Progne: quæ circum gramina fuſæ.
Et molles violas, cantu ſua rura colebant.

1. *Reſtituit*) ſcil. in integrum, & alluditur dictis Circes quæ ſequuntur *S. Paralytice ecquid hodiè totus veniſti?*

Premebat illa reſoluta marmoreis cervicibus aureum thorum, myrthoque florenti quietum verberabat. Itaque ut me vidit, paululùm erubuit, heſternæ ſcilicet injuriæ memor: deinde ut remotis omnibus ſecundum invitantem conſedi, ramum ſuper oculos meos poſuit, & quaſi pariete interjecto audacior facta: Quid eſt, inquit, Paralytice, ecquid hodie totus veniſti?

Rogas, inquam ego, potiùs quàm tentas? totoque corpore in amplexum ejus immiſſus Comprecantis uſque ad ſatietatem oſculis fruor. Ipſa corporis pulchritudine me ad ſe vocante trahebat ad Venerem: jam pluribus oſculis colliſa labra crepitabant: jam implicitæ manus omne genus amoris invenerant: jam alligata mutuo ambitu corpora, animarum quoque mixturam fecerant. *Sed inter hæc gratiſſima primordia nervis adhuc ſubitò deficientibus ad* 1 *ſummam voluptatem pervenire non potuj.*

1 *Summam voluptatem*) Idem p. 96. in eodem ſenſu.

Manifeſtis Matrona contumelijs verberata, tandem ad ultionem decurrit, vocatque cubicularios, & me jubet catorogare. Nec contenta mulier tam gravi injuria mea, convocat omnes quaſillarias, familiæque ſordidiſſimam partem, ac me conſpui jubet. Oppono ego manus oculis meis, nulliſque precibus effuſis, quia ſciebam quid merviſſem, verberibus ſputiſque extra januam ejectus ſum. Ejicitur & Proſelenos, Chryſis vapulat, totaque famillia triſtis inter ſe muſſat, quæritque, quis Dominæ hilaritatem cõfuderit.

Ego vero curatis vibicibus animoſior verberum notas arte contexi, ne aut Eumolpus contumelia mea hilarior fieret, aut triſtior Giton. Quod ſolum igitur ſalvo pudore poteram confingere, languorem ſimulare cœpi, conditusque lectulo, totum ignẽ furoris in eam converti, quæ mihi omnium malorum cauſa fuerat.

Ter corripui terribilem manu bipennem,
Ter languidior coliculi tepente thyrſo,

Ferrum timui, quod trepido malè dabat uſum.
Nec jam poteram, quod modò conficere libebat.
Namque illa metu frigidior rigente bruma,
Confugerat in viſcera mille operta rugis.
Ita non potui ſupplicio caput aperire:
Sed furciferæ mortifero timore luſus,
Ad verba, magis quæ poterant nocere, fugi.

Erectus igitur in cubitum, hac ferè oratione contumacem vexavi: Quid dicis, inquam, omnium hominum Deorumque pudor? nam nec nominare quidem te inter res ſerias fas eſt. Hoc de te merui, ut me in cœlo poſitum ad inferos traheres? ut traduceres annos primo florentes vigore, ſenectæque ultimæ mihi laſſitudinem imponeres? ROGO TE, MIHI APODIXIN defunctoriã REDDE. Hæc ut iratus effudi,

Illa ſolo fixos oculos averſa tenebat:
Nec magis incœpto vultum ſermone movetur,

Quam lenti ſalices, laſſove papavera collo

Nec minùs ego tam fœda objurgatione finita, pœnitentiam agere ſermonis mei cœpi, ſecretoque rubore perfundi, quòd oblitus verecundiæ meæ, cum ea parte corporis verba contulerim, quam ne ad cogitationem quidem admittere ſeverioris notæ homines ſolent. Mox perfricata diutius fronte, Quid autem ego, inquam, mali feci, ſi dolorem meum naturali convitio exoneravi? aut quid eſt, quod in corpore humano ventri maledicere ſolemus, aut gulæ, capitique etiam cùm ſæpius dolet? quid, non & Ulyxes cum corde litigat ſuo? & quidem Tragici oculos ſuos tanquam audientes caſtigant. Podagrici pedibus ſuis maledicunt, Chiragrici manibus, Lippi oculis; & qui offenderunt ſæpe digitos, quidquid doloris habent, in pedes deferunt.

Quid me conſtricta ſpectatis fronte Catones,

Damnatiſque novæ ſimplicitatis opus?
Sermonis puri non triſtis gratia ridet,
Quodque facit populus, candida lingua refert:
Nam quis concubitus Veneris, quis gaudia neſcit?
Quis vetat in tepido membra calere toro?
Ipſe Pater veri doctus Epicurus in arte
Juſſit, & hanc vitam dixit habere Deas.

Nihil eſt hominum inepta perſuaſione falſius, nec ficta ſeveritate ineptius.

Hac declamatione finita Gitona voco, &, Narra mihi, inquam Frater, ſed tua fide, ea nocte, qua te mihi Aſcyltos ſubduxit, uſque in injuriam vigilavit: an contentus fuit uidua pudicaque nocte? Tetigit puer oculos ſuos, conceptiſſimiſque juravit verbis, ſibi ab Aſcylto nullam vim factam.

His certè obrutus non mei compoſ- eram, nec quæ dicebam probè noram

1 *Quid enim, aiebam, præterita, iterumque nocitura in memoriam revocare? Denique ut nervos reciperem, nihil non ſum molitus: Volui etetiam me Dijs vovere: Priapum igitur exoraturus egredior, & ut* ut res ſe haberet, ſpem vultu ſimulavi *poſitoque* in limine genu, ſic deprecatus ſum verſu Numinæ:

Nympharum, Bacchique comes, quem pulchra Dione
Divitibus ſylvis numen dedit: inclita paret
Cui Lesbos, viridiſque Thaſos: quem Lydus adorat
Veſtifluus, templumque ſuis imponit Hipœpis.
Huc ades, ô Bacchi tutor, Dryadumque voluptas,
Et timidas admitte preces. Non ſanguine triſti
Perfuſus venio; non templis impius hoſtis
Admovi dextram, ſed inops, & rebus egenus
Attritis, facinus non toto corpore feci.

Quiſquis peccat inops, minor eſt reus.
Hac prece, quæſo,
Exonera mentem, culpæque ignoſce minori:
Et quandoque mihi Fortunæ arriſerit hora,
Non ſine honore tuum patiar decus: ibit ad aras,
Sancte, tuas hircus, pecoris pater ibit ad aras
Corniger, & querulæ fetus Suis, hoſtia lactens;
Spumabit pateris hornus liquor: & ter ovantem
Circa delubrum greſſum feret ebria Pubes.

Dum hæc ago, ſolertique cura depoſito meo caveo, intravit delubrum Anus laceratis crinibus, atraque veſte deformis; extraque veſtibulum me injecta manu duxit cuncta trementem: Quæ ſtriges, *inquit*, comederunt neruos tuos? aut quod purgamentum nocte calcaſti in trivio; aut cadaver? Nec à puero quidem te vindicaſti: ſed mollis, debilis, laſſus, tanquam caballus in cli-

vo, & operam, & ſudorem perdidiſti; nec contentus ipſe peccare, mihi Deos iratos excitaſti, & pœnas mihi nullas dabis?

Ac me iterum in cellam Sacerdotis nihil recuſantem perduxit, impulitque ſuper lectum, & arundinem ab oſtio rapuit: iterumque nihil reſpondentem mulcavit. Ac niſi primo ictu arundo quaſſata verberantis impetum minuiſſet, forſitan etiam brachia mea caputque fregiſſet.

Ingemui ego, utique propter maſcarpionem, lacrymiſque ubertim manantibus, obſcuratum dextra caput ſuper pulvinum inclinavi. Nec minus illa fletu confuſa altera parte lectuli ſedit, ætatiſque longæ moram tremulis vocibus cœpit accuſare, donec intervenit Sacerdos, &, Quid vos, inquit, in cellam meam, tanquam ante recens buſtum, veniſtis? utique die feriarum, quo etiam lugentes rident?

O, inquit, ô Enothea! *quem* Adoleſcentem vides, malo aſtro natus eſt: nam neque Puero, neque Puellæ bona ſua vendere poteſt. Nunquam tu

hominem tam infelicem vidiſti. Lorum in aqua, non inguina habet. Ad ſummam, qualem putas eſſe, qui de Circes toro ſine voluptate ſurrexit?

His auditis Enothea, inter utrumque conſedit, motoque diutius capite; Iſtum, inquit, morbum ſola ſum, quæ emendare ſcio. Et ne puteris perplexè agere, rogo ut Adoleſcentulus mecum nocte dormiat, niſi illud tam rigidum reddidero quàm cornu.

QVidquid in orbe vides, paret mihi; Florida tellus,
Cùm volo, ſpiſſatis areſcit languida ſuccis,
Cùm volo, fundit opes: Scopulique, atque horrida ſaxa
Niliacas jaculantur aquas: Mihi Pontus inertes
Submittit fluctus: Zephyrique tacentia ponunt
Ante meos ſua flabra pedes. Mihi flumina parent;
Hircanæque Tygres, & juſſi ſtare Dracones.

Quid leviora loquor? Lunæ deſcendit imago
Carminibus deducta meis: Trepiduſque furentes
Flectere Phœbus equos revoluto cogitur orbe.
Tantum dicta valent. Taurorum flamma quieſcit
Virgineis extincta ſacris: Phœbeïa Circe
Carminibus magicis Socios mutavit Vlyxis:
Protheus eſſe ſolet, quidquid libet. His ego callens
Artibus Ideos frutices in gurgite ſiſtam,
Et rurſus fluvios in ſummo vertice ponam.

Inhorrui ego tam fabuloſa pollicitatione conterritus, Anumque inſpicere diligentiùs cœpi. Ergo, exclamat, ò Enothea, imperio para te: deterſiſque curioſè manibus, inclinavit ſe in lectulum, ac me ſemel iterumque baſiavit.

Enothea menſam veterem poſuit in medio altari, quam vivis implevit carbo-

carbonibus, & camellam jam vetuſtate ruptam pice temperata rèfecit. Tum clavum, qui detrahentem ſecutus cum camella lignea fuerat, fumoſo parieti reddidit: mox incincta quadrato pallio cucumam ingentem foco appoſuit, ſimulque pannum de carnario detulit furca, in quo faba erat ad uſum repoſita, & ſincipitis vetuſtiſſima particula mille plagis dolata. Ut ſolvit ergo licio pannum, partem leguminis ſuper menſam effudit, juſſitque me diligenter purgare. Servio ego imperio, granaque ſordidiſſimis putaminibus veſtita curioſa manu ſegrego. At illa inertiam meam accuſans improba tollit, dentibuſque folliculos peritè ſpoliat, atque in terram veluti muſcarum imagines deſpuit. Mirabile quidem paupertatis ingenium ſingularumque rerum quaſdam artes fames edocuit. *Sacerdos hujus virtutis ita ſectatrix videbatur, ut apud eam eluceret in minimis: 1 Caſa præcipuè illius verum erat paupertatis Sacrarium.*

1 Idem de hâc *caſâ* p. 180.

Non Indum fulgebat ebur, quod inhæſerat auro,
Nec jam calcato radiabat marmore terra,
Muneribus deluſa ſuis: ſed crate ſaligna
Impoſitum Cereris vacuæ nemus, & nova terræ
Pocula, quæ facili vilis rota finxerat actu.
Hinc mollis ſtillæ lacus, & de caudice lento
Vimineæ lances, maculataque teſta Lyæo:
At paries circà paleâ ſatiatus inani,
Fortuitoque luto, clavos numerabat agreſtes.
Et viridi junco gracilis pendebat arundo.
Præterea quæ fumoſo ſuſpenſa tigillo,
Conſervabat opes humilis caſa mitia ſorba
Inter odoratas pendebant texta coronas,
Et thymbræ veteres, & paſſis uva racemis.
Qualis in Actæa quondam fuit hoſpita terra

Digna ſacris Hecales, quam Muſa
ſequentibus annis
Battiadæ veteris mirando tradidit ævo.

Dum illa *purgatâ fabâ*, carnis etiam paululùm delibat: & coæquale natalium ſuorum ſinciput in carnarium furca reponit, fracta eſt putris ſella, quæ ſtaturæ altitudinem adjecerat, anumque ſuo pondere dejectam ſuper foculum mittit. Frangitur ergo cervix cucumæ, ignemque modò convaleſcentem extinguit: vexat cubitum ipſa ſtipite ardenti, faciemque totam excitato cinere perfudit.

Conſurrexi equidē turbatus, Anūque non ſine riſu meo erexi: ſtatimque ne res aliqua ſacrificium moraretur, ad reficiendum ignem in vicinia cucurrit. vix ad caſæ hoſtiolum proceſſerat, cùm ecce tres anſeres ſacri, qui, ut puto, medio die ſolebant ab Anu diaria exigere, impetum in me faciunt, fœdòque, ac veluti rabioſo ſtridore circumſiſtunt trepidantem: atque alius tunicam meam lacerat, alius vincula calceamento-

rum reſolvit, ac trahit: unus etiam dux ac magiſter ſævitiæ, non dubitavit crus meum ſerrato vexare morſu. Oblitus itaque nugarum, pedem menſulæ extorſi, cœpique pugnaciſſimum animal armata elidere manu: nec ſatiatus defunctorio ictu, morte me anſeris vindicavi.

Tales Herculea Stymphalidas arte coactas
Ad cœlum fugiſſe reor, ſanie que fluentes
Harpyias, cùm Phineo maduere veneno
Fallaces epulæ. tremuit perterritus æther
Planctibus inſolitis, confuſa que Regia Cœli
Viſa ſuas moto tranſcurrere cardine metas.

Jam reliqui reſolutum, paſſimque per totum effuſam pavimentum collegerant fabam, orbatique, ut exiſtimo, duce, redierant in Templum, cùm ego præda ſimul atque hac vindicta gaudens, poſt lectum occiſum

anſerem mitto, vulnuſque cruris haud altum aceto diluo. Deinde convitium verens, abeundi formavi conſilium: collectoque cultu meo ire extra caſam cœpi. Nec dum libaveram cellulæ limen, cùm animaverto Enotheam cum teſto ignis pleno venientem. Reduxi igitur gradum, projectaque veſte, tanquam expectarem morantem, in aditu ſteti.

Collocavit illa ignem quaſſis arudinibus collectum, ingeſtiſque ſuper pluribus lignis, excuſare cœpit moram, quòd amica ſe non dimiſiſſet tribus niſi potionibus è lege ſiccatis. Quid porro tu, inquit, me abſente feciſti? aut ubi eſt faba?

Ego, qui putaveram me rem laude etiam dignam feciſſe, ordine illi totum prælium expoſui; &, ne diutius triſtis eſſet, jacturæ penſionem obtuli. Cùm protuli anſerem, Anus ut vidit, tam magnum æque clamorem ſubſtulit, ut putares iterum anſeres limen intraſſe.

Confuſus itaque & novitate facinoris attonitus, quærebam quid excanduiſſet, aut quare anſeris potiùs

quam mei miſereretur.

At illa comploſis manibus, Scelerate, inquit, etiam loqueris? neſcis quam magnum flagitium admiſeris. Occidiſti Priapi delicias, anſerem omnibus Matronis acceptiſſimum. Itaque ne te putes nihil egiſſe, ſi Magiſtratus hoc ſcierint, ibis in crucem. Polluiſti ſanguine domicilium meum ante hunc diem inviolatum; feciſtique, ut me quiſquis voluerit inimicus ſacerdotio pellat.

Hæc ait, & tremulo deduxit vertice canos,
Conſecuitque genas, oculis nec defuit imber.
Sed qualis rapitur per valles improbus amnis,
Cùm gelidæ periere nives, & languidus Auſter.
Non patitur, glaciem roſoluta vivere terra:
Gurgite ſic pleno facies manavit, & alto
Inſonuit gemitu turbatum murmure pectus.

Tum ego, Rogo, inquam, noli clamare: ego tibi pro anſere ſtruthiocamelum reddam.

Dum hæc, me ſtupente, in lectulo ſedet, anſeriſque fatum complorat, interim Proſelenos cum impenſa ſacrificij venit, viſoque anſere occiſo, ſciſcitata cauſam triſtitiæ, & ipſa flere vehementiùs cœpit, meique miſereri, tanquam patrem meum, non publicum anſerem, occidiſſem. Itaque tædio fatigatus, Rogo, inquam, expiare manus pretio licet, ſi vos provocaſſem, etiam ſi homicidium feciſſem? Ecce duos aureos pono, unde poſſitis & Deos, & anſeres emere.

Quos, ut vidit Enothea, Ignoſce, inquit, Adoleſcens ſollicita ſum tua cauſa: amoris eſt hoc argumentum, non malignitatis. Itaque dabimus operam, ne quis hoc ſciat. Tu modò Deos roga, ut illi facto tuo ignoſcant.

Quiſquis habet nummos ſecurâ navi-
get aura,
Fortunamque ſuo temperet arbitrio.

Vxorem ducat Danaen, ipſumque licebit
Acriſium jubeat credere, quod Danaen.
Carmina componat, declamet, concrepet, omnes
Et peragat cauſas, ſitque Catone prior.
Iuriſconſultus, PARET, NON PARET, habeto,
Atque eſto quidquid Servius, & Labeo.
Multa loquor: quidvis nummis præſentibus opta,
Et veniet. Clauſum poſſidet arca Iovem.

Interea hæc ſatagens. Infra manus meas camellam vini poſuit, & cùm digitos pariter extenſos porris apioque luſtraſſet, avellanas nuces cum precatione merſit in vinum: & ſive in ſummum redierant, ſive ſubſederant, ex hoc conjecturam ducebat: nec me fallebat, inanes ſcil. Ac ſine medulla ventoſas nuces in ſummo humore conſiſtere, graves autem & plenas integro fructu ad ima deferri.

Tum ad anſerem appellens ſeſe recluſo pectore extraxit fortiſſimum jecur, & inde mihi futura prædixit. Imò, ne quod veſtigium ſceleris ſupereſſet, totum anſerem laceratum verubus confixit, epulaſque etiam lautas, paulò ante, ut ipſa dicebat, perituro paravit.

Volabant inter hæc potiones meracæ; *Aniculæque anſerem, materiam anteà triſtitiæ, vorabant lætæ: illô exeſô Enothea ſemiebria ad me reſpiciens: perficienda ſunt, inquit, myſteria, ut recipias nervos: ſimulque* profert ſcorteum facinum, quod ut oleo, & minuto pipere, atque urticæ trito circumdedit ſemine, paulatim cœpit inſerere ano meo. Hoc crudeliſſima Anus ſpargit ſubinde humore femina mea: Naſturcij ſuccum cum abrotono miſcet, perfuſiſque inguinibus meis, viridis urticæ faſcem comprehendit, omniaque infra umbilicum cœpit lenta manu cædere. Urticis uſtum, fuga ſubductum exæſtuans conſectatur. Aniculæ, quamvis ſolutæ mero ac libidine eſſent, eandem viam tentant, & per

aliquos vicos ſecutæ fugientem, Prehende furem, clamant: evaſi tamen, omnibus digitis inter præcipitem decurſum crentatis.

Vbi tamen me domum potui recipere 1 *defatiguatione gravis lectum petij, nec tamen ſomnum capere potui, quæque enim adverſa mihi contigerant animô voluebam: reputanſque neminem magis caſibus me obnoxium eſſe,* 2 *proclamabam. Fortuna ſemper infenſa mihi egebat ne amoris crutiatibus ut me magis torqueret? O me infelicem! junctis viribus Fortuna & Amor in perniciem conſpirant meam.* 3 *Ipſe dirus Amor nuſquam mihi pepercit: Amans amatuſve crucior. En Cryſis, quæ me perditè amat, laceſſere non deſinit. Illa, quæ, cum* 4 *mihi Dominam conciliabat, me ut ſervum contemptum deſpexit, quia ſervili induebar veſte: illa, inquam,* Cryſis,

1. *Defatiguatione gravis*] Cicero de Senectute: *corpora defatiguatione ingraveſcunt.*

2. *Proclamabam*) Idem p. 90.

3. *Dirus Amor &*] mens eadem exprimitur p. 185.

4. *Mihi dominâ conciliabat*) Idem p. 164. *concilio tibi ſororem.*

quæ priorem fortunam tuam oderat, hanc vel cum periculo capitis perſequi deſtinat, *ſeque lateribus tuis ſemper inſtituram juravit cum ſui amoris vehementiam mihi patefecit: At Circe me totum habet, cœteras ſperno. Reverà quid illa pulchrius?* quid huic formæ aut Arianne habuit, aut Læda ſimile? quid contra hanc Helene, quid Venus poſſet? Ipſe Paris, Dearum liuidinantium judex, ſi hanc in comparatione videſſet tam petulantibus oculis, & Helenen huic donaſſet, & Deas. Saltem ſi permitteretur oſculum capere, ſi illud cæleſte ac divinum pectus amplecti, forſitan rediret hoc corpus ad vires, & reſipiſcerent partes veneficio, credo, ſopitæ. Nec me contumeliæ laſſant, Quod verberatus ſum, neſcio: quod ejectus ſum, luſum puto; modò redire in gratiam liceat.

1 *Hæc taliaque cum ideâ formoſiſſimæ Circes ita meum concitarunt animum, ut* torũ frequenti tractatione vexavi,

1. Iam vidimus *hæc taliaq.* p. 138.
2. *Vt vexavi*) in fragmentis novis *ut* cũ indicativo adhuc legitur.

amoris mei quaſi quandam imaginẽ: *ſed inutiles adhuc fuerunt conatus.* Sic pervicax *vexatio meam tandem fregit patientiam; & 2 veneficium, quô eram contactus 3 Genio inimico exprobravi. Animô tamen collecto, inter Heroas antiquos, irâ Deorum olim inſectatos, conſolationem quærens 4 in hæc erupi.*

Non ſolum me Numen, & implacabile
Fatum
Perſequitur; prius Inachiâ Tirinthius
irâ
Exagitatus onus Cœli tulit: ante profanam
Iunonem Pelias ſenſit: Tulit inſcius
arma
Laomedon: Gemini ſatiavit Numinis
iram
Telephus: & Regnum Neptuni pavit
Vlyxes.
Me quoque per terras, per cani Nereos
æquor *Hel-*

1. Eadem verba leguntur p. 166. *veneficiô contactus ſum.*
2. *Genio inimico*] Illud refertur his quæ vidimus p. 187. *quod manus irata:* & p. 187. *Numen inimicum.*
3. Idem p. 138. *in hæc erupit.*

Helleſpontiaci ſequitur gravis ira Priapi.

His tortus ſollicitudinibus anxiè noctem conſumpſi totam, & Giton, qui acceperat me cubuiſſe domi, cellulam intravit primo diluculo, meque licentioſius vivere vehementer accuſavit, dixitque familiam de mea agendi ratione valdè conqueri, rariſſimè 1 *miniſteriis me adeſſe, & mihi fortaſſe funeſtum fore illud quod gerebam commercium.*

His intellexi de meis negotiis illum eſſe commonitum, & aliquem domi fortè de me percontatum fuiſſe: Quærere *igitur* à Gitone cœpi, num aliquis me quæſiſſet. Nemo, inquit, hodie: ſed heſterno die mulier quædam haud inculta januam intravit: cùmque diu mecum eſſet locuta, & me accerſito ſermone laſſaſſet, ultimo cœpit dicere, te noxam meruiſſe, daturumque ſerviles pœnas, ſi læſus in querela perſeveraſſet.

1. p. 144. *deſtitutum miniſterio* : & 145. *Corax detrectator miniſterii.*

Hæc vehementer me torſerunt, novaque 1 *convitia in fortunam jeci, &* nondum querelam finieram cùm Chryſis intervenit, amplexuque effuſiſſimo me invaſit, &, Teneo te, inquit, qualem ſperaveram: tu deſiderium meum, tu voluptas mea, numquam finies hunc ignem niſi ſanguine extinxeris.

Chryſidis petulantiâ multum turbatus fui, & verborum blanditijs uſus ſum, ut illam dimitterem: timebam enim ne rumores furentis 2 *ad aures Eumolpi pervenirent: a* 3 *felicitate enim ſuperbum* 4 *Domini ſupercilĩu induerat. Omnem ergo adhibui induſtriam ut mitigaretur Chryſis. Amorem finxi, blandè ſuſurraui: in ſummam ita diſſimulavi aſtutè, ut me amore captum crediderit: expoſui quo in periculo uterque eſſemus ſi mecum in cellâ deprehenderetur, Eumolpumque vel de minimo pœnas repetere. His au-*

1. *Convitia* idem p. 127.
2. *ad aures veſtras perveniat* p. 127.
3. De felicitate Eumolpi id. p. 161.
4. p. 137. *nec Domini ſupercilium induebat.*

ditis confeſtim exit, & eò celeriùs quod reducem videbat Gitona, qui paulò antè quam illa me conveniſſet exierat cubiculo.

Vix egreſſa unus ex novitiis ſervulis ſubitò accucurrit, & mihi dominum iratiſſimum eſſe affirmavit, quod biduo jam officio defuiſſem; rectè ergo me facturum; ſi excuſationem aliquam idoneam præparaſſem. Vix enim poſſe fieri, ut rabies iraſcentis ſine verbere conſidat:

Adeo turbatus mæſtuſque viſus ſum Gitoni, ut nihil mihi de muliere dixerit; de Eumolpo duntaxat locutus eſt, juſſitque potius cum illo jocari quam agere ſeriò. Parui equidem, & tam hilari vultu ad illum acceſſi, ut non ſeverè ſed feſtivè me exceperit: de Venere mihi propitiâ cavillatus eſt laudavit formam & élegãtiam meam Matronis omnibus acceptiſſimã: & non me latet, inquit, te à formoſiſſimâ deperiri: At nunc, Encolpi, illud nobis in loco poterit prodeſſe: Phili ergo ſuſtine perſonam, equidem quam ſuſcepi ſuſtinebo.

1. *Phili* id. p. 132. *Philorum.*

Adhuc loquebatur cum intravit Matrona inter primas honeſta, Philumene nomine, quæ multas ſæpe hæreditates officio ætatis extorſerat, tum anus & floris extincti, filium filiamque ingerebat orbis ſenibus, & per hanc ſucceſſionem artem ſuam perſeverabat extendere. Ea ergo ad Eumolpum venit, & commendare liberos ſuos ejus prudentiæ, bonitatique credere ſe & vota ſua. Illum eſſe ſolum in toto orbe terrarum, qui præceptis etiam ſalubribus inſtruere juvenes quotidie poſſet. Ad ſummam, relinquere ſe pueros in domo Eumolpi, ut illum loquentem audirent, quæ ſola poſſet hæreditas juvenibus dari. Nec aliter fecit ac dixerat, filiamque ſpecioſiſſimam cum fratre Ephebo in cubiculo reliquit, ſimulavitque ſe in Templum ire ad vota nuncupanda.

Eumolpus, qui tam frugi erat, ut illi etiam ego puer viderer, nō diſtulit puellam invitare ad Pygiciaca ſacra. Sed & podagricum ſe eſſe, lūbo-

1. *Adhuc loquebatur cum* &c. id. p. 114.

rumque ſolutorum omnibus dixerat, & ſi non ſervaſſet integram ſimulationem, periclitabatur totam penè tragœdiam evertere. Itaque, ut conſtaret mendacio fides, puellam quidem exoravit, ut ſederet ſupra *commodatam* bonitaté, Coraci autem imperavit, ut lectum, in quo ipſe jacebat, ſubiret, poſitiſque in pavimento manibus, dominum lumbis ſuis commoveret. Ille lento parebat imperio, puellæque artificium pari motu remunerabat. Cùm ergo res ad effectum ſpectaret, clara Eumolpus voce exhortabatur Coraca, ut ſpiſſaret officium. Sic inter mercenarium amicamque poſitus Senex, veluti oſcillatione ludebat.

Hoc ſemel iterumque ingenti riſu, etiam ſuo, Eumolpus fecerat. Itaque ego quoque ne deſidia conſuetudinem perderem, dum frater ſororis ſuæ automata per clauſtellum miratur, acceſſi tentaturus an pateretur injuriam. Nec ſe rejiciebat à blanditijs doctiſſimus puer, ſed Numen inimicum ibi quoque *inveni.*

Non tam graviter ſuſtuli hanc de-

bilitatem quam priſtinas: paulo poſt enim redierunt nervi, & repentè, me ſentiens valentiorem eſſe, proclamavi: Dii majores ſunt, qui me reſtituerunt in integrum. Mercurius enim, qui animas ducere, & reducere ſolet, ſuis beneficiis reddidit mihi, quod manus irata præciderat, ut ſcias me gratioſiorem eſſe quam Proteſilaum, aut quemquam alium antiquorum.

Hæc locutus ſuſtuli tunicam, Eumolpoque me totum adprobavi. At ille primo exhorruit: deinde, ut plurimum crederet, utraque manu Deorum beneficia tractat.

Hac ingenti gratia hilaritatem nobis concitante riſimus prudentiam Philumenes, liberorumque experientiam in arte, illis, quo ad nos, nihil profuturam: ſola enim hæreditatis ſpe Puerum Puellamque illa nobis prodiderat. Hinc igitur ſordidum orbos ſenes circumveniendi modum apud me reputans, de noſtræ preſentis 1 *fortu-*

1. Idem p. 161. dicitur de Eumolpo *prioris Fortunæ oblitus ſtatum.*

næ ſtatu ratiocinandi occaſionem na-ctus, commonui Eumolpum captando Captatores captari poſſe. Omnes, in-quam, noſtræ actiones cum prudentia convenire debent. Socrates Deorum, hominumque judicio ſapientiſſimus gloriari ſolebat, quòd nunquam, neque in tabernam conſpexerat, nec ullius turbæ frequentioris concilio oculos ſuos crediderat. Adeo nihil eſt commodius, quam ſemper cum ſapientia loqui. Omnia iſta vera ſunt: nec ulli enim celeriùs homines incidere debent in malam fortunam, quam qui alienum concupiſcunt. Unde Plani autem, unde Levatores viverent, niſi aut locellos, aut ſonantes ære ſaccellos pro hamis in turbam mitterent? Sicut muta animalia cibo ineſcantur: ſic homines non caperentur ſpe, niſi aliquid morderent. *Quamobrem Crotoniatæ tam lautè hactenus nos exceperunt.* Sed ex Africa navis, ut promiſeras, cum pecunia tua, & familia tua non venit. Captatores jam exhauſti liberalitatem immi*tiâ de-*[illegible] Itaque aut fallor, aut fortuna [illegible]nis cœpit redire

ad pœnitentiam ſuam.

Modum excogitavi, inquit Eumolpus, quo noſtros Captatores valdè ſollicitos habeamus : ſimulque tabulas è pera trahens ſic ultimas legit voluntates.

Omnes qui in teſtamento meo legata habent, præter *Libertos* meos, hac conditione percipient, quæ dedi, ſi corpus meum in partes conciderint, & aſtante populo comederint. Ne plus æquo exhorreſcant, apud quaſdam gentes ſcimus adhuc legem ſervari, ut à propinquis ſuis conſumantur defuncti, adeo quidem, ut objurgentur ægri frequenter, quod carnem ſuam faciant pejorem. His admoneo amicos meos, ne recuſent, quæ jubeo, ſed quibus animis devoveant ſpiritum meum, eiſdem etiam corpus conſumant.

Cumque prima capita legeret, quidam magis Eumolpo familiares intrarunt cubiculum, & in ejus manu tabulas teſtamenti conſpicientes, ut fierent lectionis pa[illegible]tis [illegible] eum enixè rogarunt [illegible] prio[illegible] ſtatu[illegible] ille ſubitò,

& 1 à primo ad ultimum recitavit. Hi vero audita neceſſitate cadaveris edendi 2 non tralatitia propoſitione triſtes admodum fuerunt : ſed excæcabat 3 fama oculos, animoſque miſerorum : *& illius ad aſpectum tam humiles erant ut de hac novitate conqueri non auſi fuerint. Aſt unus ex eis nomine* Gorgias paratus erat exſequi *dummodo diutius non expectaret. Ad hoc Eumolpus :* de ſtomachi tui recuſatione non habeo, quod timeam. Sequeretur imperium, ſi promiſeris illi pro unius horæ faſtidio multorum bonorum penſationem. Operi modò oculos, & finge te non humana viſcera, ſed centies ſeſtertiûm comeſſe. Accedet huc, quod aliqua inveniemus blandimenta, quibus ſaporem mutemus. Neque enim ulla

1 *Et à primo &c.* id. p. 77. *exemplar teſtamenti juſſit afferri, & à primo ad ultimum ingemiſcẽte familiâ recitavit.*

2. *Non tralatitiâ deformitate)* idem. p. 132. *non tralatitiâ propoſitione.* tralatitius, *extraordinaire.*

3. *Fama*) ſcilicet divitiarum Eumolpi.

caro per ſe placet, ſed arte quadam corrumpitur, & ſtomacho conciliatur averſo. Quod ſi exemplis vis quoque probari cōſilium, Saguntini oppreſſi ab Annibale, humanas edêre carnes: nec hæreditatem expectabant. Petavii idem fecerunt in ultima fame; nec quidquam aliud in hac epulatione captabant, niſi tantùm ne eſurirent. Cùm eſſet Numantia à Scipione capta, inventæ ſunt matres quæ liberorum ſuorum tenerent ſemeſa in ſinu corpora. *Vltimò cum ſola cogitatio carnis edendæ faſtidium creare poteſt, animum adverſum toto corde vincetis, ut legata immenſa, de quibus ſtatuo vobis, recipiatis.*

Has novitates propudioſas ita incompoſitè effudit Eumolpus, ut Captatores de illius promiſſis diffidere cœperint; Et ſtatim 1 *dicta factaque noſtra propius explorantes, ſuſpicionibus experientiâ auctis,* 2 *Planos & Le-*

1 *Dicta factaque)* Id. p. 2.

2. *Planos & Leuatores* p. 91. & 188.

vatores nos crediderint 1 *Accedebat huc quod quibuſdam Advenis noti eramus: itaque qui nos majoribus impenſis exceperant nos invadere, & vindictam pro merito ſumere, decreverunt. Sed Chryſis, omnium machinarum particeps, Crotoniatarũ in nos cõſilium mihi renunciavit. Quo audito ita perterritus fui, ut illicò unà cum Gitone effugerim,* 2 *relicto fatis iniquis Emolpo, & paucis abhinc diebus accepi Crotoniatas indignantes quod* 3 *veterator iſte ſumptibus publicis lautè diu alitus fuerat, Maſſiliotico more illum mactaſſe. Id ut intelligatis ſcitote quod* Maſſilienſes, quoties peſtilentia laborabant; unus ſe ex pauperibus offerebat alendus anno integro publicis & purioribus cibis. Hic poſtea ornatus verbenis, & veſtibus ſacris, circumducebatur per totam civitatem cum execrationibus, ut in ipſum reciderent mala civitatis: & ſic *de rupe* projiciebatur.

1 *Accedebat huc* p. 87. & 137.

2. *Relictoque Eumolpo* p. 103.

3. *Veterator* qui a vieilli dans les fourberies. Legitimus p. 94. veteranus.

FINIS.

PA
6235
.A2
1871

410 251

12411

2 : 6 10